

w sprawie przyjęcia **Prognozy oddziaływania na środowisko Programu Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021**

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 13 i art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. z 2013r. poz. 595 z późn. zm.) w związku z przepisami art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2013r., poz. 1232 z późn. zm.) Rada Powiatu w Elblągu **uchwala co następuje:**

§ 1

Przyjmuje się Prognozę oddziaływania na środowisko Programu Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Elblągu.

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY
Ryszard Zagalski
Ryszard Zagalski

Uzasadnienie:

Wykonując obowiązek wynikający z zapisu art. 4 ust. 1 pkt 13 i art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. z 2013r. poz. 595 z późn. zm.) w związku z przepisami art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2013r., poz. 1232 z późn. zm.) w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, Rada Powiatu w Elblągu, zleciła Instytutowi Zrównoważonego Rozwoju Sp. z o.o. w Białymstoku sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko Programu Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021.

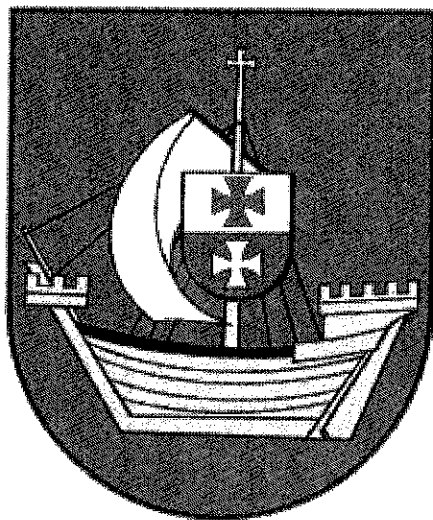
Prognoza oddziaływania na środowisko Programu Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021, odpowiada wymogom stawianym tego typu opracowaniom wynikającym z obowiązujących przepisów i określa w szczególności : cele ekologiczne, priorytety ekologiczne, poziomy celów długoterminowych, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Wobec powyższego podjęcie niniejszej uchwały jest zasadne.

NACZELNIK WYDZIAŁU
Ochrony Środowiska i Rolnictwa

mgr inż. Krzysztof Grygo

Powiat elbląski

Załącznik nr 1

do uchwały Rady Powiatu w

Elblągu nr ...XXXIII/76/2014.....

z dnia ...07.11.2014 r.

PRZEWODNICZĄCY RADY
Ryszard Zagalski

Prognoza oddziaływania na środowisko

Programu Ochrony Środowiska

dla powiatu elbląskiego

na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021

Autor: mgr inż. Barbara Wacław

Wykonawca:

Instytut Zrównoważonego Rozwoju Sp. z o.o.

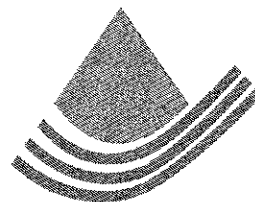
ul. Elewatorska 17 lok. 1

15-620 Białystok

Telefon / fax: 85 744 54 98

e-mail: izr@izr.pl

www.isr.pl

2014 r.

Spis treści:

I. WPROWADZENIE	3
II. ZAWARTOŚĆ, GŁÓWNE CELE PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ JEGO POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI.....	3
III. METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY.....	11
IV. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚĆ JEJ PRZEPROWADZANIA.....	12
V. ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA.....	15
VI. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	31
VII. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU.....	35
VIII. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBŁU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	38
IX. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIE ORAZ ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE I KOMPENSUJĄCE NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIE	52
X. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO	71
XI. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.....	71

I. WPROWADZENIE

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021 została opracowana przez Instytut Zrównoważonego Rozwoju Sp. z o.o. z siedzibą w Białymstoku, na zlecenie Starostwa Powiatowego w Elblągu.

Zgodnie z art. 47 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2013, poz. 1235, ze zm.) Zarząd Powiatu, jako organ opracowujący Program, uzgodnił z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska (pismo z dnia 30.04.2013 r., znak: WSTE.411.28.2014.KS) oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym (pismo z dnia 24.04.2014 r., znak: ZNS.9082.2.24.2014.Z), konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Opracowanie niniejszej Prognozy ma na celu przede wszystkim ocenę środowiskowych skutków realizacji przewidzianych w Programie zamierzeń. Prognoza oddziaływania na środowisko jest formą służącą weryfikacji ustaleń projektów dokumentów, z punktu widzenia ich zgodności z priorytetami środowiskowymi Unii Europejskiej, zapisami *Polityki Ekologicznej Państwa*, z ustaleniami dokumentami województwa oraz międzynarodowymi zobowiązaniami Polski.

II. ZAWARTOŚĆ, GŁÓWNE CELE PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ JEGO POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI

Do określenia celów i kierunków działania ujętych *Programu Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021*, poza zdefiniowanymi w jego części diagnostycznej problemami środowiskowymi i priorytetami ekologicznymi, posłużono się założeniami zawartymi w wymienionych powyżej dokumentach polityki międzynarodowej, wspólnotowej i krajowej.

Program jako główny cel wyznacza działanie zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju przy zachowaniu wysokiej jakości środowiska i poprawie warunków życia mieszkańców. Jako wiążące przyjmuje także cele *Polityki Ekologicznej Państwa* (w zakresie odnoszącym się do regionu) na wszystkich szczeblach zarządzania. Uwzględnia również, fakt, że powołane powyżej dokumenty krajowe w dużej mierze adoptowały już cele i założenia europejskiej i światowej polityki ekologicznej, można z dużym prawdopodobieństwem przyjąć, że cele ochrony środowiska w powiecie elbląskim oraz zasady realizacji tych celów są w najwyższym stopniu zbieżne z odpowiadającymi im celami oraz zasadami polityki ekologicznej ustanowionymi na poziomie międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym.

Poza nadrzędnymi kryteriami polityki ekologicznej w Programie określono również cele i priorytety ekologiczne, odnoszące się do zagadnień ochrony środowiska, posiadających kluczowe znaczenie dla obszaru powiatu. Poniżej zestawiono priorytety ekologiczne w aspekcie zgodności z odpowiadającymi im priorytetami regionalnymi, krajowymi i międzynarodowymi.

Ocena stanu i tendencja zmian w zakresie poszczególnych komponentów środowiska i uciążliwości oraz analiza zagrożeń w świetle przyszłego rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu, przy równoczesnym uwzględnieniu wymagań w zakresie ochrony środowiska i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych, były podstawą do sformułowania priorytetów ekologicznych.

Wśród najważniejszych kryteriów, branych pod uwagę przy formułowaniu priorytetów w skali powiatu, należy wymienić:

- ✓ wymogi wynikające z prawa polskiego oraz prawa unijnego,
- ✓ zgodność z celami zawartymi w *Polityce Ekologicznej Państwa*,
- ✓ zgodność z priorytetami ujętymi w *Programie ochrony środowiska województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2011-2014*,
- ✓ skalę dysproporcji pomiędzy aktualnym stanem środowiska, a wymaganym przez prawo.

Biorąc pod uwagę powyższe kryteria sformułowano następujące priorytety ekologiczne, kierunki i działania priorytetowe:

Priorytet I Ochrona i racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych

Kierunek nr 1.1.: Racjonalne gospodarowanie zasobami wód powierzchniowych i podziemnych

realizowany poprzez:

Działanie nr 1.1.1: Ochrona przed deficytem wód powierzchniowych i podziemnych

- realizacja projektów mających na celu zapewnienie odpowiedniej ilości zasobów wodnych na potrzeby ludności i gospodarki;
- utrzymanie i modernizacja systemów melioracyjnych, w tym urządzeń piętrzących wodę, umożliwiających sterowanie odpływem i zmniejszeniem nierównomierności przepływu cieków;
- utrzymanie i odnawianie urządzeń melioracji szczegółowej;
- dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych przeznaczonych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody;

Działanie nr 1.1.2: Ochrona przeciwpowodziowa

- wyznaczenie obszarów zalewowych tam, gdzie nie zostały jeszcze wyznaczone;
- przygotowanie planów zarządzania ryzykiem powodziowym;
- utrzymanie, modernizacja, remonty i rozbudowa infrastruktury przeciwpowodziowej: kanałów, przepustów wałowych, stacji pomp i budowli piętrzących, wałów przeciwpowodziowych i koryt cieków naturalnych;

Działanie nr 1.1.3: Ochrona zasobów wód podziemnych

- ustanowienie obszarów ochrony słabo izolowanych zbiorników wód podziemnych i stref ochrony ujęć wód oraz ich właściwe użytkowanie;
- likwidacja nieczynnych ujęć wody;

Kierunek nr 1.2.: Racjonalne użytkowanie zasobów kopalin, gleb i powierzchni ziemi

realizowany poprzez działania, takie jak:

Działanie nr 1.2.1: Ochrona powierzchni ziemi i gleb

- upowszechnienie zasad dobrej praktyki rolniczej;
- przeciwdziałanie erozji gleb poprzez stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych oraz ochrona przed erozją wodną;
- zapobieganie ruchom masowym ziemi i ich skutkom;
- przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno – błotnych przez czynniki antropogeniczne, w szczególności zapobieganie dewastacji gleb hydrogenicznych;
- zwiększenie skali rekultywacji gleb zdewastowanych i zdegradowanych;
- promocja rolnictwa ekologicznego i integrowanego;
- usuwanie zanieczyszczeń gleb celem ograniczenia ich negatywnego wpływu na zdrowie ludzi i środowiska;

Działanie nr 1.2.2.: Właściwe gospodarowanie zasobami geologicznymi

- racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych, z wykorzystaniem BAT;
- opracowanie dokumentacji hydrogeologicznych dla ważnych ujęć komunalnych oraz dla ujęć na obszarach podatnych na zanieczyszczania z powierzchni terenu;
- budowa i modernizacja sieci wodociągowych oraz stacji uzdatniania wody;
- eliminacja nielegalnych eksploatacji kopalin;

Kierunek nr 1.3.: Ochrona klimatu z uwzględnieniem gospodarki zasobami energetycznymi

realizowany poprzez działania, takie jak:

- promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii w celu zapewnienia wzrostu udziału OZE w bilansie energii pierwotnej;
- realizacja działań zapisanych w wojewódzkim programie ekoenergetycznym;
- zwiększenie efektywności energetycznej gospodarki i ograniczanie zapotrzebowania na energię w powiecie;
- aktualizacja lub opracowanie przez poszczególne gminy projektów założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe;
- prowadzenie gospodarki leśnej w sposób zapewniający przyrost zasobności drzewostanów.

Kierunek nr 1.4.: Zachowanie i ochrona bogactw przyrodniczych i krajobrazowych

realizowany poprzez:

Działanie nr 1.4.1.: Ochrona i zapewnienie integralności elementów rodzimej przyrody

- właściwe zagospodarowanie lądowych korytarzy ekologicznych, łączących obszary o charakterze węzłowym;

- o budowa przejść dla zwierząt na trasach komunikacyjnych;
- o zapewnienie ciągłości rzek z uwzględnieniem tras migracji ryb;
- o ochrona tradycyjnych układów drzew wzdłuż alei i dróg;
- o ochrona i renaturalizacja zbiorników roślinnych towarzyszących ciekom wodnym, otaczających zbiorniki wodne i obszary podmokłe;
- o wspieranie działań mających na celu restytucję znikłych i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt;
- o monitorowanie działań związanych z użytkowaniem organizmów modyfikowanych genetycznie;
- o powoływanie w miarę potrzeb nowych form ochrony przyrody.

Działanie nr 1.4.2.: Ochrona różnorodności biologicznej w krajobrazie miejskim i wiejskim

- o promocja i realizacja programów rolnośrodowiskowych, wdrażanie na obszarach cennych przyrodniczo proekologicznych form gospodarowania;
- o wspieranie gospodarowania na ekstensywnie użytkowanych łąkach i pastwiskach;
- o ograniczenie zalesień na obszarach nieleśnych o wysokiej wartości przyrodniczej;
- o zachowanie i odtwarzanie śródpolnych remiz, zadrzewień, zakrzaczeń i małych zbiorników wodnych;
- o utrzymanie i tworzenie różnych form zadrzewień nierozdzielnie związanych z przestrzenią krajobrazu kulturowego;
- o zachowanie, powiększenie i pielęgnacja terenów zielonych w miastach, jako obszarów rekreacji i ostoji przyrodniczych;
- o wprowadzanie do zieleni miejskiej nasadzeń rodzimych gatunków drzew i krzewów przy stopniowej eliminacji gatunków obcych;
- o ograniczenie negatywnego wpływu rozwoju energetyki wiatrowej na przyrodę, mieszkańców, krajobraz oraz obiekty zabytkowe poprzez wieloaspektową analizę potencjalnych oddziaływań i określenie warunków lokalizacji nowych inwestycji, w tym wskazanie w planach zagospodarowania przestrzennego obszarów wyłączonych z możliwości lokalizacji obiektów energetyki wiatrowej;

Działanie nr 1.4.3.: Zrównoważona gospodarka leśna

- o uzupełnienie i aktualizacja planów urządzenia lasów nie będących w zarządzie Lasów Państwowych;
- o realizacja zadań wynikających z planów urządzenia lasu oraz programów ochrony przyrody nadleśnictw;
- o kontynuacja zalesień z uwzględnieniem potrzeb ochrony wartościowych siedlisk nieleśnych, kształtowanie korytarzy ekologicznych i rekultywacja terenów zdegradowanych.

Priorytet II: Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego poprzez poprawę jakości środowiska

Kierunek nr 2.1.: Spełnienie wymagań w zakresie jakości powietrza

realizowany poprzez:

Działanie nr 2.1.1: Redukcja emisji dwutlenku siarki, tlenków azotu i pyłów z procesów wytwarzania energii

- likwidacja lokalnych kotłowni o dużej emisji;
- instalowanie wysokosprawnych urządzeń ciepłowniczych i budowę nowoczesnych sieci ciepłowniczych;
- instalowanie i modernizację urządzeń ochrony powietrza;
- rozbudowę sieci gazowej tam gdzie jest to technicznie i ekonomicznie uzasadnione;
- stosowanie energooszczędnych technologii w gospodarce;
- termomodernizację budynków;
- opracowanie i wdrożenie programów zaopatrzenia w ciepło, z uwzględnieniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii;

Działanie nr 2.1.2.: Ograniczenie emisji z transportu

- poprawa jakości dróg i organizacji ruchu kołowego;
- wymiana taboru samochodowego na nowszy bardziej ekologiczny.

Kierunek nr 2.2.: Poprawa jakości wód

realizowany poprzez następujące działania:

- budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków;
- budowa systemów kanalizacji sanitarnej w szczególności na terenach wiejskich położonych na obszarach zlewni pojeziernych, w zlewni Zalewu Wiślanego oraz skupiskach zabudowy rekreacyjnej nad jeziorami;
- budowa kanalizacji deszczowej na terenach zurbanizowanych oraz doposażenie już istniejących sieci w urządzenia podczyszczające;
- opracowanie i wdrożenie programów rekultywacji zanieczyszczonych zbiorników wodnych;
- realizacja działań wskazanych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz programie wodnośrodowiskowym kraju;
- wyposażenie gospodarstw rolnych w zbiorniki na gnojowicę i płyty obornikowe;
- ograniczenie zanieczyszczeń powodowanych przez zakłady przemysłowe (w tym działające w sektorze rolno – spożywczym) poprzez budowę przyzakładowych oczyszczalni ścieków;
- utrzymanie trwałej pokrywy roślinnej i ograniczenie zabudowy strefy brzegowej wód.

Kierunek nr 2.3.: Ochrona przed hałasem i polem elektromagnetycznym

realizowany poprzez:

- opracowanie programów ochrony przed hałasem na terenach, gdzie przekracza on wartości dopuszczalne;
- ograniczenie hałasu na terenach zwartej zabudowy mieszkaniowej poprzez tworzenie stref wolnych od transportu, stref o uspokojonym ruchu, pasów zadrzewień oraz ekranów akustycznych;

- o budowa obwodnic i dróg alternatywnych do istniejących – wraz ze skutecznym zabezpieczeniem akustycznym;
- o remont nawierzchni dotychczasowych odcinków dróg;
- o tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem źródła hałasu oraz wprowadzeni zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów;
- o budowa tras rowerowych na terenach zurbanizowanych;
- o wprowadzenie ograniczeń emisji hałasu na obszarach i akwenach cennych przyrodniczo;

Kierunek nr 2.4.: Ochrona przed substancjami chemicznymi w środowisku

realizowany poprzez:

- o sprawowanie nadzoru nad obrotem i stosowaniem substancji chemicznych dopuszczonych na rynek, zgodnie z zasadami Rozporządzenia REACH;
- o kontynuacja programu usuwania azbestu;
- o propagowanie produktów z substancjami ulegającymi biodegradacji;

Kierunek nr 2.5.: Racjonalna gospodarka odpadami przyjazna środowisku

Szczegółowe informacje na temat gospodarki odpadami zawarte są w obowiązującym *Planie Gospodarki Odpadami Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2016* oraz *Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2015 z perspektywą do roku 2020*.

Kierunek nr 2.6.: Ograniczenie zagrożeń środowiskowych dla zdrowia i życia mieszkańców

realizowany poprzez następujące działania:

- o zbieranie i udostępnianie informacji na temat zagrożeń dla zdrowia lokalnego społeczeństwa;
- o wspieranie akcji edukacyjno - szkoleniowych dla pracowników administracji publicznej w zakresie zapobiegania awariom oraz skażeniom środowiska;
- o sporządzenie/ aktualizacja powiatowego planu zarządzania ryzykiem wystąpienia awarii;
- o doposażenie miejscowych jednostek w sprzęt do wykrywania i lokalizacji awarii, likwidacja oraz analizy tych awarii;
- o prowadzenie rejestru eko-awarii, jako bazy danych do analiz doświadczeń z ich przebiegu.

Priorytet nr III: Rozwój i doskonalenie działań systemowych w zakresie ochrony środowiska

Kierunek nr 3.1.: Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska

- o stosowanie systemu „zielonych zamówień” publicznych;
- o promocja tworzenia „zielonych miejsc pracy”;

- promocja transferu wiedzy z zakresu najnowszych technologii służących ochronie środowiska;
- promowanie ekologicznego stylu produkcji i konsumpcji;
- promowanie wśród przedsiębiorców i instytucji systemów zarządzania środowiskiem (np. EMAS, ISO 14001, świadectw CP);

Kierunek nr 3.2.: Wzrost udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska

- zapewnienie dostępu do informacji o stanie środowiska;
- rozwój współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej dla realizacji celów programu ochrony środowiska;
- wspieranie rozwoju szkolnej edukacji w zakresie ochrony przyrody i środowiska;
- rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz mediami w zakresie upowszechniania informacji o środowisku i jego ochronie;

Kierunek nr 3.3.: Uwzględnienie aspektów ochrony środowiska w dokumentach planistycznych

- uwzględnianie w strategiach rozwoju, studniach i planach zagospodarowania przestrzennego wymagań w zakresie ochrony środowiska, gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej;
- wdrożenie koncepcji korytarzy ekologicznych oraz zasad ochrony krajobrazu naturalnego i kulturowego;
- uwzględnienie w dokumentach planistycznych wyników monitoringu środowiska, w szczególności w zakresie walorów przyrodniczych, jakości powietrza i wód oraz zagrożenia hałasem.

Kierunek nr 3.4.: Edukacja ekologiczna mieszkańców

- podejmowanie akcji i działań na rzecz aktywnej ochrony środowiska w regionie;
- prowadzenie tzw. „zielonych lekcji” w szkołach;
- organizowanie/ współudział w konkursach, wystawach, akcjach, kampaniach i festynach na rzecz ochrony środowiska;
- szkolenia metodyczne dla nauczycieli i animatorów edukacji ekologicznej;
- promowanie ekologicznego stylu produkcji i konsumpcji;
- wspieranie działalności edukacyjnej prowadzonej przez samorządy i ich jednostki organizacyjne, ekologiczne organizacje pozarządowe, grupy obywatelskie, Lasy Państwowe itp.;
- wspieranie istniejących i tworzenie w miarę możliwości nowych ośrodków edukacji i informacji ekologicznej;
- opracowanie i realizacja w miarę możliwości lokalnych programów edukacyjnych uwzględniających specyfikę oraz tradycję kulturową lokalnego środowiska;
- rozwój infrastruktury terenowej służącej poznawaniu przyrody: ścieżek edukacyjnych, tras rowerowych, muzeów przyrodniczych i izb edukacyjnych.

Cele *Programu* w dziedzinie poprawy jakości środowiska są zbieżne z priorytetami *Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016*, które dotyczą uporządkowania gospodarki ściekowej, czy też efektywnej ochrony przed powodzią i skutkami suszy. Modernizacja obiektów należących do infrastruktury ochrony środowiska ma bez wątpienia wpływ na jakość wód i gleb. Poprawa stanu czystości wód powierzchniowych i skuteczna ochrona zbiorników wód podziemnych to cele zawarte w *Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych*. Racjonalne gospodarowanie zasobami ujęte w *Programie* jest zbieżne z założeniami *Polityki Wodnej Państwa do 2030 r. (projekt)*.

Wśród dokumentów, w zakresie ochrony wód, kopalin, gleb i powierzchni ziemi, ustanowionych na szczeblu międzynarodowym i wspólnotowym, istotnych z punktu widzenia *Programu*, wymienić należy przede wszystkim *Ramową Dyrektywę Wodną 2000/60/WE*. Cele wspomnianej dyrektywy uwzględniono szczególnie przy ustalaniu kierunku działań w zakresie zapewnienia ludności w wodę o odpowiedniej ilości i jakości, a także w zakresie odprowadzania ścieków.

Kwestie związane z ochroną powietrza, wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, czy też ograniczeniem emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych znajdują się m.in. w *Polityce Ekologicznej Państwa*. Zmniejszenie uciążliwości transportu dla mieszkańców i środowiska stało się jednym z celów *Programu rozwoju sieci transportu drogowego, kolejowego i lotniczego oraz sieci zasilania energetycznego*. Wśród dokumentów ustanowionych na szczeblu międzynarodowym i wspólnotowym, których założenia uwzględniono podczas sporządzania *Programu*, wymienić należy przede wszystkim *Ramową dyrektywę dotyczącą jakości powietrza 96/62/WE*.

Zmniejszenie zagrożenia hałasem jest zagadnieniem mniej powszechnym, w porównaniu do wyżej wymienionych. Jednak cel ten został uznany za priorytetowy nie tylko w *Programie*, ale także w *Polityce Ekologicznej Państwa*, czy też w dyrektywach unijnych dotyczących emisji hałasu m.in. pojazdów silnikowych, maszyn budowlanych i urządzeń.

Cele związane z ochroną i wykorzystaniem bogactw przyrodniczych znajdują swoje odpowiedniki w dokumentach takich jak: *Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016 (także we wcześniejszej jej wersji)*, *Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014*, czy *Polityki Leśnej Państwa*. Poza zagadnieniami związanymi z ochroną przyrody *sensu stricto*, istnieją także dokumenty pośrednio wpływające na stan przyrody.

Ustalenia w zakresie poważnych awarii są zgodne z założeniami *Polityki Ekologicznej Państwa*, czy też unijnych dyrektyw dotyczących bezpieczeństwa nuklearnego, ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym, a także w sprawie chemikaliów i organizmów modyfikowanych genetycznie.

Kompleksowy system gospodarki odpadami jest jednym z priorytetów zawartych niemal we wszystkich dokumentach strategicznych, zarówno na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym (*Ramowa dyrektywa w sprawie odpadów 75/442/EWG*), krajowym, jak i regionalnym, czy lokalnym. Problem odpadów analizowany jest również w wojewódzkich, powiatowych i gminnych programach gospodarki odpadami. Poza tym istnieją również dokumenty, takie jak np. *Krajowy Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-20032*, który za cel stawia likwidację źródeł zagrożeń zdrowia i środowiska, upowszechnienie zorganizowanego usuwania odpadów oraz zabezpieczenie przed zaśmiecaniem.

Ustalenia *Programu* w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej społeczeństwa w pełni odzwierciedlają tendencje europejskiej polityki ekologicznej oraz założenia *Polityki*

Ekologicznej Państwa. Polityki te jako jeden z głównych priorytetów zakładają kształtowanie proekologicznych wzorców konsumpcji i zachowań.

Analizowany projekt *Programu Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021* uwzględnia cele ochrony środowiska ustanowione na poziomie międzynarodowym, krajowym i regionalnym. Świadczą o tym ustalenia *Programu* w zakresie priorytetów, których realizacja ma doprowadzić do poprawy stanu przyrody, efektywniejszego wykorzystania zasobów i walorów środowiska w rozwoju społeczno-gospodarczym. Dążenia te mają jednocześnie służyć zachowaniu dóbr przyrody przyszłym pokoleniom, a także sprzyjać rozwojowi gospodarczemu i poprawie atrakcyjności regionu. Realizacja celów z zakresu rozbudowy infrastruktury ochrony środowiska powinna umożliwić osiągnięcie standardów określonych dyrektywami Unii Europejskiej.

III. METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

Prognoza oddziaływania na środowisko *Programu Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021* została sporządzona w ramach procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, zgodnie z *Ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. 2013, poz. 1235, ze zm.).

Prognozę oddziaływania *Programu* na środowisko sporządzono zgodnie z art. 51, ust. 2 ww. *Ustawy*. Zastosowano metody opisowe, polegające na analizie tekstu projektu dokumentu. Analizie i ocenie poddano przede wszystkim:

- ✓ istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu;
- ✓ stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem;
- ✓ istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie *Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*;
- ✓ cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu;
- ✓ przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszarów chronionych oraz ich integralność, a także na środowisko, a w szczególności: ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

IV. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚĆ JEJ PRZEPROWADZANIA

Wśród postanowień wymienionych w *Programie Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021*, znajdują się cele, których realizacja może oddziaływać na środowisko. W przypadku tego typu zadań prowadzona będzie indywidualna ocena oddziaływania na środowisko, jeszcze przed realizacją inwestycji. W ramach tej oceny analizie poddane zostaną potencjalne oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, w tym na zdrowie ludzi oraz na obszary objęte prawną ochroną. Ponadto w raporcie o oddziaływaniu inwestycji na środowisko proponowane będą działania minimalizujące negatywny wpływ, a w miarę potrzeby także kompensacje przyrodnicze. W związku z tym ewentualne negatywne skutki realizacji postanowień projektu *Programu* mogą zostać wyeliminowane jeszcze przed przystąpieniem do realizacji inwestycji.

Analiza skutków realizacji przedsięwzięć, wynikających z postanowień *Programu*, na etapie ich funkcjonowania, prowadzona będzie przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie (del. Elbląg), w ramach monitoringu oraz w ramach działalności inspekcyjno-kontrolnej.

Ponadto w *Programie* określono również listę wskaźników, których weryfikacja pozwoli przeanalizować i ocenić skutki realizacji postanowień dokumentu, także w zakresie oddziaływania na środowisko. Monitoring realizacji ustaleń dokumentu, będzie się odbywał co 2 lata, w ramach sprawozdania z realizacji *Programu*.

Tabela 1. Wskaźniki monitoringu

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Stan na 2012/ 2013*
Priorytet I Ochrona i racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych			
Kierunek 1.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami wód powierzchniowych podziemnych			
1.	Ilość zmodernizowanych urządzeń infrastruktury przeciwpowodziowej:		
	- budowle hydrotechniczne	szt.	1*
	- przebudowa stacji pomp	szt.	1*
	- regulacja rzek	km	10,267*
	- przebudowa wałów	km	5,265*
	- przebudowa kanałów	km	3,055*
	- melioracje szczegółowe	ha	115,8*
Kierunek 1.2. Racjonalne użytkowanie zasobów, gleb i powierzchni ziemi			
2.	Ilość zlikwidowanych dzikich wysypisk odpadów	szt.	3
3.	Długość czynnej sieci wodociągowej	km	856,5
4.	Stopień zwodociągowania powiatu	%	87,5
5.	Zużycie wody:		
	- na jednego mieszkańca	m3	28,4

Prognoza oddziaływania na środowisko
Programu Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Stan na 2012/ 2013*
	- na jednego korzystającego		32,5
Kierunek 1.3. Ochrona klimatu z uwzględnieniem gospodarki zasobami energetycznymi			
6.	Sprzedaż energii cieplnej ogółem w ciągu roku	GJ	3655,0
7.	Opracowane na terenie powiatu projekty założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe	szt.	3
Kierunek 1.4. Zachowanie i ochrona bogactw przyrodniczych i krajobrazowych			
8.	Obszary prawnie chronione ogółem	ha	57717,4
9.	Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem	%	40,77
10.	Pomniki przyrody (wg RDOŚ w Olsztynie)	szt.	605
11.	Ilość i powierzchnia ogółem: - parków spacerowo – wypoczynkowych - zieleńców - zieleń uliczna - tereny zieleni osiedlowej - żywopłoty	szt. ha szt. ha ha ha m	1 2,9 21 17,9 4,9 19,3 8085
12.	Lesistość	%	19,2
13.	Zalesienia	ha	103,6
14.	Pozyskanie drewna ogółem	m3	901
15.	Lasy gminne	ha	142,4
Priorytet II: Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego poprzez poprawę jakości środowiska			
Kierunek 2.1. Spełnienie wymagań w zakresie jakości powietrza			
16.	Emisja zanieczyszczeń pyłowych ogółem	t/r.	64
17.	Emisja zanieczyszczeń gazowych ogółem	t/r.	37951
18.	Zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji	t/r.	24
19.	Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji	%	27,3
20.	Ilość punktów na terenie powiatu gdzie zostały przekroczone normy jakości powietrza	szt.	0*
21.	Ilość instalacji wytwarzających energię z OZE	szt.	5*
Kierunek 2.2. Poprawa jakości wód			
22.	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	134,4

Prognoza oddziaływania na środowisko
Programu Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Stan na 2012/ 2013*
23.	Stopień skanalizowania powiatu	%	40,0
24.	Komunalne oczyszczalni ścieków - biologiczne - z podwyższonym usuwaniem biogenów	szt.	15 2
25.	Ludność korzystająca z oczyszczalni ogółem	%	44,1
26.	Ilość przydomowych oczyszczalni ścieków	szt.	221
27.	Ilość zbiorników bezodpływowych (np. szamb)	szt.	3138
Kierunek 2.3. Ochrona przed hałasem i polem elektromagnetycznym			
28.	Drogi o nawierzchni twardej ulepszonej: - gminne - powiatowe	km km	170,5 460,8
29.	Drogi o nawierzchni twardej na 100 km ²	km	56,3
30.	Długość ścieżek rowerowych	km	3,3
31.	Stopień gazyfikacji powiatu	%	1,8
Kierunek 2.4. Ochrona przed substancjami chemicznymi w środowisku			
32.	Masa usuniętych odpadów zawierających azbest	Mg	183,89*
33.	Liczba gmin powiatu elbląskiego, które usuwały wyroby zawierające azbest w danym roku	szt.	5*
Kierunek 2.5. Racjonalna gospodarka odpadami przyjazna środowisku Wskaźniki w tym zakresie zostały ujęte w <i>Planie Gospodarki Odpadami Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2011-2016</i>			
Kierunek 2.6. Ograniczenie zagrożeń środowiskowych dla zdrowia i życia mieszkańców			
34.	Remont/rozbudowa wałów przeciwpowodziowych (rzeki)	km	10,5*
35.	Liczba jednostek Straży Pożarnej wyposażona w sprzęt ratowniczo-gaśniczy	szt.	1*
Priorytet III: Rozwój i doskonalenie działań systemowych w zakresie ochrony środowiska			
36.	Liczba Ośrodków Edukacji Ekologicznej	szt.	1*
37.	Liczba umów dotacji i pożyczek zawartych przez powiat oraz gminy powiatu z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie na działania związane z edukacją ekologiczną	szt.	0*

Źródło: Projekt Programu Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021

V. ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA

Powiat elbląski jest obszarem o nieznacznie zanieczyszczonym środowisku, charakteryzującym się wysokimi walorami przyrodniczymi. Świadczą o tym dość niskie wskaźniki w zakresie emisji zanieczyszczeń powietrza, ilości i jakości odprowadzanych ścieków, zawartości metali ciężkich w glebie, czystości wód powierzchniowych i podziemnych oraz innych czynników obciążających środowisko.

➤ *krajobraz*

Charakterystyczną cechą krajobrazu powiatu elbląskiego jest jego duże zróżnicowanie, wynikające z położenia w obrębie dwóch jednostek fizjograficznych wyższego rzędu. Zdecydowanie większa część powiatu położona jest we wschodniej części podprovincji Pobrzeży Południowobałtyckich, natomiast niewielki, południowy jego fragment znajduje się w północnej części Pojezierza Iławskiego (Kondracki, 2000).

Pojezierze Iławskie jest symetrycznym odpowiednikiem Pojezierza Wschodniopomorskiego, od którego oddziela go dolina Dolnej Wisły. Podziału Pojezierza Iławskiego na jednostki fizjograficzne niższego rzędu, zwane mezoregionami nie przeprowadzono.

Podział na mezoregiony przeprowadzono natomiast dla wschodniej części podprovincji Pobrzeży Południowobałtyckich, w obrębie której leży większa część powiatu elbląskiego. Najbardziej wyróżniającym się morfologicznie mezoregionem jest Wysoczyzna Elbląska (Wzniesienie Elbląskie), zajmująca centralną i północną część powiatu. Drugim, kontrastowo różnym mezoregionem są Żuławy Wiślane, a w zasadzie ich wschodnia część, nosząca nazwę Żuław Elbląskich (od granicy rzeki Nogat na wschód), stanowiące zachodnią i południowo-zachodnią część obszaru powiatu. Trzecim mezoregionem jest tzw. Równina Warmińska, zajmująca obniżony fragment wysoczyzny morenowej pomiędzy Wysoczyzną Elbląską i północną częścią Pojezierza Iławskiego. Omawiana część Równiny Warmińskiej stanowi południowo-wschodni fragment powiatu elbląskiego. Najmniejszym obszarowo mezoregionem jest wąski pas wybrzeża Zalewu Wiślanego, przylegający od strony północnej do Wysoczyzny Elbląskiej, noszący nazwę Wybrzeża Staropruskiego.

➤ *flora i fauna*

Poza lasami, które w dużej mierze mają charakter zbliżony do naturalnego, pozostała szata roślinna powiatu elbląskiego w znacznym stopniu zmodyfikowana jest przez działalność człowieka. Wśród zbiorowisk roślinnych na terenie powiatu wyróżnić można:

Zarośla tarniny (czyżnie) są dość częstym zbiorowiskiem, które budują: śliwa tarnina, jeżyny i róże. W runie występują: gwiazdnica wielkokwiatowa, fiołek leśny, jaskier kosmaty, pszeniec różowy, przetacznik pagórkowaty, rzepik wonny i inne. Całość tworzy zwarty, trudny do przebycia gąszcz.

Zarośla wierzb występują przy brzegach jeziora Drużno oraz Zatoki Elbląskiej tuż nad jej brzegami. Zbiorowisko to budują wierzyby: wiciowa, trójpręcikowa i wiklina oraz dereń świdwa, trzmielina pospolita, niekiedy czeremcha. W skład runa wchodzi: pokrzywa, żywokost lekarski, kielisznik zaroślowy, chmiel pospolity i inne.

Zbiorowiska torfowiskowe różnią się w zależności od typu torfowiska. Torfowiska niskie darniowe charakteryzują się występowaniem zbiorowisk roślinnych typu szuwarowego, natomiast torfowiska niskie leśne i zaroślowe charakteryzują się występowaniem zbiorowisk olsowych, m.in. i olsu porzeczkowego. Ols porzeczkowy jest bogaty florystycznie. Charakterystyczna dla olsów kępkowo-mozaikowa struktura jest tutaj słabo widoczna. Uwagę zwraca duży udział trzciny i pałki szerkolistnej.

Zbiorowiska roślinności przybrzeżnej (szuwarowiskowe) występują przy brzegach eutroficznych zbiorników wodnych, licznych tutaj kanałach, często wśród zagłębień śródpolnych. Dominują wśród nich trzciny, oczeret jeziorny oraz rośliny wodne, jak: grzybienie północne, rdestnica pływająca, pałka wąskolistna, turzyca dziubkowata i sztywna, szczaw lancetowaty, jaskier wielki, sit członowaty, tojeść pospolita oraz krwawnica pospolita.

Zbiorowiska roślin wodnych wykazują zróżnicowanie w zależności od typu zbiornika wodnego. W wodach eutroficznych występują zespoły ramienicy, wywłócznika kłosowego, grążela żółtego, zabiścieku pływającego, osoki aloesowatej, salwini pływającej. Charakterystyczny jest tu udział grzybieńczyka wodnego i roślin podwodnych takich jak: rdestnicy grzebieniastej, moczarki kanadyjskiej i rogatka sztywnego.

O stanie zbiorowisk łąkowych występujących na terenie powiatu decydują właściwości siedlisk i sposób użytkowania. Panującym zespołem łąkowym jest zespół łąki ostrożeńcowo-rdestowej. W miejscach podmokłych i nadmiernie wypasanych często zbiorowiska zdominowane są przez sit rozpięchły lub śmiałka darniowego. Po zarzuceniu koszenia niekiedy mogą wykształcić się zbiorowiska nawiązujące do ziołorośli lub szuwarów wielkoturzycowych.

Oprócz wyżej wymienionych, na terenie powiatu występują również zbiorowiska antropogeniczne. Zbiorowiska synantropijne są reprezentowane głównie przez zespoły chwastów towarzyszące uprawom rolnym, nitrofilne zbiorowiska bylin i pnączy na siedliskach ruderalnych i brzegach zbiorników wodnych oraz zespoły terofitów letnich zajmujące wysychające latem brzegi zbiorników wodnych.

Świat zwierząt reprezentowany jest na terenie powiatu elbląskiego przez szereg gatunków lądowych i wodnych. Do nich należą między innymi:

Ptaki – kuropatwa, bażant zwyczajny, dzikie gęsi, dzikie kaczki, bociany (w tym bocian czarny), żurawie, czaple, bieliki, kanie rude i czarne, orliki krzykliwe.

Zwierzyna duża - łosie, jelen sika, jelen europejski, daniel sarny, dziki, oprócz tego występują również i czasem pojawiają się i wilki.

Zwierzyna drobna - lisy, zające, borsuki, króliki, gryzonie, jenoty, bobry, wydry, norki amerykańskie, kuny, piżmaki, tchórze i inne. Występują również gady (jaszczurka zwinka i jaszczurka żyworodna, padalec, zaskroniec, żmija zygzakowata) i płazy (kumak nizinny, huczek ziemny, ropucha szara i zielona, rzekotka drzewna, żaba jeziorkowa, śmieszka i wodna, traszka zwyczajna).

Na zbiornikach wodnych żyją liczne gatunki ptactwa wodnego takie jak: kaczka krzyżówka, łabędź niemy, perkoz dwuczuby, łyska oraz trzciniak, trzcinniczek, potrzos i inne.

➤ **obszary i obiekty chronione**

Obszary objęte ochroną prawną stanowią ponad 40% (57 717,4 ha sta na koniec 2012 r.) powierzchni powiatu elbląskiego. Według rejestru form ochrony przyrody, prowadzonego przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Olsztynie, na terenie powiatu funkcjonuje:

- ✓ park krajobrazowy,
- ✓ 11 rezerwatów przyrody,
- ✓ 10 obszarów chronionego krajobrazu,
- ✓ 6 użytków ekologicznych,
- ✓ 605 pomników przyrody (według GUS: 600 pomników przyrody).

Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej. Park położony jest w obrębie gmin Tolkmicko i Milejewo oraz na terenie miasta i gminy Elbląg i zajmuje powierzchnię 13 732 ha. Otulina Parku wyznaczona jest na obszarze 22 948 ha. Jednym z najcenniejszych walorów Parku jest krajobraz. Obszar Parku wyróżnia się bogactwem form terenu, wąwozów, jarów, strumieni, jezior i oczek wodnych, mokradeł oraz śródlęśnych zbiorników wodnych powstałych w zagłębieniach poerozyjnych. Szczególne zróżnicowanie rzeźby występuje w strefie krawędziowej, obejmującej Zalew Wiślany wraz z uchodzącymi do niego potokami i ich dolinami.

Wśród rezerwatów przyrody na terenie powiatu elbląskiego zlokalizowane są:

„Buki Wysoczyzny Elbląskiej” – rezerwat leśny na terenie Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej. Rezerwat utworzony w celu zachowania fragmentu żywej buczyny niżowej (las bukowy z minimalną domieszką jaworu, sosny i grabu), z rzadkimi na Wysoczyźnie Elbląskiej: kostrzewą leśną, perłówką jednokwiatową i żywcem cebulkowym, kwaśnej buczyny niżowej (las bukowy z niewielką domieszką innych gatunków drzew, o słabo wykształconej warstwie podszytu i ubogim runie) oraz grądu gwiazdnicowego (las dębowo - grabowy o urozmaiconym gatunkowo drzewostanie i bogatym runie) z czosnkiem niedźwiedzim i żebrowcem górskim.

„Dęby w Krukach Pastęckich” – rezerwat utworzono ze względów naukowych i dydaktycznych mieszanego lasu liściastego o charakterze naturalnym, z wiekowymi dębami szypułkowymi i dużym udziałem lipy drobnolistnej. Gatunkami uzupełniającymi są: modrzew europejski, sosna pospolita i brzoza brodawkowata. W runie występują marzanka wonna i konwalia majowa.

„Dolina Stradanki” – obejmuje stosunkowo wąski pas lasu porastającego strome skarpy głębokich wąwozów rzeki Stradanki i części jej dopływów, wraz z tymi ciekami. Rezerwat rozciąga się na długości około 6 km we wschodniej części wielkiego kompleksu leśnego, pomiędzy Tolkmickiem a Przybyłowem. Rezerwat powołano w celu zachowania i ochrony unikatowego, niezwykle krajobrazu doliny rzeki Stradanki z siecią bocznych dolinek i porastającego te tereny lasu bukowego, ochrony stanowisk chronionych i rzadkich gatunków roślin oraz ochrony zwierząt, głównie awifauny.

„Jezioro Drużno” położony jest na Żuławach. Spełnia warunki międzynarodowej Konwencji z Ramsar i został utworzony w celu ochrony ptactwa wodno-błotnego. Na terenie rezerwatu gnieździ się 110 gatunków ptaków, pojawiają się tu także licznie ptaki żerujące i przelatujące – łącznie na tym obszarze zaobserwowano 210 gatunków ptaków. W wodach jeziora licznie występują wzdregi, karasie, płocie, liny, leszcze, a z ryb drapieżnych – okonie, szczupaki i węgorze. W przybrzeżnych lasach i zaroślach możemy spotkać między innymi: łosia, sarnę, dziką, lisę, jenotę, tumaka i kamionkę, gronostaja, wydrę, występuje tu także kilka gatunków nietoperzy, w tym między innymi gacek wielkouch i karlik mały. Znaczna część tafli wody pokryta jest przez nimfoidy, do których należą: grązel żółty, grzybień biały, grzybieńczyk wodny i łączeń baldaszkowy. Tworzą one zwarte pokrywy o powierzchni często przekraczającej 1.000 m². Przez Jezioro Drużno prowadzi tor wodny Kanału Elbląskiego.

„Kadyński Las” znajduje się w obrębie Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej. Rezerwat utworzono w celu zachowania fragmentu starego lasu bukowego z pojedynczymi, starymi dębami. Na terenie „Kadyńskiego Lasu” zlokalizowany jest najstarszy w Polsce dąb im. J. Bażyńskiego uznany za pomnik przyrody. Runo leśne reprezentowane jest przez lilie złotogłów, widłak wroniec, czerniec gronkowy i inne ciekawe rośliny. Stanowią one dodatkową atrakcję dla zwiedzających rezerwat. Piękny, stary drzewostan bukowy występujący w rezerwacie liczy 200 i więcej lat. W jego sąsiedztwie rosną równie sędziwe dęby. Okazałym drzewom towarzyszą rzadkie i ciekawe rośliny chronione: konwalia majowa,

marzanka wonna, kalina koralowa (gatunki objęte ochroną częściową), barwinek pospolity, bluszcz pospolity, gnieźnik leśny, kruszczyk siny i lilia złotogłów (objęte ochroną ścisłą). Spośród wymienionych tutaj gatunków lilia złotogłów zaliczana jest do gatunków zagrożonych wyginięciem, a kruszczyk siny - do gatunków ginących. Wśród innych gatunków roślin, o których należałoby wspomnieć są: czerniec gronkowy (narażony na wymarcie), kokorycz pełna i przetacznik górski - gatunki charakterystyczne dla Wysoczyzny Elbląskiej. W przyszłości rezerваты "Kadyński Las" i "Buki Wysoczyzny Elbląskiej" zostaną włączone w obszar projektowanego rezerwatu leśno - krajobrazowego "Góry Kadyńskie".

„Lenki” – rezerwat częściowy położony w obrębie Młynary (Leśnictwo Sapy). Utworzony w celu zachowania, ze względów naukowych i dydaktycznych, fragmentów starodrzewu modrzewiowego. Teren rezerwatu, w części środkowej i północnej pocięty jest głębokim i bardzo stromym jarem. Różnorodność siedlisk i gatunków drzewostanów powoduje, że rezerwat stanowi miejsce bytowania wielu gatunków zwierząt, z których należy wymienić przede wszystkim gatunki, takie jak: żaba trawna, ropucha szara, jaszczurka żyworódka, jaszczurka zwinka, zaskroniec zwyczajny, myszołów zwyczajny, dzięcioł średni, dzięciołek, grzywacz, kukulka, rudzik, słowik szary, kos, świstunka, piecuszek, pierwiosnek, mysikrólik, bogatka, kowalik, pętlacz leśny, szpak, sójka, zięba, jeź europejski, ryjówka aksamitna, wiewiórka pospolita.

Rezerwat „Nowinka” zlokalizowany jest w północnej części obrębu Kadyny w leśnictwie Wysoki Bór. Celem ochrony rezerwatowej jest : „*Zachowanie (ze względów krajobrazowych, przyrodniczych, naukowych i dydaktycznych) oraz ochrona dolin erozyjnych, występujących w nich wysięków i zabagnień oraz porastających je zbiorowisk leśnych*”. Rezerwat stanowi kompleks leśny, oddzielony od innych lasów Wysoczyzny Elbląskiej. Lasy porastają wzniesienia i głębokie wąwozy, dnem których spływają mniejsze i większe ciekі wodne, które łączą się następnie w jeden ciek, będący dopływem Stradanki. Stwierdzono tutaj obecność wielu wysięków wodnych. Jest to obszar o bardzo urozmaiconej rzeźbie terenu.

„Ostoja bobrów na rzece Pasłęce” położony jest w korycie rzeki Pasłęki od granicy gminy Godkowo do granicy miasta Braniewo. O wartości przyrodniczej rezerwatu decyduje nie tylko obecność bobrów i innych, licznie występujących gatunków fauny i flory, ale również niezwykle urozmaicony krajobraz doliny rzeki, z licznymi przełomowymi odcinkami lub płynącej między łąkami i torfowiskami.

„Pióropusznikowy Jar” położony na terenie Wysoczyzny Elbląskiej (poza Parkiem Krajobrazowym), w dnie doliny Lisiego Parowu. Rezerwat leśny utworzony został w celu zachowania malowniczego fragmentu lasu, w szczególności lasu bukowego i łęgu, zachowanych w formie prawie nie zmienionej, a także w celu ochrony stanowiska paproci – pióropusznika strusiego. Liczne strumienie i wysięki oraz rzeźba terenu mają wpływ na specyficzne warunki mikroklimatyczne. Znaczne nachylenia terenu i budowa geologiczna sprzyjają erozji gleb. Na zboczach doliny rośnie buk i świerk. Dno doliny porasta las łęgowy, w którym znaczny udział mają: wiąz górski, jesion, grab i buk. W runie możemy spotkać między innymi rośliny objęte ścisłą ochroną, jak: tojad dzióbaty, wawrzynek wilczełyko, bluszcz pospolity i barwinek pospolity.

Rezerwat „Ujście Nogatu” zlokalizowany jest w północno-zachodniej części obrębu Elbląg w leśnictwie Jagodno. Rezerwat „Ujście Nogatu” został powołany w celu: „*Zachowania bogatej i zróżnicowanej fauny ptaków wodno-błotnych i leśnych (łęgowych i migrujących) oraz ich siedlisk*”. „Ujście Nogatu” obejmuje fragment delty Nogatu oraz obszar wód Zalewu Wiślanego u ujścia tej rzeki.

„Zatoka Elbląska” jest rezerwatem spełniającym kryteria Konwencji z Ramsar. Ze względu na dogodne warunki gniazdowania osiedliły się tu liczne gatunki ptaków wodno-błotnych. Powierzchnia rezerwatu obejmuje wody Zatoki Elbląskiej oraz fragment „Złotej Wyspy”. Zatoka Elbląska stanowi najbardziej na południe wysuniętą część Zalewu Wiślanego. Położenie zatoki w strefie przymorskiej powoduje, iż jest to teren odpoczynku dla ptaków w czasie ich sezonowych wędrówek. Występują tu 222 gatunki ptaków, z czego 86 gatunków to ptaki gniazdujące. Prawie wszystkie spotykane tu ptaki są objęte ochroną. Spotkać tu można wszystkie krajowe gatunki mew i kaczek (łącznie z hełmiatką), rybitwy rzeczne i czarne, kormorana, czapłę siwą, błotniaka stawowego i bielika, a w okresie wędrówki niemal wszystkie gatunki siewkowców. W trzcinach, oprócz gatunków pospolitych obserwować można remizy i wąsatki. Zalew Wiślany (w tym również Zatoka Elbląska) uznany został ostoją ptaków o randze międzynarodowej. W wodach Zatoki Elbląskiej stwierdzono występowanie 24 gatunków ryb, wśród których pojawiają się między innymi: leszcz, jazgarz, sandacz, węgorz, okoń i płoć. Badania prowadzone w rezerwacie i jego otulinie wykazały występowanie licznych populacji żab: jeziorkowej, śmieszki i wodnej. Żyją tutaj także inne gatunki płazów, oraz gady: jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna i padalec. Na terenie rezerwatu i w jego najbliższym otoczeniu spotyka się wiele gatunków ssaków. Większość występuje tu stale: sarna, dzik, wydra, jenot, norka amerykańska, lis i wiele innych, a niektóre jak łosć pojawiają się jedynie sporadycznie. Wśród nich niektóre gatunki objęte są ochroną. Są to między innymi: nietoperze (mroczek późny i gacek brunatny), jeże, wydry, gronostaje i łasice.

➤ *wody powierzchniowe*

Wody całego obszaru powiatu elbląskiego odprowadzane są do Zalewu Wiślanego, przez rozbudowany system rzek: Elbląg i Baudy lub bezpośrednio do Zalewu.

Żuławy Elbląskie mają bardzo bogaty i skomplikowany układ hydrograficzny. Od Żuław Wielkich na zachodzie oddziela je rzeka Nogat. W obrębie systemu wodno-melioracyjnego Żuław Elbląskich występują trzy podstawowe układy polderowe odwadniające:

- ✓ Basen jeziora Drużno,
- ✓ Obszar Nogatu i rzeki Elbląg,
- ✓ Obszar Fiszewki i Kanału Jagiellońskiego.

Wody z terenu Basenu jeziora Drużno odprowadzane są z polderów do obwałowanych cieków rzeki: Tyny, Dzierzoń, Wąskiej, następnie do jeziora, z którego rzeką Elbląg odprowadzane są do Zalewu Wiślanego. Jezioro Drużno i rzeka Elbląg są obwałowane na całej długości. Poziom wody w jeziorze i w rzece zależy od dopływów ze zlewni i stanów wody w Zalewie. Cały ten obszar odwadniany jest przez 63 przepompownie. Część zachodnia Żuław Elbląskich związana jest z systemem Kanału Jagiellońskiego i Fiszewki. Fiszewka jest lewostronnym dopływem rzeki Elbląg.

Jezioro Drużno – jest największym jeziorem w powiecie elbląskim, o powierzchni wraz z obszarami bagiennymi, w granicach wałów – 29 km². Teren przyległy do jeziora jest w całości depresyjny i wszystkie ciekі wpływające do Drużna płyną w wałach wstecznych. Powierzchnia zwierciadła wody wynosi 1790,1 ha, głębokość średnia 2,25 m, a maksymalna 3,0 m. Charakter jeziora jest specyficzny, z lustrem wody wyniesionym do 2 m ponad teren depresyjny otaczający jezioro. Na wahania stanów wody w jeziorze, dochodzące do około 1,0 m, wpływa wahanie stanów wody Zalewu Wiślanego oraz dopływ wód rzecznych. Napływowi wód z Zalewu towarzyszy wzrost zasolenia.

Jezioro Korsuń znajduje się na Pojezierzu Iławskim, w gminie Rychliki. Ten niewielki zbiornik, typu rynnowego, położony jest w dorzeczu rzeki Dzierzoń - Elbląg. Powierzchnia

zwierciadła wody wynosi 21,9 ha. Głębokość maksymalna 14,0 m, a głębokość średnia 7,3 m. Brzegi jeziora są urozmaicone, od stromych i wysokich, do zupełnie płaskich i podmokłych. Jezioro podlega silnej presji rekreacyjnej.

Głównymi rzekami na terenie powiatu elbląskiego, w części Żuław Elbląskich, są rzeki: Elbląg i Nogat, wraz z dopływami. Rzeki żuławskie to rzeki typowo nizinne, o niekorzystnych cechach hydrologicznych: minimalny spadek, leniwy przepływ, a czasem jego brak, wynikiem czego jest postępująca eutrofizacja, powodująca zakwity oraz zarastanie dna i brzegów.

Zlewnia rzeki Nogat – przez teren powiatu przepływa rzeka Nogat, będąca skanalizowaną odnogą Wisły i rzeką graniczną powiatu elbląskiego. Nogat z jego dopływem Cieplcówką i rzekę Elbląg łączy Kanał Jagielloński.

Zlewnia rzeki Elbląg, to rzeki Elbląg, Kanał Jagielloński, Babica, Kumiela zwana potocznie Dzikuską, Srebrny Potok, Rzeka Fiszewka, Tina i Kanał Tina, Burzanka, Leszka, Kowalewka, Wąska, Sała, Sirwa, Marwicka Młynówka, Kanał Elbląski, Brzeźnica, Rzeka Dziergoń.

Zlewnia rzeki Baudy, to rzeki Bauda, Dzikówka (Wieprza), Gardyna, Potok Kręty, Lisi Parów, Okrzejka. W powiecie elbląskim bezpośrednio do Zalewu Wiślanego wpływają następujące rzeki: Dąbrówka, Kamionka nazywana też Kamienicą, Suchacz, Olszanka, Grabianka, Stradanka. Łączna długość podstawowych cieków wodnych przepływających przez powiat elbląski według ewidencji urządzeń melioracyjnych wynosi 540,465 km.

Ocena jakości wód powierzchniowych na terenie powiatu elbląskiego prowadzona jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie. W 2012 r. WIOŚ w Olsztynie Delegatura w Elblągu dokonał oceny jakości wód powierzchniowych łącznie w 10 jednolitych częściach wód, z czego 7 położonych jest na terenie powiatu elbląskiego, w zlewniach Nogatu i rzeki Elbląg. Zgodnie z typologią abiotyczną wód badane ciekі zakwalifikowano do trzech typów abiotycznych. W tabeli poniżej przedstawiono wyniki badań jakości wód w punktach pomiarowych na terenie powiatu.

Tabela 2. Klasyfikacja jakości wód płynących

Lp.	Nazwa JCW	Rok badań	Ocena				
			elementów biologicznych	elementów fizyko-chemicznych	stanu/potencjału ekologicznego	stanu chemicznego	stanu JCW
1.	Nogat	2012	IV klasa	II klasa	słaby	poniżej dobrego	zły
2.	Kan. Jagielloński		II klasa	II klasa	dobry, powyżej dobr.	-	-
3.	Elbląg do Młynówki		II klasa	II klasa	umiarkowany	-	zły
4.	Elbląg od Młynówki do Jez. Drużno		V klasa	PSD	zły	poniżej dobrego	zły
5.	Kumiela		II klasa	II klasa	dobry, powyżej dobr.	-	-
6.	Wąska		II klasa	PPD	umiarkowany	zły	zły
7.	Brzeźnica		II klasa	II klasa	dobry	-	-

Źródło: Ocena jakości rzek badanych w 2012 roku. Delegatura w Elblągu, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie, Elbląg, 2013.

Biorąc pod uwagę zapisy Planu gospodarowania wodami w dorzeczu Wisły wody w obrębie wszystkich ww. jednolitych części wód charakteryzują się złym stanem. Dla wszystkich JCW wykazano ryzyko dla osiągnięcia celów środowiskowych określonych w Ramowej

Dyrektywnie Wodnej. Dla trzech jednolitych części wód, tj. *Nogat, Elbląg od Młynówki do ujścia wraz z Jeziorem Družno oraz Wąska od Sały do wpływu do Jeziora Družno* wyznaczono derogacje.

Wśród jezior położonych na terenie powiatu elbląskiego ostatnie badania jakości wód przeprowadzono na jeziorze Družno (PLW20779) w 2010 r. Jezioro jest zbiornikiem intensywnie zarastającym, stanowiącym relikwint dawnej zatoki morskiej. Z uwagi na to stan ekologiczny jeziora Družno oceniono jako umiarkowany. Zalew Wiślany (JCW PLEWIWB1) stanowi jedyną na terenie powiatu elbląskiego jednolitą część wód przejściowych. Jest to dość duży i płytki zbiornik wód słonawych, będący pod znacznym wpływem antropopresji. Na obszarze zlewni zbiornika znajdują się przede wszystkim grunty orne i lasy oraz duże ośrodki miejskie (w tym Elbląg). Do Zalewu Wiślanego dopływają m.in. rzeka Pregola, Pasłęka, Elbląg, Nogat. Cała polska część zbiornika objęta jest ochroną w ramach Europejskiej Sieci Natura 2000: obszar specjalnej ochrony ptaków Zalew Wiślany (PLB280010) oraz specjalny obszar ochrony siedlisk Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana (PLH280007). W 2010 i 2011 r. wykonano badania wód w zakresie monitoringu operacyjnego, natomiast w 2012 r. w ramach monitoringu diagnostycznego. Wyniki tych badań wykazały zły stan wód, o czym przesądziła jakość elementów biologicznych, szczególnie makrobezkręgowców bentosowych, jak również wskaźników fizykochemicznych. Stan chemiczny oceniono jako dobry. Przyczyn złego stanu wód upatruje się przede wszystkim w procesie eutrofizacji, związanym z dopływem do zbiornika substancji biogennej z różnych źródeł.

➤ *wody podziemne*

Na obszarze powiatu elbląskiego wyróżniono trzy zasadnicze piętra wodonośne: kredowe, trzeciorzędowe i czwartorzędowe. Piętro kredowe reprezentowane przez wapienie margliste i margle mastrychtu górnego, ze względu na zasolenie nie posiada znaczenia użytkowego.

Według aktualnego podziału Polski na jednolite części wód podziemnych (JCWPd), w obrębie powiatu elbląskiego położone są 3 JCWPd. Największa część powiatu należy do JCWPd-19 (kod: PLGW240019), część do JCWPd-18 (kod: PLGW240018) oraz niewielki fragment do JCWPd-16 (kod: PLGW240016). Wszystkie ww. jednolite części wód podziemnych zlokalizowane są w regionie wodnym Dolnej Wisły, w obszarze Dorzecza Wisły. W 2012 r. Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska wykonał badania jakości wód podziemnych. W obrębie trzech jednolitych części wód podziemnych wyznaczonych na terenie powiatu elbląskiego, zlokalizowanych jest 6 stacji hydrogeologicznych sieci obserwacyjno-badawczej Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego (z czego 4 na terenie województwa warmińsko-mazurskiego i 2 na terenie woj. pomorskiego).

Wyniki badań przeprowadzonych w 2012 r. wskazują na dobry stan wód podziemnych we wszystkich trzech jednolitych częściach wód w obrębie powiatu elbląskiego. W przypadku JCWPd-18 i JCWPd-19 stan wód w stosunku do roku 2010 nie uległ zmianie. Natomiast w przypadku JCWPd-16 zanotowano poprawę stanu wód, ze słabego na dobry. W 2010 r. o słabym stanie wód zdecydował stan chemiczny. W 2012 r. również stwierdzono przekroczenia wartości progowej w odniesieniu do azotu amonowego i żelaza w wodach pierwszego kompleksu wodonośnego, jednak ze względu na ich geogeniczny charakter, JCWPd-16 przypisano dobry stan wód.

➤ *gleby i zasoby złóż kopalin*

Gleby powiatu elbląskiego wykazują duże zróżnicowanie pod względem pochodzenia, składu mechanicznego i wartości produkcyjnej. W wysoczyznowej części powiatu występują osady plejstoceny. Dominującym utworem na powierzchni gruntu jest glina zwałowa zmieszana z osadami piaszczysto-żwirowymi; w zagłębieniach terenu powstały gleby organiczne, głównie torfy, natomiast w dolinach rzecznych zalegają osady piaszczyste, żwirowe i mułkowe (często zawierające humus), z których zbudowane są tarasy nadzalewowe. W tych rejonach przeważają gleby brunatne właściwe i gleby brunatne wylugowane, kwaśne, wytworzone z lekkich glin pylastych, często zalegają na podłożu gliniastym, rzadziej występują gleby bielcowe i pseudobielcowe – przeważnie w postaci płatów rozproszonych po całym terenie. W obniżeniach i dolinach rzecznych występują gleby torfowe, murszowe, mady, czarne ziemie, i gleby glejowe. Gleby brunatne zajmują ok. 60% użytków rolnych, w tym gleby brunatne właściwe, stanowiące głównie kompleks pszenno-dobry i bardzo dobry, zajmują ok. 30% użytków rolnych, a gleby brunatne wylugowane i kwaśne zaliczane do kompleksu żytniego i pszenno-żytniego występują głównie na Wysoczyźnie Elbląskiej i Równinie Warmińskiej. W żuławskiej części obszaru powiatu warstwę powierzchniową gruntów tworzą wyłącznie osady holoceny w postaci piasków, żwirów, łąk, mułków oraz utworów pochodzenia organicznego, w tym torfów. Główną masę aluwów żuławskich stanowią namuły, na których wytworzyły się żyzne mady. Mady żuławskie zajmują 25% użytków rolnych powiatu i zaliczane są do kompleksu pszenno-bardzo dobrego i dobrego. W obniżeniach terenowych występują gleby hydrogeniczne (torfowe, mułowo-torfowe i murszowo-glejowe) zajmujące ok. 8 % użytków rolnych. Gleby nadające się do uprawy roślin o wysokich wymaganiach zajmują ok. 70%, gleby średnio trudne stanowią ok. 20% a trudne 10% użytków rolnych. Gleby klasy I-III stanowią ok. 48% użytków rolnych i ok. 30% ogólnej powierzchni gruntów rolnych. Wyniki badań gleb prowadzone przez IUNG wykazały na utrzymujący się znaczny udział gleb nadmiernie zakwaszonych – 45% gleb miało odczyn bardzo kwaśny lub kwaśny. Najwięcej gleb o odczynie poniżej pH 5,5 koncentrowało się w powiatach: braniewskim- 70%, lidzbarskim – 65%, szczycieńskim – 64%, nidzickim – 62% oraz elbląskim – 55%. Wzrost zakwaszenia gleb jest jednym ze wskaźników jej chemicznej degradacji.

W powiecie elbląskim, wg *Bilansu zasobów kopali i wód podziemnych na koniec 2012 roku*, istniało 85 udokumentowanych złóż kopalin, w tym złoża kruszywa naturalnego stanowiły 98,83%, a 1,17% to udokumentowane złoża torfu. Wśród kruszyw naturalnych, największe znaczenie ma wydobywanie piasku i żwiru (79 złóż – 92,9%) a surowce ilaste ceramiki budowlanej pokrewnej stanowią – 5 złóż – 5,88%. W roku sprawozdawczym 2012 r. wydobyto na terenie powiatu 660 tys. ton piasków i żwirów. Najwięcej ze złóż położonego w gminie Pasłęk – Nowa Wieś IV 115 tys. t.. Na terenie powiatu udokumentowano, także pokłady torfu o szacunkowej objętości 264,37 tys. m³ torfu. Jedno złożo o powierzchni ok. 60 ha położone jest w gminie Młynary – Rucianka, pozyskuje się z niego torf jasny z dużą ilością wełnianki oraz torf brązowy. W 2012 r. wydobyto z niego 40,30 tys. m³ torfu.

➤ *powietrze atmosferyczne*

Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń na terenie powiatu elbląskiego są rozproszone źródła emisji z sektora komunalno-bytowego m. in. kotłownie lokalne, paleniska domowe, warsztaty rzemieślnicze, które emitują do powietrza zanieczyszczenia powstające w wyniku spalania węgla, gazu ziemnego i paliw płynnych. Znaczący udział w emisji zanieczyszczeń mają także zanieczyszczenia komunikacyjne, takie jak: tlenki węgla, azotu i siarki, sadzę oraz węglowodory. Zanieczyszczenia ze źródeł liniowych powodują także zapylenie wtórne poprzez ścieranie się nawierzchni dróg i opon pojazdów. Na poziom stężeń zanieczyszczeń

w powietrzu wpływ mają również zanieczyszczenia napływowe i lokalna emisja oraz warunki klimatyczne i topografia terenu.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż większość zanieczyszczeń powietrza odnotowywanych na terenie analizowanego powiatu pochodzi z terenu miasta Elbląga, gdzie zlokalizowane są większe przedsiębiorstwa energetyki ciepłej i inne zakłady uciążliwe dla środowiska oraz ze środków transportu.

Według danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Olsztynie w 2012 r., klasyfikacja stref, w tym obszaru powiatu elbląskiego, dla poszczególnych zanieczyszczeń przedstawia się następująco:

- *kryterium – ochrona zdrowia – z uwzględnieniem poziomów dopuszczalnych:*
 - ✓ dla dwutlenku siarki: strefa A
 - ✓ dla dwutlenku azotu: strefa A
 - ✓ dla pyłu PM10: strefa C
 - ✓ dla ołowiu: strefa A
 - ✓ dla benzenu: strefa A
 - ✓ dla tlenku węgla: strefa A
 - ✓ dla pyłu zawieszonego PM2,5: strefa A
- *kryterium – ochrona roślin – z uwzględnieniem poziomów dopuszczalnych:*
 - ✓ dla dwutlenku siarki i tlenków azotu: strefa A
- *kryterium – ochrona zdrowia i roślin – z uwzględnieniem poziomów docelowych:*
 - ✓ dla arsenu: strefa A
 - ✓ dla kadmu: strefa A
 - ✓ dla niklu: strefa A
 - ✓ dla benzo(a)pirenu: strefa C
 - ✓ dla pyłu zawieszonego PM2,5: strefa A
- *kryterium – ochrona zdrowia i roślin – z uwzględnieniem poziomów docelowych i celów długoterminowych:*
 - ✓ dla ozonu: klasa poziomu docelowego – A, poziom celu długoterminowego – D2.

Analiza poziomów stężeń pozostałych zanieczyszczeń podlegających ocenie nie wykazała cech wskazujących na przekroczenia poziomów dopuszczalnych oraz poziomów docelowych, jak również poziomów celu długoterminowego.

➤ **hałas**

Hałas jest jednym z najbardziej uciążliwych czynników wpływających na środowisko i samopoczucie. Długotrwałe narażenie na działanie nadmiernego hałasu wywołuje szereg dolegliwości łącznie z możliwością częściowej lub całkowitej utraty słuchu. W związku z tym identyfikacja źródeł hałasu, cykliczne pomiary oraz działania w kierunku utrzymania dopuszczalnych poziomów hałasu są koniecznością.

Najbardziej narażeni na działanie hałasu komunikacyjnego są mieszkańcy budynków położonych w pobliżu szlaków drogowych. Na poziom hałasu ma wpływ szereg czynników związanych z ruchem pojazdów, a także z parametrami drogi. Do najważniejszych z nich należą: natężenie ruchu związane bezpośrednio ze znaczeniem drogi w układzie komunikacyjnym, struktura ruchu (udział pojazdów osobowych i ciężarowych), średnia prędkość pojazdów i ich stan techniczny, płynność ruchu, rodzaj i stan nawierzchni. Środki transportu są ruchomymi źródłami hałasu decydującymi o parametrach klimatu akustycznego

przede wszystkim na terenach zamieszkałych. Poziomy dźwięku środków komunikacji drogowej są wysokie i wynoszą 75-90 dB. Przekraczają tym samym dopuszczalne poziomu hałasu w środowisku w otoczeniu budynków mieszkalnych do 65 dB w porze dziennej i 55 dB w porze nocnej. Głównym źródłem hałasu jest przebiegająca przez teren powiatu elbląskiego trasa tranzytowa województwa Nr 7 i 22 oraz pozostałe drogi o znacznym natężeniu ruchu. Średni dobowy ruch na odcinkach drogi krajowej nr 7 i 22, przebiegających przez teren powiatu elbląskiego, wzrósł średnio o około 2 tys. pojazdów. Wśród pojazdów odnotowanych w trakcie pomiarów dominowały samochody ciężarowe z przyczepami oraz samochody osobowe i mikrobusy.

Na obszarze powiatu elbląskiego w zakresie uciążliwości akustycznej WIOŚ w Olsztynie w roku 2012 stwierdził przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu w jednym z zakładów w gminie Godkowo. Zanotowana wielkość przekroczenia w porze dnia wyniosła 3,2 dB, a w porze nocy 13,7 dB. W okresie ostatnich kilku lat, na terenie powiatu elbląskiego, nie prowadzono monitoringu hałasu komunikacyjnego

Dane szacunkowe wskazują, że znaczna część społeczeństwa narażona jest na ponadnormatywny hałas w mieszkaniach, związany z zastosowaniem materiałów i konstrukcji budowlanych, nie stanowiących bariery dla przenikania hałasu. Poza źródłami hałasu pochodzącymi z wnętrza budynków wielorodzinnych i jednorodzinnych, źródłem hałasu osiedlowego mogą być pojazdy przemieszczające się po lokalnych drogach oraz parkujące na parkingach zlokalizowanych przeważnie bezpośrednio przy budynkach mieszkalnych. Źródłem hałasu powodującego uciążliwości może być również lokalizacja zakładów usługowych o podwyższonej emisji hałasu, np. restauracje, usługi rzemieślnicze.

Zgodnie z przepisami prawa, dopuszczalny poziom hałasu pochodzący od instalacji i urządzeń w budynkach może wynosić w ciągu dnia 30-40 dB, nocą 25-30 dB.

Kolejnym źródłem hałasu jest hałas przemysłowy, który stanowi zagrożenie o charakterze lokalnym, występujące głównie na terenach sąsiadujących z obszarami przemysłowymi, a także w przypadku niewłaściwej lokalizacji zakładów przemysłowych i usługowych w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej. System lokalizacji nowych inwestycji oraz potrzeba sporządzania ocen oddziaływania na środowisko, kontrole i egzekucja nałożonych kar pozwalają na znaczne ograniczenie tych uciążliwości. Dla źródeł hałasu przemysłowego, ze względu na ich niewielki rozmiar, istnieją możliwości techniczne ograniczenia emisji hałasu do środowiska przez stosowanie tłumików akustycznych, obudów poszczególnych urządzeń czy zwiększenie izolacji akustycznej ścian pomieszczeń, w których znajdują się maszyny wytwarzające hałas.

➤ *promieniowanie elektromagnetyczne*

Źródłem pól elektromagnetycznych są przeważnie urządzenia i linie energetyczne. Dystrybucją energii elektrycznej w powiecie elbląskim zajmuje się ENERGA – OPERATOR S.A. Oddział w Elblągu. Powiat zasilany jest dzięki GPZ Podgrodzie, GPZ Pasłęk, GPZ Elbląg Wschód oraz GPZ Malbork Wschód. Przez teren powiatu przebiega trasa linii elektroenergetycznych 400 kV Relacji Olsztyn - Gdańsk. Na koniec 2012 r. było 19 418 odbiorców energii elektrycznej o niskim napięciu. W tym 5 994 odbiorców w gospodarstwach domowych w miastach i 13 424 odbiorców w gospodarstwach domowych w miejscowościach wiejskich. Zużyli oni łącznie 42 212 MW/h energii elektrycznej o niskim napięciu. Ponadto na terenie powiatu zlokalizowane są inne źródła promieniowania, takie jak liczne urządzenia radiokomunikacyjne, radiolokacyjne i radionawigacyjne, a wśród nich stacje bazowe telefonii komórkowej i telefony komórkowe oraz urządzenia elektryczne w zakładach pracy i gospodarstwach domowych. Źródłem promieniowania jest każde urządzenie (instalacja),

w którym następuje przepływ prądu. W powiecie zlokalizowano 35 masztów komórkowych z czego znaczna większość przypada na miasto i gminę Pasłęki 20 sztuki.

W roku 2012 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie (Delegatura w Elblągu) przeprowadził badania w 45 punktach pomiarowych na terenie całego województwa. Na terenie powiatu elbląskiego wytypowano do badań dwa punkty w Pasłęku przy ul. 3 Maja 5 oraz ul. Jagiełły. Wartości pomiaru wielkości fizycznej charakteryzującej promieniowanie elektromagnetyczne wyniosło odpowiednio 0,24 i 0,39 V/m. Na podstawie pomiarów nie stwierdzano przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

➤ *infrastruktura techniczna*

Stopień wyposażenia terenu w infrastrukturę techniczną oraz jej stan są elementami mającymi znaczący wpływ na środowisko i jakość życia mieszkańców. Istotne znaczenie ma m.in. stan gospodarki wodnej.

Źródłem zaopatrzenia w wodę ludności, rolnictwa i przemysłu powiatu elbląskiego są wody podziemne. Według danych Państwowej Inspekcji Sanitarnej ponad 98% mieszkańców powiatu elbląskiego korzysta z wody dostarczanej za pośrednictwem zorganizowanego systemu wodociągowego. Według GUS (ostatnie dane na stan z 2012 r.) łączna długość rozdzielczej sieci wodociągowej w powiecie elbląskim wynosiła 856,5 km, przy 9587 połączeniach prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Woda dostarczona gospodarstwom domowym miała objętość ponad 1658 dam³. Infrastruktura wodociągowa w większości gmin powiatu jest zadowalająca, a w gminach Gronowo Elbląskie, Milejewo i Markusy stopień zwodociągowania sięga 100%. Należy sukcesywnie uzupełniać braki. Szczególną uwagę poświęcić stacjom wodociągowym, należy je sukcesywnie remontować i modernizować. Według danych GUS (stan na koniec 2012 r.) w powiecie elbląskim z sieci kanalizacyjnej korzysta 40% ludności, z czego na terenach miejskich 95%, a na terenach wiejskich jedynie 17,3%. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu elbląskiego wynosił na koniec 2012 r. ponad 134 km, przy 3172 połączeniach prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Wśród gmin powiatu elbląskiego najdłuższą sieć kanalizacyjną zlokalizowano w gminie Tolkmicko. Najwięcej połączeń sieci kanalizacyjnej do budynków zanotowano natomiast w gminie Pasłęk. Najkrótsza sieć kanalizacyjna występuje w gminie Gronowo Elbląskie, a najmniejszą liczbę ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej zanotowano w gminie Rychliki. W gminie Milejewo nie wykazano występowania sieci kanalizacyjnej.

Z komunalnych oczyszczalni ścieków w roku 2012 korzystało 25 767 mieszkańców. Na terenie powiatu zlokalizowanych jest 19 komunalnych oczyszczalni ścieków, w większości biologicznych. Nieliczne obiekty wyposażone są w system podwyższonego usuwania biogenów. Najwięcej komunalnych oczyszczalni ścieków funkcjonuje na terenie gminy Elbląg i Pasłęk. Ponadto na terenie powiatu zlokalizowano jedną przemysłową oczyszczalnię ścieków, położoną na terenie ICC Sery Pasłęk Sp. z o.o. w Pasłęku.

Tabela 3. Oczyszczalnie ścieków

Lp.	Miejscowość	Liczba obiektów	Typ oczyszczalni	Łączna przepustowość oczyszczalni [m ³ /d]	Dodatkowe informacje/ odległość od najbliższej zabudowy
KOMUNALNE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW					
Gmina Elbląg					
1.	Więzina	2	biologiczno-mechaniczna	224	ok. 200-300 m
2.	Janów	1			

Lp.	Miejscowość	Liczba obiektów	Typ oczyszczalni	Łączna przepustowość oczyszczalni [m³/d]	Dodatkowe informacje/ odległość od najbliższej zabudowy
3.	Lisów	1			
4.	Przezmark	1			
5.	Nowakowo	1			
Gmina Godkowo					
6.	Godkowo	1	biologiczna	62	ok. 100 m
Gmina Gronowo Elbląskie					
7.	Gronowo Elbląskie	1	biologiczna	209	ok.100 m
Gmina Markusy					
8.	Stare Dolno	1	biologiczna	30	ok. 200 m
Gmina Milejewo – brak oczyszczalni ścieków					
Gmina Młynary					
9.	Młynary	1	biologiczna typ. komory SBR	1260	zlokalizowana na działce nr 22/6 obręb 2 Młynary; ok. 500 m
Gmina Pasłęk					
10.	Pasłęk	4	4 biologiczne oraz 1 z podwyższonym usuwaniem biogenów	biologiczne: 121 z podwyż. usuw. biog.: 2500	Pasłęk ok. 100 m Surowe ok. 50 m Drulity ok. 100 m Rydzówka ok. 100 m
11.	Kronin	1			BIOCLER B150 ok. 500 m
Gmina Rychliki					
12.	Gmina Rychliki	3	brak danych	brak danych	Rychliki 2 jedna ok. 50 m druga ok. 100 m Dymki ok. 300
Gmina Tolkmicko					
13.	Kadyny	1	z podwyższonym usuwaniem biogenów	1600	ok. 800 m
14.	Powiat elbląski	19			
PRZEMYSŁOWE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW					
15.	Pasłęk	1	biologiczna	2400	ICC Sery Pasłęk Sp. z o.o. w Pasłęku, ul. Dworcowa 9, 14-400 Pasłęk ok.100 m

Źródło: Dane z ankiet, GUS. Bank Danych Lokalnych, KPOŚK.

Zlokalizowane na terenie powiatu oczyszczalnie ścieków nie pogarszają klimatu aerosanitarnego i akustycznego. Są to w większości oczyszczalnie biologiczne. Podstawowym celem biologicznego oczyszczania ścieków jest usunięcie ze ścieków biologicznie rozkładalnych zanieczyszczeń. Do prowadzenia procesów biologicznego rozkładu zanieczyszczeń organicznych wykorzystuje się populacje mikroorganizmów zawieszone w toni ścieków (metody osadu czynnego) lub mikroorganizmy tworzące utwardzoną biomasę (złoża biologiczne). Zanieczyszczenia organiczne podczas przemian biochemicznych są wykorzystywane przez mikroorganizmy jako pokarm przyczyniając się do przyrostu biomasy bakteryjnej. Pozostała część rozłożonych zanieczyszczeń uwalniania jest w warunkach tlenowych jako dwutlenek węgla i woda. W przypadku procesów beztlenowych produktami gazowymi rozkładu materii organicznej jest dwutlenek węgla oraz metan). Nadmiar masy organicznej wytworzonej podczas rozkładu biologicznego zanieczyszczeń zawartych w ściekach oddzielana jest od strumienia ścieków w osadnikach wtórnych.

W technologii biologicznego oczyszczania ścieków wyróżnia się procesy prowadzone w warunkach: tlenowych – biologiczne utlenianie, nityfikacja, anoksydacyjnych (niedotlenionych) – denityfikacja.

Wszystkie zlokalizowane na terenie powiatu elbląskiego oczyszczalnie posiadają aktualne pozwolenia na funkcjonowanie, pozwolenia wodnoprawne i spełniają inne niezbędne wymogi formalno-prawne. Ponadto każdy z obiektów prowadzi monitoring odprowadzanych do wód ścieków zgodnie z funkcjonującym w tym zakresie prawem. Monitorowana jest m.in.: temperatura, pH, BZT, ChZT-Cr, zawiesina ogólna, fosfor, rtęć, kadm, TRI, PER i inne. Dla żadnego z wyżej opisanych obiektów nie ustanowiono obszaru ograniczonego użytkowania czy ochrony sanitarnej.

Na obszarach nie skanalizowanych ścieki bytowe odprowadzane są przeważnie do przydomowych zbiorników bezodpływowych. Liczba zbiorników bezodpływowych na terenie powiatu, na przestrzeni lat 2008-2012, wzrosła i na koniec 2012 r. wynosiła 3 138. Nieczystości płynne gromadzone w szambach przekazywane są do 5 stacji zlewnych, zlokalizowanych w gminach: Gronowo Elbląskie, Pasłęk, Markusy, Tolkmicko i Młynary. Na terenie powiatu elbląskiego szacunkowo zlokalizowanych są co najmniej 182 przydomowe oczyszczalnie ścieków (wg GUS – 221). Najwięcej tego rodzaju instalacji znajduje się w gminie Milejewo, gdzie nie funkcjonuje sieć kanalizacyjna, tj. 142 obiekty (w każdym sołectwie gminy). W 2012 r. na terenie powiatu odprowadzono i oczyszczono ogółem 900 dam³ ścieków, z czego ponad 73% ilości ścieków poddano oczyszczaniu z podwyższonym usuwaniem biogenów. Najwięcej ścieków odprowadzono z terenu gmin: Pasłęk, Tolkmicko i Młynary. W pozostałych gminach ilości ścieków były znacznie mniejsze. Ponadto wg danych GUS w 2012 r. na terenie powiatu odprowadzono 570 dam³ ścieków przemysłowych, z czego 60% bezpośrednio do wód lub do ziemi (po oczyszczeniu biologicznym), a pozostałe 40% odprowadzono do kanalizacji. Blisko 3% ścieków przemysłowych stanowiły wody chłodnicze (niewymagające oczyszczania).

Na terenie powiatu funkcjonuje również 221 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Zgodnie z zapisami *Planu gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2011-2016* większość gmin powiatu elbląskiego przynależy do Regionu Północnego, poza gminą Godkowo, która przypisana została do Regionu Zachodniego. Każdy z regionów wyposażony jest w zakład zagospodarowania odpadów z instalacjami do ich przetwarzania. W ciągu najbliższych lat zakłady powinny zapewniać, co najmniej następujący zakres usług:

- ✓ mechaniczno-biologiczne lub termiczne przekształcanie zmieszanych odpadów komunalnych i pozostałości z sortowni,
- ✓ składowanie przetworzonych zmieszanych odpadów komunalnych,
- ✓ kompostowanie odpadów zielonych,
- ✓ sortowanie poszczególnych frakcji odpadów komunalnych zbieranych selektywnie.

Powiat elbląski (poza gminą Godkowo) obsługiwany jest przez regionalną instalację do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) Regionu Północnego. W miejscowości Jagodno (gmina Elbląg) znajduje się składowisko odpadów przemysłowych, gdzie w 2012 r. nie zdeponowano odpadów (stan nagromadzenia – ponad 552 tys. Mg). Na składowisku składowane są popioły lotne z węgla pochodzące z Elektrociepłowni Elbląg Sp. z o.o.. Spółka posiada pozwolenie zintegrowane na składowanie tego typu odpadów ważne do dnia 15 lutego 2017 r. W celu ograniczenia emisji nieorganicznej pyłu do środowiska: odpady dowożone są w stanie wilgotnym, sukcesywnie wprowadzana jest warstwa izolująca ograniczenie emisji pyłu, na zrehabilitowane tereny wprowadzone są zasiewy zadarniające składowisko oraz utrzymywany jest pas zieleni ochronnej. Po eksploatacji składowisko zostanie zamknięte i poddane rekultywacji na podstawie indywidualnego projektu. Wszystkie

prace na składowisku odbywają się zgodnie z uzyskanym pozwoleniem co eliminuje potencjalne skutki dla środowiska. Ponadto składowisko podlega kontroli Urzędu Marszałkowskiego oraz WIOŚ, co do prawidłowości funkcjonowania oraz konieczności prowadzenia obowiązkowego monitoringu środowiska. Używany na składowisku sprzęt ma niską moc akustyczną i podlega regularnej kontroli. Składowisko znajduje się ok. 60 m od najbliższej zabudowy mieszkaniowej.

Sieć ciepłownicza na terenie powiatu elbląskiego jest bardzo słabo rozwinięta (zorganizowana sieć dystrybucji istnieje tylko w mieście Pasłęk i Tolkmicko). Na koniec 2012 r. eksploatowanych było 12 kotłowni. Długość sieci ciepłej przesyłowej wynosiła 30,4 km, a długość sieci ciepłej przyłączy do budynków i innych obiektów – 2,1 km. W ciągu roku 2012 dla budynków mieszkalnych sprzedano ogółem 3655 GJ energii ciepłej (o 35155 GJ mniej w porównaniu z rokiem 2008). Może to świadczyć o coraz powszechniejszym stosowaniu metod oszczędzania energii ciepłej, m.in. poprzez termomodernizacje budynków. W budynkach jednorodzinnych na terenie powiatu dominują indywidualne paleniska najczęściej opalane węglem kamiennym. W związku z nowym *RPO 2014-2020* dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz możliwością dofinansowania skierowaną w odnawialne źródła energii zakłada się, że nastąpi stopniowe przechodzenie z węgla kamiennego na np. biomasę. Jednakże trudno jest szacować jakie i ile inwestycji zostanie zrealizowanych do końca obowiązywania obecnego programu ochrony środowiska.

Stopień gazyfikacji powiatu elbląskiego wynosi 1,8% (31 435 m). Na 21 powiatów w tym dwa grodzkie (m. Olsztyn i m. Elbląg) powiat elbląski zajmuje 19. miejsce i jest razem z powiatem gołdapskim (0,1%) i nowomiejskim (0,1%) najgorzej zgazyfikowany w całym województwie warmińsko – mazurskim. Sieć gazową w powiecie posiadają tylko dwie gminy: Elbląg oraz Gronowo Elbląskie, odpowiednio o długości 19 262 m oraz 12 173 m. Przez teren gmin przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia DN 200 relacji Malbork – Elbląg ze stacjami redukcyjno – pomiarowymi wysokiego ciśnienia. Budowa nowych sieci gazowych planowana jest na terenie trzech gmin w powiecie elbląskim: Tolkmicko, Rychliki oraz Pasłęk. W Rychlikach wg. informacji zamieszczonych jeszcze w *Studium Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Elbląskiego* przez teren gminy projektowana jest budowa linii nitki gazociągu w/c PN 6,3 MP, Dn 200 biegnącego z Dzierzgonia do Ornety. Zgodnie z zapisami *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Pasłęk* Pomorski Operator Systemu Dystrybucyjnego Sp. z o.o. uwzględnia gminę w swojej koncepcji gazyfikacji. Zaplanowano budowę gazociągu wysokiego ciśnienia DN100 doprowadzającego paliwo gazowe z gazociągu przesyłowego OGP Gaz – System S.A. oraz stacji stacje redukcyjno – pomiarową I stopnia. W gminie Tolkmicko rozważana jest przez Polską Spółkę Gazownictwa Oddział w Gdańsku gazyfikacja miejscowości Hadyny, Kamień Wielki, Suchacz, Tolkmicko oraz Łęcze. Planowane inwestycje realizowane będą między innymi dzięki nowym środkom unijnym dlatego też trudno jest przewidzieć stan realizacji przedsięwzięć na koniec obowiązywania programu ochrony środowiska. Zakłada się, że wszystkie planowane inwestycje zostaną zrealizowane co pozwoli na zwiększenie stopnia gazyfikacji w powiecie elbląskim a tym samym eliminowane będą indywidualne paleniska a w konsekwencji zmniejszy się emisja zanieczyszczeń do powietrza.

W powiecie elbląskim na koniec 2012 r. było 19 418 odbiorców energii elektrycznej na niskim napięciu. Łączne zużycie energii na niskim napięciu wyniosło 42 212 MW/h. Operatorem dystrybucji systemu energetycznego jest ENERGA – OPERATOR S.A. Oddział w Elblągu. W najbliższych latach 2014-2028 operator planuje szereg inwestycji, w gminach, związanych przede wszystkim z: modernizacją linii, wymianą przewodów, automatyzacją dystrybucji oraz powiązaniem istniejących sieci. Ich realizacja pozwoli na przyłączenie większej liczby odbiorców do już istniejących sieci. Ilość nowych przyłączy jest jednak

trudna do określenia w najbliższej przyszłości, jednakże należy zauważyć że realizacja inwestycji przyczyni się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do powietrza z palenisk domowych.

Powiat elbląski położony jest na strategicznym szlaku komunikacyjnym, zarówno drogowym jak i kolejowym. Głównym węzłem drogowym przebiegającym przez jego teren jest droga krajowa Nr 7 relacji Żuków k. Gdańska – Warszawa – Chyżne jest częścią międzynarodowej drogi europejskiej E77 i Nr 22 relacji Kostrzyn – Grzechotki. Ogółem sieć drogową powiatu tworzy 2 212,4 km dróg, z czego 990,2 km znajduje się pod zarządem powiatu elbląskiego.

➤ *nadzwyczajne zagrożenia środowiska*

Wśród potencjalnych nadzwyczajnych zagrożeń dla środowiska na terenie powiatu, wymienia się przede wszystkim: pożary lasów i torfowisk, susze, powodzie, gradobicia, silne wiatry, a także awarie urządzeń infrastruktury technicznej, katastrofy komunikacyjne drogowe, głównie związane z transportem materiałów niebezpiecznych.

Szczególnym rodzajem zagrożeń występujących w środowisku są tzw. „nadzwyczajne zagrożenia” charakteryzujące się nagłym przebiegiem. Wśród tego typu zagrożeń wymienić można zarówno klęski o charakterze naturalnym: powodzie, huragany, trzęsienia ziemi, jak również katastrofy i wypadki związane z technologiami i wytworami ludzkimi, zwane poważnymi awariami (np. uwalnianie się niebezpiecznych substancji chemicznych, wybuchy, pożary). Zdarzenia związane z poważnymi awariami cechuje niepowtarzalność, losowość, wieloprzyczynowość i różnorodność bezpośrednich skutków. Ich skutkiem jest zagrożenie zdrowia i życia ludzi, degradacja środowiska i poważne straty gospodarcze. W związku z tym, że katastrofom nie można całkowicie zapobiec, istotne znaczenie ma przewidywanie ich skutków, opracowanie wcześniej właściwych planów ratowniczych, procedur postępowania, zapewnienie sił i środków, przygotowanie systemów powiadamiania.

Na terenie powiatu elbląskiego zagrożenie powodziowe dotyczy głównie następujących gmin: Markusy, Elbląg i Tolkmicko. Zagrożenie spodziewane jest zarówno ze strony rzek płynących przez wymienione obszary, jak również ze strony Zalewu Wiślanego. Zabezpieczeniem są wały przeciwpowodziowe (w tym również nasypy kolejowe) oraz posadawianie budynków na rzędnej terenu co najmniej 2,0 m n.p.m. Powodziom spowodowanym przez rzeki spływające z wysoczyzny, oprócz wałów przeciwdziałają również przegradzanie koryt rzek i ich dopływów, progami powodującymi retencjonowanie wody.

Największe zagrożenie pożarowe na obszarach leśnych powodowane są przez osoby korzystające z letniego wypoczynku na tych obszarach oraz przez osoby zbierające owoce runa leśnego. Zagrożenie pożarowe lasów jest związane z nagminnym naruszaniem przepisów przeciwpożarowych, a przede wszystkim z używaniem ognia otwartego w lasach, to jest paleniem papierosów, ognisk, użytkowaniem grilli, w miejscach do tego nieprzeznaczonych. Ponadto pożary lasów powstają w wyniku wyrzucania niedopałków papierosów z przejeżdżających przez tereny leśne samochodów.

Rodzaj czynnika wywołującego zagrożenie ze strony gwałtownych zjawisk atmosferycznych, w dużej mierze zależy od pory roku. Gwałtowne i obfite opady deszczu oraz gradu stanowią zagrożenie szczególnie w porze letniej. Opady deszczu mogą wówczas powodować wezbrania cieków wodnych, a w wyniku tego podtopienia i powodzie. Natomiast gwałtowne opady gradu niosą za sobą przede wszystkim zniszczenia upraw polowych. W okresie zimowym zagrożenie stwarzają gwałtowne opady śniegu, co może spowodować głównie utrudnienia komunikacyjne, a także zniszczenia roślin uprawnych i lasów.

Poza opadami atmosferycznymi zagrożenie stwarzają również towarzyszące im wiatry i burze. Silne wiatry mogą stać się przyczyną znacznych zniszczeń drzewostanów na terenach leśnych. Ponadto na skutek wystąpienia gwałtownych burz i wiatrów może dojść do uszkodzenia linii energetycznych, napowietrzanych linii telekomunikacyjnych, uszkodzeń budynków oraz utrudnień w ruchu komunikacyjnym wywołanych m.in. możliwością zalegania na drogach połamanych konarów drzew, a w skrajnych wypadkach także całych drzew wyrwanych przez wiatr.

Zagrożenia skażeniem promieniotwórczym należy się doszukiwać w obszarze znacznie wybiegającym poza teren powiatu elbląskiego. Skażenie promieniotwórcze może być wywołane w wyniku awarii reaktorów jądrowych siłowni elektrowni atomowych, zlokalizowanych poza granicami kraju lub reaktorów jądrowych jednostek pływających po morzach północnych. W promieniu 250 km od granic Polski funkcjonują elektrownie jądrowe o łącznej mocy około 14,6 tys. MW, a w tym 20 bloków w 9 elektrowniach. Szczegółne zagrożenie będzie miało miejsce w sytuacjach kiedy kierunki wiatrów w górnych warstwach atmosfery będą przebiegały od rejonu awarii urządzenia jądrowego na teren powiatu.

Zgodnie z danymi Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej zagrożenie materiałami radioaktywnymi o największym zasięgu może nastąpić na skutek awarii reaktora w miejscowości Świerk (gmina Otwock, powiat otwocki). Reaktor znajduje się w Instytucie Energii Atomowej i jest jedynym eksploatowanym obiektem jądrowym w Polsce. Reaktor „Maria”, o mocy projektowej 30 MW, jest aktualnie eksploatowany na mocy nominalnej 21 MW. Reaktor „Ewa”, o projektowej mocy 10 MW, został wyłączony i jest obecnie używany do przechowywania wypalonego paliwa jądrowego. Zagrożenie skażeniem promieniotwórczym na terenie powiatu elbląskiego wywołują także legalne i nielegalne przewozy materiałów rozszczepialnych głównymi szlakami komunikacyjnymi przebiegającymi przez jej obszar.

Instalacje gazowe, energetyczne, ciepłownicze, wodociągowe i kanalizacyjne mogą ulec uszkodzeniu w wyniku różnych czynników. Awarie tych urządzeń mogą utrudnić funkcjonowanie gospodarstw domowych, zakłócić, a nawet przerwać działalność zakładów pracy oraz utrudniać komunikację i prowadzenie działań ratowniczych.

Awarii mogą także ulec instalacje przemysłowe zlokalizowane na terenie powiatu. W celu zapobieżenia tego typu zdarzeniom w zakładach produkcyjnych realizowane są inwestycje ograniczające możliwość wystąpienia poważnej awarii. Zakłady zlokalizowane w sąsiednich gminach nie stwarzają istotnego zagrożenia dla powiatu elbląskiego.

Rozmiar zagrożenia uzależniony jest od rozmiaru awarii i aktualnych warunków atmosferycznych. Stały monitoring skażenia radiologicznego prowadzi Państwowa Agencja Atomistyki będąca członkiem Międzynarodowego Systemu Informacji Nukleonicznej w tym także wczesnego ostrzegania.

Dyrektywa Rady 96/82/WE zwana potocznie dyrektywą "Seveso II" dotyczy sfery zapobiegania poważnym awariom przemysłowym i ograniczenia ich skutków.

VI. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Przy ustalaniu celów *Programu Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na 2018-2021* wykorzystano m.in. analizę stanu środowiska na terenie powiatu.

Z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, wśród najistotniejszych problemów należy wymienić stan infrastruktury służącej ochronie środowiska:

- ✓ duży odsetek gospodarstw domowych ogrzewanych węglem, powodujący „emisję niską”,
- ✓ niski stopień skanalizowania,
- ✓ niski stopień gazyfikacji powiatu,
- ✓ konieczność podniesienia poziomu recyklingu i odzysku.

Ponadto w sferze przyrodniczej wymieniono:

- ✓ część wód złej jakości;
- ✓ zagrożenie pożarowe lasów,
- ✓ obciążenie terenów cennych przyrodniczo i lasów nadmiernym ruchem turystycznym;
- ✓ słabe wykorzystanie potencjalnych źródeł energii odnawialnej;
- ✓ niewystarczające nakłady finansowe na aktywną ochronę przyrody.

Kolejną sferą, w której zidentyfikowano problemy jest sfera społeczno-gospodarcza. Najistotniejsze z punktu widzenia ochrony środowiska i realizacji *Programu* jest:

- ✓ występowanie uciążliwości związane z przebiegiem dróg krajowych i wojewódzkich przez teren powiatu;
- ✓ miejscami niezadowalający stan infrastruktury drogowej;
- ✓ duża ilość wyrobów zawierających azbest.

Ponadto zidentyfikowano również szereg problemów natury prawno-politycznej, co także miało wpływ przy ustalaniu celów i kierunków działania, zawartych w opracowaniu. Do najważniejszych problemów zaliczono:

- ✓ ograniczony budżet na realizację projektów pro środowiskowych,
- ✓ małą skuteczność egzekwowania obowiązujących przepisów z zakresu ochrony środowiska.

W związku z projektowanym dokumentem należy również wziąć pod uwagę położenie powiatu na obszarach cennych przyrodniczo w tym szczególnie Natura 2000 tj. PLB Jezioro Drużno, Zalew Wiślany, Dolina Pasłęki, PLH Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana, Doliny Erozyjne Wysoczyzny Elbląskiej, Ostoja Drużno, Rzeki Pasłęka, Murawy Koło Pasłęki oraz Uroczysko Markowo; OChK: Rzeki Nogat, Rzeki Baudy, Wysoczyzny Elbląskiej Wschód i Zachód, Jezioro Drużno, Rzeki Wąskiej Doliny Pasłęki, Słubicka, Rzeki Dzierżgoń, Kanału Elbląskiego, Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej oraz związane z tym potencjalne problemy, zagrożenia utrudniające lub uniemożliwiające realizację zapisów aktualizacji dokumentu. W przypadku obszarów Natura 2000 do najważniejszych zagrożeń należy:

- ✓ silne zanieczyszczenie pochodzenia rolniczego, komunalnego i przemysłowego,
- ✓ okresowe wypalanie traw,
- ✓ bardzo intensywne kłusownictwo rybackie,
- ✓ eutrofizacja wód,
- ✓ intensywna eksploatacja trzcinowisk,
- ✓ położenie ferm wiatrowych w sąsiedztwie (Łosзка - Płonina),

- ✓ erozja wodna,
- ✓ osuwiska,
- ✓ nielegalne pozyskiwanie kopalin,
- ✓ naruszenie struktur wodnych poza obszarami leśnymi,
- ✓ zmiana poziomu wód na rzece Wąskiej w celu utrzymania dwóch sztucznych zbiorników retencyjnych i niewłaściwej regulacji cieków wodnych,
- ✓ zaniechanie koszenia bądź brak wypasu,
- ✓ wprowadzenie do drzewostanu zbyt dużej ilości świerka pospolitego, modrzewia, sosny i obcych gatunków liściastych,
- ✓ prowadzenie gospodarki wielozrębowej,
- ✓ zalesienia otwartych łąk i pagórków murawowych w dolinnych częściach obszaru,
- ✓ dalsza rozbudowa kompleksów stawów i zabudowa hydrotechniczna rzeki Wąskiej,
- ✓ zabudowa regulacja brzegów j. Zimochy i j. Okonie,
- ✓ zmiana użytków zielonych na grunty orne.

W przypadku OChK najważniejsze zagrożenia istotne z punktu widzenia ochrony środowiska w powiecie elbląskim, związane są z:

- ✓ likwidowaniem i niszczeniem zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nawodnych jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- ✓ wydobywaniem na cele gospodarcze skał, w tym torfu,
- ✓ wykonywaniem prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wydatkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- ✓ lokalizowaniem obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegowej rzek, jezior i innych zbiorników wodnych (z wyjątkiem obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybnej).

W Parku Krajobrazowym Wysoczyzny Elbląskiej do najważniejszych zagrożeń można zaliczyć:

- ✓ „dzikie składowiska” odpadów;
- ✓ napływ zanieczyszczeń przemysłowych z aglomeracji miejskich;
- ✓ zanieczyszczenia komunikacyjne (emisje liniowe wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych);
- ✓ zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego;
- ✓ nieuporządkowana gospodarka ściekowa;
- ✓ powierzchniowa eksploatacja surowców mineralnych;
- ✓ rozwój przestrzenny jednostek osadniczych;
- ✓ zagospodarowanie turystyczne;
- ✓ powstawanie barier ekologicznych (lokalizacja obiektów infrastrukturalnych linii telekomunikacyjnych, energetycznych, komunikacyjnych, obiektów hydrotechnicznych).

Poza problemami bezpośrednio wynikającymi ze specyfiki powiatu, przy sporządzaniu *Programu*, uwzględniono również problemy globalne, odnoszące się do jakości powietrza, czy też zmian klimatu.

Na szczególną uwagę zasługują obszary problemowe, na których istnieje lub może zaistnieć konflikt społeczeństwa w związku z ustalonymi lub planowanymi formami ochrony przyrody, w kontekście nowych inwestycji (głównie inwestycje liniowe).

Inwestycje o charakterze punktowym nie stwarzają większego problemu, ponieważ łatwiej jest dostosować je do obowiązujących przepisów. Znacznie prostsza jest także zmiana lokalizacji takich inwestycji. Z uwagi na stosunkowo niewielki obszar oraz zasięg oddziaływania łatwiejsze jest również podjęcie działań kompensacyjnych.

Należy się jednak spodziewać, że problemy z inwestycjami na obszarach chronionych będą się pojawiały i ich rozwiązanie będzie wymagało dużego wysiłku, a często i kosztów. W świetle obowiązujących uregulowań prawnych, sposobem na rozwiązanie takich sytuacji jest:

- ✓ podjęcie działań kompensacyjnych,
- ✓ zmiana lokalizacji inwestycji, omijająca tereny chronione,
- ✓ rezygnacja z inwestycji.

Wszystkie te rozwiązania są trudne w realizacji. Najmniej korzystna sytuacja ma miejsce wówczas, kiedy dochodzi do przyjęcia rozwiązania trzeciego. Rezygnacja, powoduje brak rozwiązania ważnych problemów lokalnych społeczności, a w efekcie doprowadza do wykształcenia postaw niechętnych ochronie przyrody. W praktyce na wiele lat zamyka to definitywnie drogę do realizacji jakichkolwiek działań ochronnych.

Patrząc przez pryzmat w jakim jest opracowana i realizowana aktualizacja programu, należy uznać że środkami zapobiegawczymi ewentualne negatywne oddziaływanie na środowisko są między innymi rozwiązania zaproponowane w projekcie aktualizacji tego dokumentu. Odnosi się to szczególnie do obszarów cennych przyrodniczo znajdujących się na terenie powiatu.

Realizacja kierunku 2.1. *Spełnienie wymagań w zakresie jakości powietrza* ma za zadanie wpłynąć na poprawę jakości powietrza atmosferycznego poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń, w szczególności emisji niskiej z gospodarstw domowych. W planach inwestycyjnych powiatu jak i gmin z jego terenu znalazły się m.in. inwestycje związane z termomodernizacją budynków. Przeprowadzona będzie też modernizacja kotłowni w budynkach użyteczności publicznej, w miarę możliwości z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii. Planowana jest także budowa sieci gazowej. Działania ujęte w ww. celu pozwolą obniżyć ilość szkodliwych substancji emitowanych do atmosfery co w sposób znaczący wpłynie na poprawę jakości powietrza i utrzymanie właściwych standardów na obszarze całego powiatu (w tym szczególnie ma to znaczenie dla obszarów przyrodniczo cennych).

Ponadto w przypadku inwestycji drogowych (kierunek 2.3.) zostanie ograniczony poziom hałasu i wibracji przedostających się do środowiska. Inwestycje drogowe, planowane w latach obowiązywania *Programu*, związane są przede wszystkim z przebudową, wymianą nawierzchni oraz dostosowaniem do wyższych standardów (tj. poprzez m.in.: budowę przejść podziemnych dla zwierząt).

W kierunku 2.2. *Poprawa jakości wód* ujęte są działania zmierzające do m.in.: rozwoju na terenie gmin powiatu elbląskiego sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Ponadto w latach 2014-2017 będą powstawać przydomowe oczyszczalnie ścieków na obszarach wiejskich gdzie z przyczyn techniczno-ekonomicznych niemożliwe jest poprowadzenie sieci kanalizacyjnej. Zorganizowana w ten sposób sieć wodno-kanalizacyjna w znaczący sposób wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców powiatu jak i poprawę jakości wód. Zostanie ograniczona możliwość zanieczyszczenia zarówno wód powierzchniowych i podziemnych. Stopniowo wyeliminowane zostaną szamba, w których często gromadzone są nieczystości, a które ze względów na brak dostatecznej szczelności są niebezpieczne dla środowiska zwłaszcza na obszarach cennych przyrodniczo.

W celu optymalizacji poboru wód na potrzeby mieszkalno-przemysłowe będą prowadzone inwestycje związane z modernizacją stacji uzdatniania wody i modernizacje ujęć wody. Pozwoli to w sposób racjonalny korzystać z zasobów wód podziemnych i ograniczy jej straty w sieci.

W *Programie* zawarto również działania w ramach kierunku 1.4., odnoszącego się do ochrony bogactwa przyrodniczego i krajobrazowego. Ustalono w nim zadania zakładające m.in. uporządkowanie kwestii planowania przestrzennego. Odnosi się to szczególnie do potencjalnych zmian w zapisach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. *Program* przewiduje bowiem uwzględnienie w nim przede wszystkim wymogów związanych z ochroną środowiska. Plan zagospodarowania nie dopuszcza bowiem do zmian na dużych powierzchniach, w tym w sąsiedztwie obszarów chronionych. Stoi na straży ładu przestrzennego w gminie. Wskazuje miejsca (strefy) gdzie można np. pozyskiwać kopaliny naturalne, budować nowe domostwa lub lokować zakłady przemysłowe. Wszystkie jego zapisy zmierzają do respektowania zapisów związanych z ochroną środowiska w tym zakazów i nakazów odnoszących się do obszarów chronionych. Pozwoli to m.in. na ograniczenie intensyfikacji zabudowy letniskowej w okolicach rzek i jezior.

Poprzez zapisy uwzględnione w kierunku 1.2. powiat zamierza w sposób aktywny wspierać kodeks dobrych praktyk rolnych (m.in. poprzez promocje rolnictwa integrowanego i ekologicznego). Dzięki rozwojowi rolnictwa integrowanego na terenie powiatu możliwa będzie realizacja zarówno celów ekonomicznych jak i ekologicznych poprzez świadome wykorzystywanie nowych technik wytwarzania. Całkowity model produkcji minimalizuje zużycie nakładów zewnętrznych przy zachowaniu, a nawet wzroście efektywności. Rolnictwo ekologiczne mające na celu ochronę środowiska i dobrostan zwierząt hodowlanych, unika stosowania związków chemicznych. Taki sposób gospodarowania aktywizuje przyrodnicze mechanizmy produkcji poprzez stosowanie środków naturalnych nieprzetworzonych technologicznie, zapewnia trwałą żyzność gleb i zdrowotność zwierząt oraz wysoką jakość biologiczną produktów rolnych. Takiego typu gospodarowanie nie zaburza równowagi ekologicznej ani nie wpływa na zanieczyszczenie środowiska. Ma to ogromne znaczenie szczególnie dla powiatu, na którym znajdują się cenne i unikatowe obszary objęte ochroną prawną.

Ponadto cel ten sprzyja rekultywacji terenów zdegradowanych poprzez wydobycie kopalin – szczególnie kruszywa naturalnego, czy gminnych składowisk odpadów. Działania te pozwolą przywrócić użytkowy charakter terenów, które do tej pory były wyłączone z eksploatacji.

W ramach przeciwdziałania degradacji terenu, mając na uwadze wysoki walor przyrodniczy powiatu elbląskiego, będą usuwane w miarę zaistniałych potrzeb dzikie wysypiska odpadów.

Gminy z terenu powiatu elbląskiego podejmą, także w okresie obowiązywania *Programu* (2014-2017) działania prowadzące do kompleksowych rozwiązań w zakresie gospodarki odpadami. Spodziewanym efektem jest objęcie wszystkich mieszkańców gmin/ powiatu zbiórką odpadów oraz zwiększenie poziomu recyklingu i odzysku odpadów zebranych selektywnie.

Reasumując, wszelkie podjęte w *Programie* działania mają służyć utrzymaniu dobrego stanu środowiska naturalnego oraz poprawie stanu środowiska tam gdzie jest ona niezadowalająca. Szczególna uwaga ma być poświęcona obszarom chronionym położonym na terenie powiatu elbląskiego. Nie przewiduje się, aby realizacja działań ujętych w *Programie*, mogła zagrażać siedliskom przyrodniczym i walorom krajobrazowym, jak i funkcjom obszarów objętych ochroną prawną (w tym szczególnie Natura 2000).

Możliwe, że realizacja niektórych zaplanowanych w ramach zadań konkretnych inwestycji wymagać będzie szczegółowego raportu oddziaływania na środowisko oraz dodatkowych zabezpieczeń (np. w postaci przejść dla zwierząt przy inwestycjach drogowych itp.) – zostały one opisane w rozdziale IX.

VII. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Podstawowym założeniem *Programu Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021* jest dążenie do zrównoważonego rozwoju powiatu, przy zachowaniu środowiska przyrodniczego w stanie jak najbardziej zbliżonym do stanu pierwotnego. Ustalenia dokumentu są propozycją spójnego, w układzie lokalnym, regionalnym, wojewódzkim i krajowym, systemu działań proekologicznych wzajemnie się uzupełniających. W przypadku braku jego realizacji lub realizacji fragmentarycznej (wyrwykowej) założone w *Programie* cele nie zostaną osiągnięte, a w konsekwencji może nastąpić pogorszenie się stanu środowiska przyrodniczego na terenie powiatu. Poniżej przedstawiono potencjalne zmiany, jakie mogłyby mieć miejsce w przypadku braku realizacji ustaleń *Programu*, w poszczególnych dziedzinach ochrony środowiska:

1) ochrona przyrody i krajobrazu

Bioróżnorodność występująca na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, a w tym także na obszarze powiatu elbląskiego, charakteryzuje się wysokimi walorami. W związku z tym zaniechanie realizacji ustaleń w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu jest działaniem zdecydowanie negatywnym. Brak ochrony najcenniejszych przyrodniczo ekosystemów mógłby się stać powodem zubożenia zasobów biologicznych regionu, a tym samym województwa i kraju. Postępująca degradacja ekosystemów wywołałaby szereg nieodwracalnych zmian w ich strukturze (przede wszystkim ich uproszczenie). Zmiany takie skutkują zaburzeniami równowagi ekologicznej i zakłóceniami przepływu energii i materii w ekosystemie. W sposób szczególny dotyczy to zaniku siedlisk hydrogenicznych w wyniku ich przesuszenia oraz uszkodzeń aparatu asymilacyjnego drzewostanów na skutek przemysłowych zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego. Tego typu zmiany mogą za sobą pociągać zanik w krajobrazie elementów różnicujących, tj. zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, wysp leśnych, oczek wodnych, skarp, torfowisk, zagłębień bezodpływowych i innych. Tego rodzaju ekosystemy pełnią ważne funkcje krajobrazowe, biocenotyczne, glebochronne i wodochronne oraz stanowią „pułapkę” dla składników pokarmowych migrujących z agroekosystemów. Zmniejszenie różnorodności krajobrazu może stać się powodem zaniku części siedlisk, co będzie skutkowało zmianami w składzie gatunkowym (wycofywanie się gatunków endemicznych i stenotypowych oraz coraz szersze wchodzenie gatunków obcych, zastępujących rodzime). Podobne zmiany powoduje również odizolowanie przestrzenne obszarów cennych przyrodniczo i fragmentaryzacja korytarzy ekologicznych, umożliwiających swobodny przepływ gatunków pomiędzy węzłami ekologicznymi.

Istotną funkcję, w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu, bez wątpienia, pełnią także lasy. Lasy uznane zostały w *Programie* za istotny element bezpieczeństwa ekologicznego powiatu. Brak realizacji ustaleń tego dokumentu może spowodować, m.in.:

- ✓ zahamowanie wzrostu ilościowego i jakościowego zasobów leśnych, a nawet ich zmniejszenie (np. na skutek pożarów);

- ✓ ograniczenie korzystnych dla środowiska funkcji ochronnych lasów, zwłaszcza w zakresie: ochrony gleb i wód, naturalnych fragmentów rodzimej przyrody oraz ich roli krajobrazowej;
- ✓ zmniejszenia funkcji społecznych i gospodarczych jak: produkcji drewna i innych surowców, zagospodarowania turystycznego oraz wypoczynku w środowisku leśnym;
- ✓ zalesienie gruntów, które nie powinny być zalesione ze względów przyrodniczych i gospodarczych.

2) ochrona wód, kopalin, gleb i powierzchni ziemi

W przypadku braku realizacji ustaleń *Programu*, w zakresie ochrony wód, kopalin, gleb i powierzchni ziemi, mogą wystąpić następujące niekorzystne zmiany: pogorszenie się jakości wód, zahamowanie wzrostu retencji zbiornikowej oraz dalsza postępująca zabudowa obszarów zalewowych. Wśród głównych ustaleń *Programu* figuruje eliminacja czynników zagrożenia dla jakości wód podziemnych oraz optymalizacja poboru wody na potrzeby mieszkańców. Powyższe cele mają zostać osiągnięte m.in. poprzez modernizację oczyszczalni ścieków, czy też rekultywację zdegradowanych systemów wodnych. Brak wyposażenia w sprawny system oczyszczania ścieków, zarówno sanitarnych, jak i deszczowych, oprócz negatywnych skutków w odniesieniu do środowiska, może również oddziaływać zniechęcająco na potencjalnych inwestorów i w efekcie zahamować aktywizację obszarów. Niekorzystny wpływ w ujęciu środowiskowym sprowadza się przede wszystkim do pogorszenia się czystości wód powierzchniowych i wód głębinnych. Zaniechanie działań związanych z unowocześnianiem oczyszczalni ścieków może stać się przyczyną wystąpienia awarii, które mogłyby zagrozić zarówno wodom powierzchniowym jak i podziemnym.

Gospodarka wodna, w myśl ustanowionych w *Programie* priorytetów, powinna być prowadzona zlewniowo, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Działania przypadkowe i fragmentaryczne, tylko wybiórczo rozwiążą problem kanalizacji powiatu. Nie będą miały natomiast istotnego znaczenia dla poprawy jakości wody w zlewniach, a co za tym idzie w powiecie. Konsekwencją pogorszenia się jakości wód byłaby degradacja obszarów cennych przyrodniczo i utrata szansy aktywizacji turystycznej. Kierowanie wszystkich środków na realizację systemu oczyszczania ścieków (bez równoległego rozwiązywania problemu spływu zanieczyszczeń powierzchniowych, zarówno z terenów rolniczych, jak i miast), spowoduje tylko niewielką poprawę jakości wód powierzchniowych (niewspółmiernie niską do poniesionych nakładów).

W ramach ochrony zasobów wód, kopalin, gleb i powierzchni ziemi, konieczne jest również podjęcie działań zmierzających w kierunku racjonalnego wykorzystywania zasobów. Ponadto, w kwestii ochrony wód i powierzchni ziemi istotna jest także budowa świadomości ekologicznej społeczeństwa. Odstąpienie od realizacji tego priorytetu mogłoby stać się przyczyną nieoszczędnego gospodarowania zasobami, a w konsekwencji ich deficyt.

Pośredni wpływ na środowisko miałoby również zaniechanie realizacji działań z zakresu gospodarki odpadami. Nielegalne oraz nie spełniające wymogów składowiska odpadów mogłyby stać się przyczyną zanieczyszczenia wód, gleb i powierzchni ziemi poprzez odcieki oraz spływy powierzchniowe zanieczyszczeń.

3) ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu akustycznego

Powiat elbląski charakteryzuje się stosunkowo niskim poziomem zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego. Jednak nie zwalnia to z konieczności poprawy stanu środowiska w tym zakresie. W przypadku braku realizacji celów zmierzających do ograniczenia emisji pyłów i spalin do atmosfery, m.in. poprzez modernizację kotłowni, czy też rozwój infrastruktury

drogowej (skrócenie czasu emisji – usprawnienie warunków ruchu drogowego), może dojść do stopniowego pogorszenia czystości powietrza atmosferycznego. Utrzymanie przestarzałych technologii niewątpliwie spowoduje wzrost energochłonności oraz wzmożoną emisję zanieczyszczeń. Wykorzystywanie węgla niskiej jakości jako głównego źródła energii, brak inwestycji proekologicznych w dziedzinie ciepłownictwa oraz stosowanie alternatywnych źródeł energii na małą skalę, może również przyczynić się do tego, że powiat elbląski utraci swoją korzystną pozycję i znajdzie się w grupie obszarów o podwyższonej emisji zanieczyszczeń. Pozostawienie infrastruktury drogowej w obecnym stanie także wpłynie na pogorszenie czystości powietrza. Emisja transportowa zwiększy się w wyniku wzrostu liczby pojazdów samochodowych, przy jednoczesnym złym stanie technicznym dróg.

Przyjęte w *Programie* działania związane są przede wszystkim z obniżeniem poziomu hałasu, na którego oddziaływanie narażeni są ludzie. Ustalenia dotyczą m.in. zmniejszenia natężenia hałasu w zakładach usługowych i produkcyjnych oraz miejscach zamieszkania. W związku z tym brak realizacji zadań z tej dziedziny wpłynie przede wszystkim na zdrowie ludzi. Zaniechanie realizacji pozostałych ustaleń z zakresu ochrony przed hałasem miałyoby niekorzystne oddziaływanie na inne elementy środowiska, a w tym na faunę. Dotyczy to głównie zadań mających na celu budowę ekranów akustycznych oraz tworzenie pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż dróg o znacznym natężeniu ruchu, co oprócz skutecznej ochrony przed hałasem jest także barierą dla zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego.

4) ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii

Poważne awarie mogą wystąpić w zakładach, gdzie są produkowane, stosowane lub magazynowane materiały niebezpieczne oraz podczas transportu takich substancji. Brak ewidencji tego rodzaju zakładów oraz niewypełnienie przez nie obowiązków będzie w sposób bezpośredni rzutować na szybkość i skuteczność ewentualnej akcji ratowniczej. Problem ten obejmuje również odpowiednie wyznaczenie i oznakowanie tras służących do przewozu materiałów niebezpiecznych.

5) edukacja ekologiczna

Analiza wdrażania edukacji ekologicznej w powiecie pozwala na stwierdzenie, iż wskutek systematycznego stosowania i urozmaicania form edukacji, skierowanych do różnych grup społeczeństwa rośnie zainteresowanie ochroną środowiska, a tym samym wzrasta świadomość ekologiczna. Istnieje jednak potrzeba ciągłego poszerzania i dostosowywania form edukacji do bieżących potrzeb. W przypadku nie podjęcia działań edukacyjnych, można spodziewać się kontynuacji konsumpcyjnego modelu życia, polegającego na stałym dążeniu do podnoszenia efektywności procesów gospodarczych bez uwzględniania skutków społecznych i przyrodniczych. Takiemu „rozwojowi” towarzyszyć będzie postępująca degradacja środowiska przyrodniczego, prowadząca do trwałych i w wielu przypadkach nieodwracalnych zmian. Nasiloną konsumpcją, która wiąże się ze zwiększonym zapotrzebowaniem na surowce i energię oraz nadmierną produkcję odpadów przyczyni się do marnotrawstwa zasobów przyrody, ludzkiej pracy i wzrostu kosztów produkcji. Będzie też następować stały wzrost zanieczyszczenia środowiska, co z kolei wpłynie na pogorszenie się warunków zdrowotnych społeczeństwa. Jeżeli proces ten byłby kontynuowany, może dojść do zagrożenia katastrofą ekologiczną. Zachodzi więc pilna konieczność inwestowania w świadomość społeczną, zwłaszcza młodego pokolenia. Niezbędne jest ukształtowanie ekologicznej wrażliwości, kreującej nowe wzorce zachowań społecznych, nowe hierarchie i pragnienia, zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Brak realizacji ustaleń *Programu* może doprowadzić do sukcesywnej degradacji środowiska we wszystkich jego elementach.

VIII. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

W celu realizacji *Polityki Ekologicznej Państwa* na poziomie lokalnym, organ wykonawczy powiatu zobligowany jest do sporządzania powiatowego programu ochrony środowiska (art.17 *Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. 2013, poz. 1232 ze zm.) i jego aktualizacji co 4 lata.

Program Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021 jest kolejnym tego typu dokumentem opracowanym w odniesieniu do powiatu elbląskiego. Przewidziane w projekcie *Programu* działania obejmują lata 2014-2017.

Program uwzględnia uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, w tym ekologiczne, przestrzenne, społeczne i ekonomiczne uwarunkowania rozwoju powiatu. Określa także priorytetowe działania ekologiczne oraz harmonogram zadań ekologicznych. *Program* obejmuje szereg zagadnień merytorycznych, a w tym: ochronę środowiska przyrodniczego, gospodarkę leśną, gospodarkę wodną, ochronę środowiska przed zanieczyszczeniami, kwestie bezpieczeństwa ekologicznego, kształtowania świadomości ekologicznej oraz propagowania proekologicznych form działalności gospodarczej.

W opracowaniu dokonano oceny aktualnego stanu środowiska na terenie powiatu. Następnie określono cele nadrzędny, cele strategiczne (długoterminowe) oraz krótkoterminowe. Ponadto wskazano zadania inwestycyjne, których realizacja ma się przyczynić do osiągnięcia wytyczonych celów. W *Programie* ujęto także zagadnienia z zakresu monitoringu realizacji powziętych ustaleń oraz z zakresu zarządzania *Programem*.

Głównym celem *Programu Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021* jest określenie polityki zrównoważonego rozwoju powiatu, która ma być realizacją dokumentów na poszczególnych szczeblach:

➤ krajowym:

- ✓ *Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016,*
- ✓ *Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej,*
- ✓ *Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz program działań na lata 2014-2020,*
- ✓ *Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych IV (aktualizacja październik)*
- ✓ *Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014,*
- ✓ *Polityka Leśna Państwa (Krajowy Program Zwiększania Lesistości),*
- ✓ *Polityka wodna państwa do roku 2030 (projekt),*

➤ regionalnym:

- ✓ *Program ochrony środowiska województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2011-2014 z perspektywą na lata 2015-2018,*
- ✓ *Plan Gospodarki Odpadami Województwa Warmińsko- Mazurskiego na lata 2011-2016,*
- ✓ *Plan Rozwoju OZE w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2013-2020,*

➤ lokalnym:

- *Strategii Rozwoju Powiatu Elbląskiego na lata 2007-2015,*

Założenia i cele przyjęte w *Programie Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021* są zgodne i wynikają z powyższych dokumentów.

➤ ***Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016***

Podstawą prawną do opracowania dokumentu jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska*.

Polska, będąc członkiem Unii Europejskiej od 1 maja 2004 roku, jest zobligowana do implementacji prawodawstwa unijnego do polskiego systemu prawnego. Powoduje to wiele trudnych do wypełnienia zobowiązań między innymi z zakresu ochrony środowiska.

Polityka Ekologiczna Państwa wyznacza siedem głównych działań systemowych z następującymi celami średniookresowymi do 2016 roku:

- ✓ **uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych** - „...*Projekty dokumentów strategicznych wszystkich sektorów gospodarki będą, zgodnie z obowiązującym w tym zakresie prawem, poddawane procedurze oceny oddziaływania na środowisko i wyniki tej oceny będą uwzględniane w ostatecznych wersjach tych dokumentów*”,
- ✓ **aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska** – „... *Uruchomienie takich mechanizmów prawnych, ekonomicznych i edukacyjnych, które prowadziłyby do rozwoju proekologicznej produkcji towarów oraz do świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego*”,
- ✓ **zarządzanie środowiskiem** – „*Celem podstawowym jest jak najszerze przystępowanie do systemu EMAS, rozpowszechnianie wiedzy wśród społeczeństwa o tym systemie i tworzenie korzyści ekonomicznych dla firm i instytucji będących w systemie*”,
- ✓ **udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska** – „*Głównym celem jest podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zgodnie z zasadą - myśl globalnie, działaj lokalnie*”,
- ✓ **rozwój badań i postęp** – „*Głównym celem jest zwiększenie roli polskich placówek badawczych we wdrażaniu eko-innowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska oraz doprowadzenie do zadowalającego stanu systemu monitoringu środowiska*”,
- ✓ **odpowiedzialność za szkody w środowisku** – „*Celem polityki ekologicznej jest stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody. W przypadku wystąpienia szkody w środowisku koszty naprawy muszą w pełni ponieść jej sprawcy*”,
- ✓ **aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym** – „...*Konieczne przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego na obszarze całego kraju, w szczególności dotyczy to miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji*.

W *Polityce Ekologicznej Państwa* dużo uwagi poświęcono ochronie przyrody. Celem działań powinno być zachowanie różnorodności biologicznej przyrody polskiej z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego kraju.

Główne działania do roku 2012 (z perspektywą do 2016), to przede wszystkim:

- ✓ dokończenie inwentaryzacji i waloryzacji różnorodności Polski, szczególnie na obszarach, na których planowane są inwestycje infrastrukturalne przewidziane do współfinansowania min. ze środków POIiŚ 2007-2013 (Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko),
- ✓ egzekwowanie wymogów ochrony środowiska w miejscowych planach przestrzennego zagospodarowania oraz rygorystyczne przestrzeganie zasad ochrony środowiska,
- ✓ wypracowanie skutecznych metod ochrony cennych przyrodniczo zadrzewień przydrożnych oraz zieleni miejskiej,
- ✓ kontynuacja tworzenia krajowej sieci obszarów chronionych,
- ✓ współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz prowadzenie akcji edukacyjnych wśród społeczeństwa.

Ważnym elementem *Polityki Ekologicznej Państwa* jest ochrona lasów i ich zrównoważony rozwój. Celem działań powinno być kontynuowanie racjonalnego użytkowania zasobów leśnych poprzez kształtowanie odpowiedniej struktury gatunkowej i wiekowej lasów z zachowaniem bogactwa biologicznego.

Podstawowe działania do 2012 (z perspektywą do 2016) roku, to m.in.:

- ✓ realizacja przez Lasy Państwowe *Krajowego programu zwiększenia lesistości*,
- ✓ dostosowanie gospodarki leśnej do wymogów wynikających z ochrony sieci obszarów Natura 2000,
- ✓ dostosowanie składu gatunkowego lasów do siedlisk i zwiększenie różnorodności genetycznej i gatunkowej biocenoz leśnych,
- ✓ rozbudowa funkcji leśnych banków genów oraz wprowadzenie alternatywnego systemu certyfikacji lasów.

Obecny stan gospodarki wodnej w Polsce wymaga gruntownej reformy. *Polityka Ekologiczna Państwa* wskazuje główny cel działań – uchronienie gospodarki narodowej od deficytów wody, zabezpieczenie rejonów kraju przed skutkami powodzi oraz zwiększenie samofinansowania gospodarki wodnej.

Podstawowe działania do 2012 (z perspektywą do 2016) roku, to:

- ✓ przyjęcie do realizacji *Narodowej Strategii Gospodarowania Wodami do roku 2030 (z uwzględnieniem etapu 2015 r.)*, która wskazywałaby m.in. na:
 - stopniowe wprowadzenie odpłatności przez użytkowników wód za korzystanie z zasobów wodnych, z uwzględnieniem oddziaływania na środowisko,
 - pełne dostosowanie prawa polskiego do prawa UE,
 - przygotowanie oceny ryzyka powodziowego, która wskazywała będzie obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, dla których należało będzie do 2013 r. opracować mapy zagrożenia i mapy ryzyka powodziowego,
 - rozwój tzw. małej retencji wody przy wsparciu finansowym z programów UE,
 - realizacja projektów z środków Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko” (priorytet III), mających na celu zapewnienie odpowiedniej ilości zasobów wodnych na potrzeby ludności i gospodarki kraju oraz ochrony przed powodzią,
 - modernizacja systemów melioracyjnych przez zaopatrzenie ich w urządzenia piętrzące wodę, umożliwiające sterowanie odpływem,
 - dokończenie systemu monitorowania terenów osuwiskowych,
 - rozpoczęcie realizacji ochrony głównych zbiorników wód podziemnych.

Głównym celem ochrony powierzchni ziemi w Polsce będzie rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych oraz zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych.

Podstawowe działania do 2012 (z perspektywą do 2016) roku, to m.in.:

- ✓ opracowanie krajowej strategii ochrony gleb, w tym walki z ich zakwaszeniem,
- ✓ promocja rolnictwa ekologicznego i rolnictwa integrowanego,
- ✓ waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności oraz promocja takiej żywności.

Polityka Ekologiczna Państwa wskazuje główny cel działań związanych z prawidłowym gospodarowaniem zasobami geologicznymi. Właściwe gospodarowanie zasobami geologicznymi powinno prowadzić do ochrony zasobów kopalin i wykorzystania środowiska geologicznego dla celów produkcyjnych.

Podstawowe działania do 2012 (z perspektywą do 2016) roku, to m.in.:

- ✓ ułatwienia dla przedsiębiorstw prowadzących prace poszukiwawczo-rozpoznawcze przez uchwalenie nowego prawa geologicznego i górniczego,
- ✓ ułatwienia w dostępie do map i danych geologicznych,
- ✓ tworzenie stanowisk dokumentacyjnych i geoparków w celu prawnej ochrony dziedzictwa geologicznego Polski oraz inwentaryzacja stanowisk geologicznych i utworzenie ich centralnego rejestru,
- ✓ zakończenie prac nad systemem osłony przeciwsuwiskowej SOPO i utworzenie centralnego rejestru osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi,
- ✓ prowadzenie polityki koncesyjnej mającej na celu zwiększenie udokumentowania złóż surowców energetycznych z jednoczesnym promowaniem nowych technologii pozyskiwania energii ze złóż, zwłaszcza węgla, w celu minimalizowania negatywnego wpływu na środowisko dotychczasowego sposobu eksploatacji.

Polityka Ekologiczna Państwa wskazuje na zagrożenia oraz określa cele i działania mające na celu poprawę stanu środowiska naturalnego, zdrowia ludzkiego czy też bezpieczeństwa ekologicznego. Jednym z podstawowych celów w obszarze zdrowia środowiskowego jest dalsza poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz skuteczny nadzór nad wszystkimi w kraju instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska.

Podstawowe działania do 2012 (z perspektywą do 2016) roku, to m.in.:

- ✓ zbierania i udostępniania informacji na temat zagrożeń dla zdrowia społeczeństwa,
- ✓ opracowania zasad analizy ryzyka zdrowotnego dla procedur związanych z dopuszczaniem inwestycji do realizacji,
- ✓ poprawy funkcjonowania państwowego monitoringu środowiska i monitoringu sanitarnego przez poprawę technicznego wyposażenia służb kontrolnych w nowoczesny sprzęt oraz sieci alarmowe,
- ✓ wspólnych działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Środowiska w celu poprawy jakości wody pitnej,
- ✓ doposażenie straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa chemiczno-ekologicznego oraz sporządzanie wojewódzkich i powiatowych planów zarządzania ryzykiem wystąpienia awarii.

Polityka Ekologiczna Państwa wskazuje główny cel działań związanych z poprawą jakości powietrza jako:

- ✓ spełnienie przez Polskę zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz z następujących dyrektyw unijnych:
 - **dyrektywa LCP** - emisja z dużych źródeł energii, o mocy powyżej 50 MWc, już w 2008 r. nie powinna być wyższa niż 454 tys. ton dla SO₂ i 254 tys. ton dla NO_x, w 2010 r. dla SO₂ - 426 tys., dla NO_x - 251 tys. ton, a w roku 2012 dla SO₂ - 358 tys. ton, dla NO_x - 239 tys. ton,
 - **dyrektywa CAFE** - dotyczące pyłu drobnego o granulacji 10 mikrometrów (PM10) oraz 2,5 mikrometra (PM 2,5);
- ✓ całkowitą likwidację emisji substancji niszczących warstwę ozonową przez wycofanie ich z obrotu i stosowania na terytorium Polski.

Powyższe cele będą realizowane m.in. poprzez następujące działania:

- ✓ dalsza redukcja emisji SO₂, NO_x i pyłu drobnego z procesów wytwarzania energii,
- ✓ możliwie szybkie uchwalenie nowej polityki energetycznej Polski do 2030 r.,
- ✓ modernizacja systemu energetycznego,
- ✓ gazyfikacja węgla (w tym gazyfikacja podziemna),
- ✓ opracowanie i wdrożenie przez właściwych marszałków województw programów naprawczych w 161 strefach miejskich, w których notuje się przekroczenia standardów dla pyłu drobnego PM10 i PM2,5 zawartych w Dyrektywie CAFE.

Głównym celem opisanym w *Polityce Ekologicznej Państwa* w zakresie ochrony zasobów wodnych jest utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód, w tym również zachowanie i przywracanie ciągłości ekologicznej cieków. Do końca 2015 roku Polska powinna osiągnąć 75% redukcję całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych, kończąc program budowy oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych dla wszystkich aglomeracji powyżej 2 000 RLM.

Podstawowe działania do 2012 (z perspektywą do 2016) roku, to m.in.:

- ✓ budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów dla wszystkich aglomeracji powyżej 15 000 RLM oraz rozbudowa dla nich sieci kanalizacyjnych,
- ✓ uruchomienie działań zapisanych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy w Polsce oraz w programie wodno-środowiskowym kraju,
- ✓ realizacja programów działań na obszarach szczególnie narażonych na azotany pochodzenia rolniczego,
- ✓ wyposażenie zakładów sektora rolno-spożywczego w wysokosprawne oczyszczalnie ścieków,
- ✓ wyposażenie jak największej liczby gospodarstw rolnych w zbiorniki na gnojowicę i płyty obornikowe,
- ✓ ustanowienie obszarów ochronnych dla głównych zbiorników wód podziemnych oraz stref ochrony ujęć wód podziemnych,
- ✓ wdrożenie do praktyki najbardziej skutecznych i ekonomicznie opłacalnych metod odzysku osadów ściekowych z dużych oczyszczalni ścieków.

Polityka Ekologiczna Państwa wskazuje jednoznacznie na zły stan gospodarki odpadami, zwłaszcza odpadami komunalnymi.

Głównymi celami działań na najbliższe lata powinno być:

- ✓ zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych w sposób bezpieczny dla środowiska,
- ✓ zamknięcie wszystkich składowisk, które nie spełniają standardów UE i ich rekultywacja,

- ✓ eliminacja kierowania na składowiska zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i akumulatorów,
- ✓ organizacja systemu preselekcji sortowania i odzysku odpadów komunalnych, tak aby na składowiska nie trafiało ich więcej niż 50% w stosunku do odpadów wytworzonych w gospodarstwach domowych.

Powyższe cele będą realizowane m.in. poprzez następujące działania:

- ✓ reforma obecnego systemu zbierania i odzysku odpadów komunalnych w gminach, dająca władzom samorządowym znacznie większe uprawnienia w zarządzaniu i kontrolowaniu systemu,
- ✓ zwiększenie stawek opłat za składowanie odpadów zmieszanych biodegradowalnych oraz odpadów, które można poddać procesom odzysku,
- ✓ wprowadzenie rozwiązań poprawiających skuteczność systemu recyklingu wyeksploatowanych pojazdów,
- ✓ realizacja projektów dotyczących redukcji ilości składowanych odpadów komunalnych i zwiększenia udziału odpadów komunalnych poddawanych odzyskowi i unieszkodliwieniu,
- ✓ intensyfikacja edukacji ekologicznej promującej minimalizację powstawania odpadów (np. opakowań, toreb foliowych) i ich preselekcję w gospodarstwach domowych,
- ✓ dokończenie akcji likwidacji mogiłników, zawierających przeterminowane środki ochrony roślin i inne odpady niebezpieczne oraz akcji eliminacji PCB z transformatorów i kondensatorów.

Ochrona przed nadmiernym hałasem oraz przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych, to jeden z priorytetów *Polityki Ekologicznej Państwa*. Jako główny cel działań wskazuje się dokonanie wiarygodnej oceny narażania społeczeństwa na ponadnormatywny hałas oraz na nadmierne oddziaływanie pól elektromagnetycznych wraz z podjęciem kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe.

Wśród działań wymienia się:

- ✓ sporządzenie map akustycznych dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców oraz dla dróg krajowych i lotnisk,
- ✓ opracowanie procedur zapewniających bezpieczną lokalizację źródeł pól elektromagnetycznych.

Polityka Ekologiczna Państwa odnosi się również do substancji chemicznych w środowisku i jako główny cel wskazuje stworzenie efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek, zgodnego z zasadami Rozporządzenia REACH.

Podjęte w *Programie Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021* cele są zbieżne z wyżej przetoczonymi założeniami *Polityki Ekologicznej Państwa*. Przy wytyczaniu celów *Programu* kierowano się zapisami ujętymi w wyżej opisanym dokumencie. Ujęte w *Programie* wskaźniki realizacji programu mają za zadanie osiągnięcie celów ujętych w *Polityce Ekologicznej Państwa*.

➤ **Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej.**

W *Strategii* zidentyfikowano i zhierarchizowano główne cele edukacji środowiskowej, wskazując jednocześnie możliwości ich realizacji. Przyjęto założenie, iż edukacja ekologiczna powinna obejmować całe społeczeństwo, wszystkie grupy wiekowe, zawodowe, w tym również decydentów na szczeblu centralnym i lokalnym. Edukacja ekologiczna powinna być prowadzona zarówno w ramach formalnego systemu kształcenia (szkolnictwo wszystkich szczebli, kursy, szkolenia), jak i nieformalnego, prowadzonego przez różnego rodzaju instytucje i organizacje.

Do podstawowych zadań instytucji działających na rzecz ochrony środowiska należy podejmowanie i wspieranie działań kształtujących świadomość ekologiczną poprzez:

- ✓ gromadzenie, opracowywanie i przekazywanie informacji o stanie środowiska,
- ✓ prowadzenie szkoleń zawodowych w zakresie prawa, zarządzania, technik ochrony środowiska, zagospodarowania przestrzennego, źródeł finansowania ochrony środowiska,
- ✓ działalność wydawniczą oraz produkcję filmów i innych materiałów posiadających walory edukacyjne,
- ✓ organizowanie kampanii informacyjno-edukacyjnych.

Organy samorządowe powinny współdziałać przy opracowywaniu i realizacji lokalnych programów edukacji ekologicznej z placówkami szkolnymi, organizacjami, instytucjami, kościołami, związkami wyznaniowymi, zakładami pracy oraz przedstawicielami społeczności lokalnych. Bardzo istotne jest także szerokie informowanie społeczeństwa o przysługującym mu prawie do udziału w podejmowaniu decyzji mających wpływ na stan środowiska, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

Mając powyższe na uwadze Starostwo Powiatowe w Elblągu podjęło stosowne zapisy zbieżne z założeniami NSEE zawarte szczególnie w kierunku 3.4. *Edukacja ekologiczna mieszkańców* jak również w kierunku 3.2. *Wzrost udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska*.

Rozwinięciem i konkretyzacją zapisów *Strategii* jest przygotowany w Ministerstwie Środowiska (w 2001 roku) *Narodowy Program Edukacji Ekologicznej (NPEE)*.

NPEE określa podstawowe zadania edukacyjne, podmioty odpowiedzialne za ich realizację oraz źródła finansowania. Zakłada on trzy obszary wprowadzania w życie zapisów *Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej* poprzez prezentację zadań dla podmiotów odpowiedzialnych za edukację ekologiczną:

- ✓ w sferze szkoleń,
- ✓ w sferze edukacji formalnej,
- ✓ w sferze świadomości.

NPEE definiuje również zadania w sferze badań naukowych oraz działań organizacyjnych.

➤ ***Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz program działań na lata 2014-2020***

Założeniem wyjściowym do określenia celów i kierunków działania w zakresie ochrony przyrody, w tym bioróżnorodności były m.in. ustalenia ujęte w *Krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej*, w której za cel nadrzędny obrano: „poprawę stanu różnorodności biologicznej i pełniejsze powiązanie jej ochrony z rozwojem społeczno-gospodarczym kraju”. Jednym z celów jest również: „odtworzenie i utrzymanie sieci korytarzy ekologicznych zapewniających wymianę genów pomiędzy populacjami lokalnymi”.

W powyższym dokumencie szczególny nacisk położono na zapewnienie właściwych relacji pomiędzy potrzebami człowieka i ochroną przyrody. Jednym z założeń *Strategii* jest zachowanie i przywracanie bogactwa gatunków i siedlisk to istota ochrony różnorodności biologicznej, tak w kraju, jak też w Unii Europejskiej i w skali globalnej. Najcenniejsze siedliska i wiele zagrożonych gatunków jest chronionych w ramach systemu obszarów chronionych oraz ochrony gatunkowej, jednak skuteczna ochrona wymaga wzmocnienia efektywności planowania przestrzennego. Do osiągnięcia celów przyczyni się poprawa skuteczności ochrony oraz odtwarzania cennych siedlisk i gatunków, a także zrównoważone

pozyskiwanie gatunków ze stanu dzikiego. Programy rewitalizacji siedlisk i restytucji gatunków ginących wymagają dużego wsparcia naukowego.

Zgodnie z obowiązującym prawodawstwem, dla wszystkich obszarów Natura 2000 powinny zostać opracowane i wdrożone plany ochrony lub plany zadań ochronnych. Planów ochrony powinny być opracowane także dla innych obszarowych form ochrony przyrody: parków narodowych, rezerwatów i parków krajobrazowych. Jednym z warunków skutecznej ochrony jest uwzględnienie zapisów wymienionych wyżej planów w dokumentach z zakresu planowania przestrzennego, decydujących o sposobie gospodarowania na danym obszarze.

Na szczeblu wojewódzkim działaniami zmierzającymi do realizacji celów będzie m.in. inwentaryzacja przyrodnicza terenu (prowadzona m.in. przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska) oraz podjęcie prac prowadzących do powstania kompletnej bazy danych o obszarach chronionych. Na tej podstawie możliwe będzie planowanie i realizacja działań ochronnych, w tym na obszarach Natura 2000. Zgodnie z art. 29 oraz art. 32 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2013 r. poz. 627 z późn. zm.) za sporządzenie projektów planu zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 („Jezioro Drużno” PLB280013, „Zalew Wiślany” PLH280010, „Dolina Pasłęki” PLH280002, „Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana” PLH280007, „Doliny Erozyjna Wysoczyzny Elbląskiej” PLH280029, „Ostoja Drużno” PLH280028, „Rzeka Pasłęka” PLH280006, „Murawy koło Pasłęki” PLH280031, „Uroczysko Markowo” PLH280032) oraz nadzór nad w/w obszarami Natura 2000 odpowiada właściwy Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska.

Zapisy ustaleń ujęte w programie ochrony środowiska dla Powiatu Elbląskiego szczególnie w kierunku nr 1.4. Zachowanie i ochrona bogactw przyrodniczych i krajobrazowych mają przysłużyć się aktywnej ochronie i zrównoważonemu użytkowaniu lokalnej bioróżnorodności. Przewidują się w nim m.in.: ochronę tradycyjnych układów drzew, zapewnienie ciągłości rzek, wsparcie działań mających na celu restytucję znikłych i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt oraz powoływanie nowych form ochrony przyrody.

Dodatkowo zadania które niewątpliwie wpłyną na poprawę i zachowanie bioróżnorodności zapisane zostały w kierunku 1.2. Racjonalne użytkowanie zasobów kapalin, gleb i powierzchni ziemi działanie 1.2.1. ochrona powierzchni ziemi i gleb w tym m.in. upowszechnienie zasad dobrej praktyki rolniczej czy promocja rolnictwa ekologicznego i integrowanego. Tym samym wszystkie opisane wyżej cele zbieżne są z ustaleniami ww. dokumentu.

➤ ***Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014***

Celem nadrzędnym *Krajowego Planu Gospodarki Odpadami 2014* jest dojście do systemu gospodarki odpadami zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju, w którym w pełni realizowane są zasady gospodarki odpadami:

- ✓ zapobieganie i minimalizacja ilości wytwarzania odpadów oraz ograniczenie ich właściwości niebezpiecznych;
- ✓ wykorzystanie właściwości materiałowych i energetycznych odpadów;
- ✓ w przypadku gdy odpadów nie można poddać procesom odzysku ich unieszkodliwianie, przy czym składowanie jest traktowane jako najmniej pożądany sposób postępowania z odpadami.

Realizacja założonego celu ma się przyczynić do ograniczenia zmian klimatu powodowanych gospodarką odpadami, poprzez minimalizację emisji gazów cieplarnianych z technologii zagospodarowania odpadów, a także do zwiększenia udziału w bilansie energetycznym kraju energii ze źródeł odnawialnych, poprzez zastępowanie spalania paliw kopalnych spalaniem odpadów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego.

Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014 w nawiązaniu do *Polityki Ekologicznej Państwa* zakłada następujące cele główne w zakresie gospodarki odpadami:

- ✓ utrzymanie tendencji oddzielania wzrostu ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju wyrażonego PKB,
- ✓ zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymogami ochrony środowiska;
- ✓ zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska odpadów,
- ✓ wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów,
- ✓ utworzenie i uruchomienie bazy danych o produktach, opakowaniach i gospodarce odpadami (BDO).

W *Programie Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021* ustalono kierunek 2.5. związany z racjonalną gospodarką odpadami, z uwagi jednak na zmiany przepisów w tym zakresie tj. zgodnie z nowelizacją *ustawy o odpadach* (Dz. U. 2013, poz. 21, ze zm.) oraz *ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* (Dz. U. 2011 Nr 152 poz. 897) tworzone będą jedynie plany gospodarki odpadami na szczeblu wojewódzkim. W związku z powyższym tematu tego w programie ochrony środowiska nie rozwijano (analogicznie do zapisów programu ochrony środowiska dla województwa). Obecnie na terenie województwa warmińsko-mazurskiego obowiązuje plan gospodarki odpadami na lata 2011-2016.

➤ ***Polityka Leśna Państwa (Krajowy Program Zwiększania Lesistości)***

Nadrzędnym celem *Polityki Leśnej Państwa* jest wyznaczenie kompleksu działań kształtujących stosunek człowieka do lasu, a także działań zmierzających do zachowania przyrodniczych i społeczno-gospodarczych warunków do trwałej wielofunkcyjności lasów, ich wszechstronnej użyteczności i ochrony oraz roli w kształtowaniu środowiska przyrodniczego zgodnie z obecnymi i przyszłymi oczekiwaniami społeczeństwa. Zapewnienie trwałości lasów wraz z ich wielofunkcyjnością ma być realizowane poprzez podjęcie działań w ramach celów szczegółowych:

- ✓ powiększenie zasobów leśnych kraju, poprzez:
 - zwiększenie lesistości kraju do 30% w 2020 roku i 33% w połowie XIX wieku, sukcesywnie w miarę przekazywania do zalesienia gruntów nieprzystających dla rolnictwa i osiagania przestrzennie optymalnej struktury lasów w krajobrazie przez ochronę i pełne wykorzystanie produkcyjnych możliwości siedlisk; proces zalesiania ma się odbywać zgodnie z założeniami *Krajowego Programu Zwiększania Lesistości*;
 - restytucję i rehabilitację ekosystemów leśnych, na odpowiednich siedliskach, głównie przez przebudowę drzewostanów jednogatunkowych na mieszane oraz na drodze zabiegów biomelioracyjnych;
 - regenerację zdewastowanych i zaniedbanych drzewostanów w lasach prywatnych, a następnie ich rehabilitację ekologiczną;
- ✓ polepszenie stanu zasobów leśnych i ich kompleksowa ochrona, poprzez:
 - wprowadzanie systemów zadrzewień i plantacji drzew;
 - kształtowanie przejściowych zbiorowisk drzewiastych oraz plantacji drzew i krzewów na terenach zdegradowanych działalnością przemysłową, górniczą, budowlaną na glebach chemicznie skażonych;
- ✓ reorientacja zarządzania lasami na model proekologiczny;

- ✓ poprawa stanu i ochrony lasów tak, aby mogły one w lepszym stopniu i szerszym zakresie spełniać różnorodne funkcje.

Według informacji zawartych w *Programie zwiększania lesistości* na terenie powiatu elbląskiego na przestrzeni lat 2001-2020 zalesieniu powinno ulec 2447 ha, w tym 1264 ha powierzchni należących do państwa i 1183 ha prywatnych. W *Programie Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021* zaproponowano między innymi realizację zadań wynikających z planów urządzenia lasów oraz programów ochrony przyrody nadleśnictw oraz kontynuację zalesień z uwzględnieniem potrzeb ochrony wartości siedlisk nieleśnych (działanie 1.4.3.)

➤ ***Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych IV (aktualizacja październik 2013)***

Podstawowym instrumentem wdrażania postanowień dyrektywy 91/271/EWG jest *Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych*. Celem tego dokumentu jest, ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczonych ścieków, a co za tym idzie ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami. Powyższy cel ma być osiągnięty przez realizację ujętych w nim inwestycji. *KPOŚK* jest dokumentem strategicznym, w którym oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia aglomeracji miejskich i wiejskich, o RLM większej od 2 000, w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków. Program ma za zadanie koordynowanie działań gmin i przedsiębiorstw wodno-kanalizacyjnych w realizacji infrastruktury sanitarnej na ich terenach.

Niniejszy dokument jest czwartą aktualizacją pierwotnego dokumentu. *AKPOŚK 2010* swoim zakresem obejmuje wyłącznie dane dotyczące terminów realizacji inwestycji. Pozostałe wartości pozostają zgodne z dokumentem *AKPOŚK 2009*.

Dla potrzeb niniejszej aktualizacji wykorzystane zostały dane pochodzące z:

- ✓ ankiet przekazanych przez poszczególne aglomeracje z zamierzeniami inwestycyjnymi do 2015 r.;
- ✓ sprawozdań z wykonania *KPOŚK* za 2010 r. oraz sprawozdań z lat poprzednich;
- ✓ *KPOŚK* i jego 3 aktualizacji;
- ✓ dodatkowych informacji pochodzących z aglomeracji (gmin i przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych);
- ✓ informacji dotyczących planowanych do 31 maja 2012 r. zmian w zakresie RLM aglomeracji oraz uchwalania nowych, bądź likwidacji istniejących aglomeracji, które uzyskane zostały od marszałków;
- ✓ informacji nt. finansowania *KPOŚK* uzyskanych od instytucji finansujących (MŚ, MRR, NFOŚiGW, WFOŚiGW, marszałków województwa).

Jako uzyskanie wymaganego efektu ekologicznego oczyszczania ścieków w rzeczywistych terminach realizacji przedsięwzięć w tym zakresie przyjęto:

- ✓ osiągnięcie wymagań wynikających z *rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego* (Dz.U. Nr 137 poz. 984 z późn. zm.);
- ✓ osiągnięcie wydajności oczyszczalni ścieków odpowiadające ładunkowi zanieczyszczeń biodegradowalnych generowanemu przez aglomerację;
- ✓ zapewnienie w 2015 r. odprowadzenia systemami kanalizacji zbiorczej ścieków komunalnych z aglomeracji tymi systemami na poziomie: 98% w przypadku aglomeracji > 150 000 PLM, 95% w przypadku aglomeracji > 100 000 RLM; 90%

w przypadku aglomeracji > 15 000 RLM i < 100 000 RLM oraz 80% w przypadku aglomeracji >2 000 < 15 000 RLM.

Jako uzyskanie wymaganego efektu ekologicznego gospodarki osadowej na oczyszczalni przyjęto realizowanie ciągów przeróbki osadów ściekowych dla wszystkich osadów powstających w oczyszczalni ścieków umożliwiającą odprowadzanie osadów lub produktów ich przetwarzania do środowiska.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego zlokalizowanych jest 79 aglomeracji, które będą realizowały lub realizują inwestycje związane z gospodarką ściekową. Na terenie powiatu elbląskiego funkcjonują trzy takie obiekty: w miastach Pasłęk, Młynary i Tolkmicko. Dwie z nich, tj. Młynary i Tolkmicko spełniają wymagania dyrektyw unijnych i nie wymagają inwestycji. Natomiast w Pasłęku planowana jest modernizacja zakresu gospodarki osadowej, planowany termin zakończenia i osiągnięcia efektu ekologicznego to 2015 r.

Ponadto powiat w zawartych w *Programie ochrony środowiska* działaniach podejmie wszelkie niezbędne kroki, aby poprawić rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej szczególnie na terenach wiejskich (kierunek 2.2. Poprawa jakości wód). We wszystkich gminach należących do niego w latach 2014-2017 prowadzone będą inwestycje związane z budową sieci kanalizacyjnej w tym kanalizacji deszczowej, sieci wodociągowej oraz liczne modernizacje stacji uzdatniania wody. Planowana jest także budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach gdzie z przyczyn technicznych i ekonomicznych jest to uzasadnione.

➤ **Polityka Wodna Państwa do roku 2030 (projekt)**

Uwzględniając aktualną politykę Rządu RP dotyczącą opracowywania dokumentów planistycznych, na wniosek KZGW, decyzją MŚ zmieniono nazwę projektu dokumentu z *Narodowej Strategii Gospodarki Wodnej 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016)* na *Politykę wodną państwa do roku 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016)*.

Jako cel nadrzędny projekt wskazuje „zapewnienie powszechnego dostępu ludności do czystej i zdrowej wody oraz istotne ograniczenie zagrożeń wywołanych przez powódzie i susze w połączeniu z utrzymaniem dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów, przy zaspokojeniu uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki, poprawie spójności terytorialnej i dążeniu do wyrównania dysproporcji regionalnych”.

Cele strategiczne dla osiągnięcia nadrzędnego celu są następujące:

- ✓ osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód oraz związanych z nimi ekosystemów;
- ✓ zaspokojenie potrzeb ludności w zakresie zaopatrzenia w wodę;
- ✓ zaspokojenie społecznie i ekonomicznie uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki;
- ✓ ograniczenie wystąpienia negatywnych skutków powodzi i susz oraz zapobieganie zwiększeniu ryzyka wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych, jak i ograniczenie wystąpienia ich negatywnych skutków;
- ✓ reforma systemu zarządzania i finansowania gospodarki wodnej;

Cele strategiczne uwzględniają konieczność adaptacji do zmian klimatu, wzrastające ryzyko występowania katastrof naturalnych, możliwości tkwiące w polityce oszczędzania wody oraz ewentualne zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym.

Projekt *PWP 2030* jest dokumentem nadrzędnym w stosunku do pozostałych dokumentów związanych z gospodarką wodną opracowywanych w kraju. Tworzy generalne ramy i wyznacza kierunki gospodarowania wodami w długim horyzoncie czasowym, które

adresowane są nie tylko do sektora wodnego, ale również do innych sektorów: przemysłu, energetyki, żeglugi, rolnictwa, leśnictwa czy gospodarki komunalnej.

Projekt wskazuje na konieczność podniesienia rangi gospodarki wodnej w kontekście gospodarki narodowej, co umożliwi sprawne wdrożenie dyrektyw unijnych oraz skuteczne zrealizowanie celów, przed którymi stoi gospodarka wodna. W tym celu niezbędna jest reforma obecnego systemu gospodarki wodnej.

Podstawowym założeniem reformy jest pełna realizacja zlewniowej polityki gospodarowania wodami, zgodnie z wymogami i standardami Unii Europejskiej, spełniające kryteria funkcjonalności i bezpieczeństwa oraz zrównoważonego rozwoju.

Zakres planu wdrożenia PWP obejmuje:

- ✓ działania wynikające z wdrożenia dyrektyw UE zgodnie z terminami wymaganymi prawem,
- ✓ działania związane z wdrożeniem reformy gospodarki wodnej według ustalonego harmonogramu, jako narzędzia realizacji celów PWP,
- ✓ inne działania priorytetowe do roku 2016:
 - działania sektorowe, które obniżą poziom negatywnego oddziaływania infrastruktury w tych sektorach na stan zasobów wodnych, a także umożliwią realizację zadań mających istotny wpływ na poprawę stanu zasobów wodnych,
 - zadania inwestycyjne gospodarki wodnej, szczególnie w zakresie ochrony przed powodzią i suszą, z uwzględnieniem nowej polityki wodnej określonej w PWP, zadania inwestycyjne, które złagodzą lub wyeliminują negatywne skutki już podjętych działań w odniesieniu do zasobów przyrodniczych.

Wybór i wdrożenie struktury organizacyjnej dla utrzymania wód i zarządzania majątkiem Skarbu Państwa muszą być ściśle powiązane z wyprzedzającym lub równoczesnym wdrożeniem autonomicznego zarządzania zasobami w układzie zlewniowym przez rządową administrację wodną, wyposażoną w skuteczne instrumenty i narzędzia wykonawcze.

Do końca 2016 r. będzie trwać weryfikacja zasad funkcjonowania zreformowanego systemu gospodarowania wodami.

Jako jeden z priorytetowych celów *Programu Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021*, jest podjęcie działań ochronnych zasobów wód powierzchniowych i podziemnych oraz poprawa ich jakości (kierunek 2.2. oraz kierunek 1.1.). Realizowany on będzie m.in. poprzez: modernizację systemu poboru i uzdatniania wody, budowę nowych i modernizację już istniejących sieci wodociagowych i kanalizacyjnych oraz stosowanie zakazów zabudowy na terenach zalewowych. Nie bez znaczenia jest też przestrzeganie zasad poboru wód podziemnych zgodnie z zasobami dyspozycyjnymi czy minimalizacja strat wody na przesyle wody wodociagowej. Ustalenia *Programu* są więc zbieżne z *Polityką wodną państwa*.

➤ ***Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014 z perspektywą 2015-2018***

Głównym celem *Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011 – 2014 z perspektywą na 2015-2018*, jest określenie polityki zrównoważonego rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego, która ma być realizacją polityki ekologicznej państwa w skali regionu. Dokument w pełni odzwierciedla tendencje europejskiej polityki ekologicznej. Misją określoną w analizowanym dokumencie jest *ochrona zasobów naturalnych, poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego*. Osiągnięciu

założeń służyć ma realizacja trzech priorytetów, w ramach których ustalono główne kierunki działania, tj.:

- ✓ Doskonalenie działań systemowych, poprzez:
 - uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategicznych programach rozwoju województwa,
 - rozwój współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej oraz realizacja celów *Programu Ochrony Środowiska*,
 - aktywizacja rynku pracy na rzecz ochrony środowiska,
 - rozwój systemu eko-zarządzania,
 - wzrost udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska,
 - rozwój badań i postęp techniczny w dziedzinie ochrony środowiska,
 - wzrost odpowiedzialności za szkody w środowisku,
 - uwzględnienie aspektów ekologicznych w planowaniu przestrzennym,
 - wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa.
- ✓ Zapewnienie ochrony i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych:
 - ochrona przyrody i krajobrazu,
 - rozwój trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki odpadami,
 - racjonalne gospodarowanie zasobami wody,
 - ochrona powierzchni ziemi,
 - właściwe gospodarowanie zasobami geologicznymi,
 - ochrona klimatu,
 - doskonalenie gospodarowania zasobami energetycznymi.
- ✓ Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:
 - ograniczenie środowiskowych zagrożeń zdrowia i życia,
 - poprawa jakości powietrza,
 - poprawa jakości wód,
 - doskonalenie systemu gospodarki odpadami,
 - ograniczenie oddziaływania hałasu i pól elektromagnetycznych,
 - ograniczenie zagrożenia ze strony substancji chemicznych w środowisku.

Wszystkie przedstawione w *Programie Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego* cele są zbieżne z tymi wyznaczonymi w dokumencie wyższego szczebla. Ujęto w nim konieczność ochrony powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych i podziemnych, powierzchni ziemi, kopalin, gleb. Działania inwestycyjne wsparte są edukacją ekologiczną. W związku z czym niniejszy dokument będzie w pełni odzwierciedlał politykę ekologiczną regionu.

➤ ***Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2016***

Zgodnie z zapisami *ustawy o odpadach* (art. 7), wojewódzki plan gospodarki odpadami obejmuje wszystkie rodzaje odpadów powstających na obszarze województwa oraz przywożonych na jego obszar, a w szczególności odpady komunalne z uwzględnieniem odpadów ulegających biodegradacji, odpady opakowaniowe, odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej, zużyte opony oraz odpady niebezpieczne, w tym pojazdy wycofane z eksploatacji, zużyty sprzęt elektryczny elektroniczny, PCB, azbest, odpady medyczne i weterynaryjne, oleje odpadowe, baterie i akumulatory.

Dla potrzeb planu odpady podzielone zostały na: komunalne, niebezpieczne i pozostałe (grupa 01-19).

Biorąc pod uwagę konieczną zgodność planu wojewódzkiego z *Krajowym Planem Gospodarki Odpadami 2014*, w gospodarce odpadami komunalnymi dla województwa warmińsko-mazurskiego przyjęto następujące cele szczegółowe:

- ✓ objęcie wszystkich mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego systemem selektywnego zbierania odpadów najpóźniej do 2015 roku;
- ✓ zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska tak, aby w 2020 roku nie więcej niż 35% masy odpadów wytworzonych w 1995 roku;
- ✓ zmniejszenia masy składowanych odpadów komunalnych na max. 60% wytworzonych odpadów do końca 2014 roku;
- ✓ przygotowanie do ponownego wykorzystania i recyklingu materiałów odpadowych, przynajmniej takich jak papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych i w miarę możliwości odpadów innego pochodzenia podobnych do odpadów z gospodarstw domowych na poziomie minimum 50% masy do 2020 roku;
- ✓ objęcie zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych 100% mieszkańców najpóźniej do końca 2013 roku;
- ✓ zamknięcie wszystkich składowisk, które nie spełniają standardów wyznaczonych przez Unię Europejską oraz rekultywacja składowiska zamkniętych;
- ✓ rozwój selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych, odpadów ZSEiE, wielkogabarytowych oraz odpadów z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych.

Według informacji zawartych w *Planie* gminy z terenu powiatu elbląskiego przynależć mają do regionu północnego. W regionie tym system gospodarki odpadami komunalnymi opierać się będzie na działalności Zakładu Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. z siedzibą w Elblągu oraz Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Braniewie. Podstawą systemu gospodarki odpadami na terenie regionu będzie potencjał techniczno-organizacyjny miast: Elbląg, Braniewo i Pasłęk, zgodnie z zawartym porozumieniem międzygminnym. Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Elblągu realizuje przedsięwzięcie pn. Racjonalizacja gospodarki odpadami komunalnymi i rekultywacja składowisk odpadów w Elblągu. W ramach tego przedsięwzięcia prowadzona jest m.in. rozbudowa i unowocześnianie Zakładu Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Elblągu oraz rozbudowa systemu selektywnej zbiórki odpadów i program edukacji ekologicznej. Jednocześnie w ramach rozbudowy systemu Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Braniewie wspólnie z gminą Pasłęk realizują projekt pn. Zintegrowany system gospodarki odpadami komunalnymi w rejonie N-W ZZO Elbląg na terenie gmin Braniewo i Pasłęk (etap I). W ramach tego projektu planowana jest m.in. budowa kwater balastu na składowiskach odpadów w Braniewie i w Robitach.

W *Programie Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego* ustalono kierunek 2.5. związany z racjonalną gospodarką odpadami przyjazna środowisku. Z uwagi jednak na zmiany przepisów w tym zakresie tj. zgodnie z nowelizacją *ustawy o odpadach* (Dz. U. 2013, poz. 21, ze zm.) oraz *ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* (Dz. U. 2011, Nr 152, poz. 897) tworzone będą jedynie plany gospodarki odpadami na szczeblu wojewódzkim. W związku z powyższym tematu tego w *Programie* nie rozwijano (analogicznie do zapisów programu ochrony środowiska dla województwa).

➤ **Strategia Rozwoju Powiatu Elbląskiego na lata 2007-2015**

Główną wizją strategii jest: *konkurencyjny i dynamiczny rozwój społeczno gospodarczy w zjednoczonej Europie* ma on być realizowany poprzez pięć obszarów priorytetowych:

- ✓ Rolnictwo i obszary wiejskie.
- ✓ Rozwój małych i średnich przedsiębiorstw.
- ✓ Turystyka i agroturystyka.
- ✓ Infrastruktura techniczna.
- ✓ Infrastruktura społeczna i społeczeństwo informacyjne.

W ramach pierwszego, trzeciego i czwartego obszaru strategicznego ustalono m.in. cele operacyjne pierwszego rzędu związane z ochroną środowiska. Związane są one przede wszystkim z:

- ✓ kierunkami produkcji dostosowanymi do warunków przyrodniczych;
- ✓ racjonalnym gospodarowaniem zasobami naturalnymi i krajobrazowymi;
- ✓ sprawną infrastrukturą techniczną i społeczną na wsi;
- ✓ zachowaniem dziedzictwa kulturowego i środowiska naturalnego;
- ✓ dobrym stanem technicznym dróg i mostów;
- ✓ wykorzystaniem dróg wodnych;
- ✓ uregulowaniem gospodarki odpadami stałymi;
- ✓ uporządkowaniem gospodarki ściekowej;
- ✓ dostosowaniem do potrzeb stanu rozwoju sieci gazowej;
- ✓ rozwiniętą siecią wodociagową;
- ✓ zmodernizowaną siecią elektroenergetyczną.

Wszystkie opisane powyżej działania zbieżne są celami *Programu Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego w latach 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021*. Program realizować będzie m.in. racjonalną gospodarkę zasobami wód powierzchniowych i podziemnych (kierunek 1.1.), racjonalne użytkowanie zasobami kopalin, gleb i powierzchni ziemi (kierunek 1.2.), poprawę jakości wód (kierunek 2.2.). W związku z powyższym należy uznać że jest on zbieżny z ustaleniami i kierunkami przyjętymi w *Strategii*.

**IX. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIE ORAZ
ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE I KOMPENSUJĄCE NEGATYWNE
ODDZIAŁYWANIE**

W przypadku ustaleń *Programu Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021* nie uzasadnione byłoby zalecenie odstąpienia od realizacji zawartych w dokumencie rozwiązań. Rezygnacja z wdrażania *Programu*, jako kompleksu celów i zadań, byłaby dla jakości środowiska przyrodniczego i życia mieszkańców rozwiązaniem mniej korzystnym niż potencjalne znaczące oddziaływania.

Podstawowym celem sporządzenia niniejszej prognozy jest wskazanie potencjalnych skutków realizacji ustaleń *Programu* na środowisko oraz życie i zdrowie mieszkańców. Ze względu na znaczny stopień ogólności sformułowań w zakresie priorytetów zawartych w dokumencie, możliwe jest dokonanie jedynie ogólnej ich oceny.

Dla wszystkich przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* nakłada obowiązek sporządzenia takiego dokumentu.

W związku z tym szczegółowa analiza wpływu poszczególnych inwestycji zostanie przeprowadzona w ramach procedury oceny oddziaływania na środowisko. W ramach procedury ooś przeanalizowane zostaną rozwiązania alternatywne dla poszczególnych inwestycji, a także ewentualne działania minimalizujące negatywny wpływ na środowisko.

Oceny oddziaływania ustaleń *Programu* dokonano za pomocą matrycy. Pod uwagę wzięto wpływ celów i zadań zawartych w opracowaniu na poszczególne komponenty środowiska, zgodnie z art. 51 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. 2013, poz. 1235, ze zm.), a w tym:

- ✓ obszary chronione,
- ✓ różnorodność biologiczną,
- ✓ ludzi,
- ✓ zwierzęta,
- ✓ rośliny,
- ✓ wodę,
- ✓ powietrze,
- ✓ powierzchnię ziemi,
- ✓ krajobraz,
- ✓ klimat,
- ✓ zasoby naturalne,
- ✓ zabytki,
- ✓ dobra materialne.

Za pomocą matrycy przeanalizowano oddziaływania: pozytywne, negatywne, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe, bezpośrednie, pośrednie, wtórne i skumulowane.

Poniższa tabela określa skalę przewidywanych oddziaływań.

Tabela 4. Rodzaje oddziaływań na środowisko

Wielkość oddziaływania	Czas trwania oddziaływania	Rodzaj oddziaływania
Pozytywne (+)	Długo- (D), Średnio - (Ś) i Krótkoterminowe (K)	Bezpośrednie (B) Pośrednie (P)
Neutralne (0)	Stale (St)	Skumulowane (Sk)
Negatywne (-)	Chwilowe (Ch)	Wtórne (W)

Źródło: Opracowanie własne.

Działania	Komponenty środowiska przyrodniczego													
	Obszary chronione, w tym Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Wody powierzchniowe	Wody podziemne	Powietrze atmosferyczne	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
jeszcze wyznaczone;														
przygotowanie planów zarządzania ryzykiem powodziowym;	+	+	+D,B	0	0	+D,B	0	0	0	0	0	0	0	0
utrzymanie, modernizacja, remonty i rozbudowa infrastruktury przeciwpowodziowej: kanałów, przepustów wałowych, stacji pomp i budowli piętrzących, wałów przeciwpowodziowych i koryt cieków naturalnych;	0	0	+D,B	0	0	+D,B	0	0	0	0	0	0	0	0
Działanie nr 1.1.3: Ochrona zasobów wód podziemnych.														
ustanowienie obszarów ochrony słabo izolowanych zbiorników wód podziemnych i stref ochrony ujęć wód oraz ich właściwe użytkowanie;	+	+	+D,P	0	0	+D,B	+D,B	0	0	0	0	+D,B	0	0
likwidacja nieczynnych ujęć wody.	0	0	+D,P	0	0	+D,B	+D,B	0	0	0	0	+D,P	0	0
Kierunek nr 1.2.: Racjonalne użytkowanie zasobów kopalni, gleb i powierzchni ziemi.														
Działanie nr 1.2.1: Ochrona powierzchni ziemi i gleb.														
upowszechnienie zasad dobrej praktyki rolniczej;	+	+	+D,P	+D,P	+D,P	+D,P	+D,P	0	+D,B	+D,B	0	+D,P	0	0
przeciwdziałanie erozji gleb poprzez stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych oraz ochrona przed erozją wodną;	+	+	+	0	0	0	0	0	+D,B	+D,B	0	0	0	0
zapobieganie ruchom masowym ziemi i ich skutkom;	+	+	+	0	0	0	0	0	+D,B	+D,B	0	0	0	0

Działania	Komponenty środowiska przyrodniczego													
	Obszary chronione, w tym Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rosliny	Wody powierzchniowe	Wody podziemne	Powietrze atmosferyczne	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno – błotnych przez czynniki antropogeniczne, w szczególności zapobieganie dewastacji gleb hydrogenicznych;	+	+	+,D,P	0	0	0	0	0	+,D,B	0	0	0	0	0
zwiększenie skali rekultywacji gleb zdewastowanych i zdegradowanych;	+	+	+,D,P	+	+	0	0	0	+,D,B	+,D,P	0	+	0	0
promocja rolnictwa ekologicznego i integrowanego;	+	+	+	+	+	+	+	+	+,D,B	+	0	+	0	0
usuwanie zanieczyszczeń gleb celem ograniczenia ich negatywnego wpływu na zdrowie ludzi i środowiska;	0	0	+,D,P	0	0	+	+	+	+,D,B	0	0	+	0	0
Działanie nr 1.2.2.: Właściwe gospodarowanie zasobami geologicznymi.														
racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych , z wykorzystaniem BAT;	0	0	+,D,P	0	0	+,D,P	+,D,B	0	0	0	0	+,D,P	0	0
opracowanie dokumentacji hydrogeologicznych dla ważnych ujęć komunalnych oraz dla ujęć na obszarach podatnych na zanieczyszczenia z powierzchni terenu;	0	0	+,D,P	0	0	+,D,P	+,D,B	0	0	0	0	+,D,P	0	0
budowa i modernizacja sieci wodociagowych oraz stacji uzdatniania wody;	0	0	+,D,B	0	0	+,D,B	+,D,B	0	0	0	0	+,D,P	0	0
eliminacja nielegalnych eksploatacji kopalin.	+	+	+,D,P	+	+	+	+	0	+,D,B	+,D,P	0	+	0	0
Kierunek nr 1.3.: Ochrona klimatu z uwzględnieniem gospodarki zasobami energetycznymi.														

Działania	Komponenty środowiska przyrodniczego													
	Obszary chronione, w tym Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Wody powierzchniowe	Wody podziemne	Powietrze atmosferyczne	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
promocję wykorzystania odnawialnych źródeł energii w celu zapewnienia wzrostu udziału OZE w bilansie energii pierwotnej;	0	0	+,D,P	0	0	0	0	+,D,B	+	0	+,D,B	+,D,P	0	0
realizacja działań zapisanych w wojewódzkim programie ekooenergetycznym;	0	0	+,D,P	0	0	0	0	+,D,B	+	0	+,D,B	+,D,P	0	0
zwiększenie efektywności energetycznej gospodarki i ograniczanie zapotrzebowania na energię w powiecie;	0	0	+,D,P	0	0	0	0	+,D,B	+	0	+,D,B	+,D,P	0	0
aktualizacja lub opracowanie przez poszczególne gminy projektów założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe;	0	0	+,D,P	0	0	0	0	+,D,B	+	0	+,D,B	+,D,P	0	0
prowadzenie gospodarki leśnej w sposób zapewniający przyrost zasobności drzewostanów.	0	0	+,D,P	0	0	0	0	0	+	0	+	+,D,B	0	0
Kierunek nr 1.4.: Zachowanie i ochrona bogactw przyrodniczych i krajobrazowych.														
Działanie nr 1.4.1.: Ochrona i zapewnienie integralności elementów różnorodnej przyrody.														
właściwe zagospodarowanie łądowych korytarzy ekologicznych, łączących obszary o charakterze wężowym;	+	+	0	+,D,B	+,D,B	+,D,P	0	+,D,P	+,D,P	0	0	+,D,P	0	0
budowa przejść dla zwierząt na trasach komunikacyjnych;	+	+	0	+,D,B	+,D,P	0	0	0	+,D,P	0	0	+,D,P	0	0
zapewnienie ciągłości rzek z uwzględnieniem tras migracji ryb;	+	+	0	+,D,B	0	+,D,P	0	0	0	0	0	+,D,P	0	0

Działania	Komponenty środowiska przyrodniczego													
	Obszary chronione, w tym Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Wody powierzchniowe	Wody podziemne	Powietrze atmosferyczne	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
ochron tradycyjnych układów drzew wzdłuż alei i dróg;	0	+	+	+	+,D,B	+	0	+	+	+	+	+	0	0
ochrona i renaturalizacja zbiorników roślinnych towarzyszących ciekom wodnym, otaczających zbiorniki wodne i obszary podmokłe;	0	+	0	0	+,D,B	+	0	0	+	+	0	+	0	0
wspieranie działań mających na celu restytucję znikłych i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt;	+	+,D,P	0	+,D,B	+,D,B	+	+	0	+	0	+	+	0	0
monitorowanie działań związanych z użytkowaniem organizmów modyfikowanych genetycznie;	+	+	+	+	+	0	0	0	+	0	0	+	0	0
powoływanie w miarę potrzeb nowych form ochrony przyrody.	+	+	+	+	+,D,P	+	+	0	+	0	+	+	0	0
Działanie nr 1.4.2.: Ochrona różnorodności biologicznej w krajobrazie miejskim i wiejskim														
promocja i realizacja programów rolnośrodowiskowych, wdrażanie na obszarach cennych przyrodniczo proekologicznych form gospodarowania;	+,D,B	+	0	+	+	+	+	+	+	0	0	+	0	0
wspieranie gospodarowania na ekstensywnie użytkowanych łąkach i pastwiskach;	+	+,D,P	0	+,D,B	+,D,B	+	+	+	+	0	0	+	0	0
ograniczenie zalesień na obszarach nieleśnych o wysokiej wartości przyrodniczej;	+	+,D,P	0	+	+	0	0	0	0	0	0	+	0	0
zachowanie i odtwarzanie śródpolnych remiz, zadrzewień, zakrzaceń i małych zbiorników wodnych;	+	+,D,P	0	+	+	+,D,B	0	+	+	+	0	+	0	0

Prognoza oddziaływania na środowisko
Programu Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021

Działania	Komponenty środowiska przyrodniczego													
	Obszary chronione, w tym Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Wody powierzchniowe	Wody podziemne	Powietrze atmosferyczne	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
utrzymanie i tworzenie różnych form zadrzewień nierozdzielnie związanych z przestrzenią krajobrazu kulturowego;	+	+,D,P	0	+	+	0	0	+	+	+,D,B	0	+	0	0
zachowanie, powiększenie i pielęgnacja terenów zielonych w miastach, jako obszarów rekreacji i ostoji przyrodniczych;	0	+,D,B	0	+	+	0	0	+	+	+,D,P	0	+	0	0
wprowadzanie do zieleni miejskiej nasadzeń rodzimych gatunków drzew i krzewów przy stopniowej eliminacji gatunków obcych;	0	+,D,B	0	+	+	0	0	+	+	+,D,P	0	+	0	0
ograniczenie negatywnego wpływu rozwoju energetyki wiatrowej na przyrodę, mieszkańców, krajobraz oraz obiekty zabytkowe poprzez wieloaspektową analizę potencjalnych oddziaływań i określenie warunków lokalizacji nowych inwestycji, w tym wskazanie w planach zagospodarowania przestrzennego obszarów wyłączonych z możliwości lokalizacji obiektów energetyki wiatrowej.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	0
Działanie nr 1.4.3.: Zrównoważona gospodarka leśna														
uzupełnienie i aktualizacja planów urządzania lasów nie będących w zarządzie Lasów Państwowych;	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	0
realizacja zadań wynikających z planów urządzania lasu oraz programów ochrony przyrody nadleśnictw;	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	0
kontynuacja zaleśnień z uwzględnieniem potrzeb ochrony wartościowych siedlisk nieleśnych, kształtowanie korytarzy	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	0

Działania	Komponenty środowiska przyrodniczego														
	Obszary chronione, w tym Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Wody powierzchniowe	Wody podziemne	Powietrze atmosferyczne	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne	
ekologicznych i rekultywacja terenów zdegradowanych.															
Priorytet II: Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego poprzez poprawę jakości środowiska.															
Kierunek nr 2.1.: Spełnienie wymagań w zakresie jakości powietrza.															
Działanie nr 2.1.1: Redukcja emisji dwutlenku siarki, tlenków azotu i pyłów z procesów wytwarzania energii.															
likwidację lokalnych kotłowni o dużej emisji	+	+	+	+	+	0	0	+	D,B	0	0	+	D,P	0	0
instalowanie wysokosprawnych urządzeń ciepłowniczych i budowę nowoczesnych sieci ciepłowniczych	+	+	+	0	0	0	0	+	D,B	0	0	+	D,P	0	0
instalowanie i modernizację urządzeń ochrony powietrza	+	+	+	D,P	+	+	0	0	+	D,B	0	+	D,P	0	0
rozbudowę sieci gazowej tam gdzie jest to technicznie i ekonomicznie uzasadnione	+	+	+	D,B	+	+	0	0	+	D,P	0	+	D,P	0	0
stosowanie energooszczędnych technologii w gospodarce	+	+	+	D,B	+	+	0	0	+	D,P	0	+	D,P	0	0
termomodernizację budynków	0	0	+	D,B	0	0	0	0	+	D,P	0	+	D,P	0	0
opracowanie i wdrożenie programów zaopatrzenia w ciepło, z uwzględnieniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii	+	+	+	D,P	+	+	0	0	+	D,P	0	+	D,P	0	0
Działanie nr 2.1.2.: Ograniczenie emisji z transportu.															
poprawa jakości dróg i organizacji ruchu kołowego;	0	0	+	D,P	+	+	0	0	+	+	0	+	+	0	0

Działania	Komponenty środowiska przyrodniczego													
	Obszary chronione, w tym Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Wody powierzchniowe	Wody podziemne	Powietrze atmosferyczne	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
wymiana taboru samochodowego na nowszy bardziej ekologiczny.	0	0	+,D,P	+	+	0	0	+	+	0	+	+	0	0
Kierunek nr 2.2.: Poprawa jakości wód.														
budowę lub modernizację oczyszczalni ścieków;	+	+	+,D,P	+	+	+,D,B	+,D,B	0	+	0	0	+	0	0
budowę systemów kanalizacji sanitarnej w szczególności na terenach wiejskich położonych na obszarach zlewni pojeziernych, w zlewni Zalewu Wiślanego oraz skupiskach zabudowy rekreacyjnej nad jeziorami;	+	+	+,D,P	+	+	+,D,B	+,D,B	0	+	0	0	+	0	0
budowę kanalizacji deszczowej na terenach zurbanizowanych oraz doposażenie już istniejących sieci w urzędzenia podczyszczające;	+	+	+,D,P	+	+	+,D,B	+,D,B	0	+	0	0	+	0	0
opracowanie i wdrożenie programów rekultywacji zanieczyszczonych zbiorników wodnych;	+	+	+	+	+	+,D,B	+,D,B	0	+	0	0	+	0	0
realizację działań wskazanych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz programie wodnośrodkowym kraju;	+	+	+	+	+	+,D,B	+,D,B	0	+	0	0	+	0	0
wyposażenie gospodarstw rolnych w zbiorniki na gnojowicę i płyty obornikowe;	+	+	+,D,P	+	+	+,D,B	+,D,B	0	+	0	0	+	0	0
ograniczenie zanieczyszczeń powodowanych przez zakłady przemysłowe (w tym działające w sektorze rolno – spożywczym) poprzez budowę przyzakładowych	+	+	+,D,P	+	+	+,D,B	+,D,B	0	+	0	0	+	0	0

Działania	Komponenty środowiska przyrodniczego													
	Obszary chronione, w tym Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Wody powierzchniowe	Wody podziemne	Powietrze atmosferyczne	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
oczyszczalni ścieków;														
utrzymanie trwałej pokrywy roślinnej i ograniczenie zabudowy strefy brzegowej wód.	+	+,D,P	+	+	+,D,B	+	0	0	+	0	0	+	0	0
Kierunek nr 2.3.: Ochrona przed hałasem i polem elektromagnetycznym.														
opracowanie programów ochrony przed hałasem na terenach, gdzie przekracza on wartości dopuszczalne;	0	0	+,D,B	+,D,P	0	0	0	0	0	0	+	0	0	0
ograniczenie hałasu na terenach zwartej zabudowy mieszkaniowej poprzez tworzenie stref wolnych od transportu, stref o uspokojonym ruchu, pasów zadrzewień oraz ekranów akustycznych;	0	0	+,D,B	+,D,P	0	0	0	0	0	0	+	0	0	0
budowa obwodnic i dróg alternatywnych do istniejących – wraz ze skutecznym zabezpieczeniem akustycznym;	0	0	+,D,B	0	0	0	0	0	0	0	+	0	0	0
remont nawierzchni dotychczasowych odcinków dróg;	0	0	+,D,B	0	0	0	0	0	0	0	+	0	0	0
tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem źródła hałasu oraz wprowadzeni zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów;	0	0	+,D,B	0	0	0	0	0	0	0	+	0	0	0
budowa tras rowerowych na terenach zurbanizowanych;	+	+	+,D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	0
wprowadzenie ograniczeń emisji hałasu na obszarach i akwenach cennych przyrodniczo;	0	0	+,D,B	+,D,P	0	0	0	0	0	0	+	0	0	0

Prognoza oddziaływania na środowisko
Programu Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021

Działania	Komponenty środowiska przyrodniczego													
	Obszary chronione, w tym Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Wody powierzchniowe	Wody podziemne	Powietrze atmosferyczne	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
Kierunek nr 2.4.: Ochrona przed substancjami chemicznymi w środowisku.														
sprawowanie nadzoru nad obrotem i stosowaniem substancji chemicznych dopuszczonych na rynek, zgodnie zasadami Rozporządzenia REACH; kontynuacja programu usuwania azbestu; propagowanie produktów z substancjami ulegającymi biodegradacji;	+	+	+D,P	+	+	+	+	+	+D,B	0	+	+	0	0
	+	+	+D,P	+	+	+	+	+	+D,B	0	+	+	0	0
	+	+	+D,P	+	+	+	+	+	+D,B	0	+	+	0	0
Kierunek nr 2.5.: Racjonalna gospodarka odpadami przyjazna środowisku Szczegółowe informacje na temat gospodarki odpadami zawarte są w obowiązującym Planie Gospodarki Odpadami Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2011-2016 oraz Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2011-2015 z perspektywą do roku 2020. Zgodnie z nowelizacją ustawy o odpadach sporządzane będą jedynie wojewódzkie plany gospodarki odpadami, w których to zapisane będą cele i kierunki działań w zakresie gospodarki odpadami.														
Kierunek nr 2.6.: Ograniczenie zagrożeń środowiskowych dla zdrowia i życia mieszkańców														
zbieranie i udostępnianie informacji na temat zagrożeń dla zdrowia lokalnego społeczeństwa;	+	+	+D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
wspieranie akcji edukacyjno - szkoleniowych dla pracowników administracji publicznej w zakresie zapobiegania awariom oraz skażeniom środowiska;	+	+	+D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
sporządzenie/ aktualizacja powiatowego planu zarządzania ryzykiem wystąpienia awarii;	+	+	+D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
doposażenie miejscowych jednostek w sprzęt do wykrywania	+	+	+D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Progniza oddziaływania na środowisko
Programu Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021

Działania	Komponenty środowiska przyrodniczego													
	Obszary chronione, w tym Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Wody powierzchniowe	Wody podziemne	Powietrze atmosferyczne	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
i lokalizacji awarii, likwidacja oraz analizy tych awarii; prowadzenie rejestru eko- awarii, jako bazy danych do analiz doświadczeń z ich przebiegu;	+	+	+,D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Priorytet nr III: Rozwój i doskonalenie działań systemowych w zakresie ochrony środowiska.														
Kierunek nr 3.1.: Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska.														
stosowanie systemu „zielonych zamówień” publicznych;	+	+	+,D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
promocja tworzenia „zielonych miejsc pracy”;	+	+	+,D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
promocja transferu wiedzy z zakresu najnowszych technologii służących ochronie środowiska;	+	+	+,D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
promowanie ekologicznego stylu produkcji i konsumpcji;	+	+	+,D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
promowanie wśród przedsiębiorców i instytucji systemów zarządzania środowiskiem (np. EMAS, ISO 14001, świadectw CP);	+	+	+,D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Kierunek nr 3.2.: Wzrost udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska														
zapewnienie dostępu do informacji o stanie środowiska	+	+	+,D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
rozwój współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej dla realizacji celów programu ochrony środowiska	+	+	+,D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Działania	Komponenty środowiska przyrodniczego													
	Obszary chronione, w tym Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Wody powierzchniowe	Wody podziemne	Powietrze atmosferyczne	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
wspieranie rozwoju szkolnej edukacji w zakresie ochrony przyrody i środowiska	+	+	+,D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz mediami w zakresie upowszechniania informacji o środowisku i jego ochronie	+	+	+,D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Kierunek nr 3.3.: Uwzględnienie aspektów ochrony środowiska w dokumentach planistycznych														
uwzględnianie w strategiach rozwoju, studiach i planach zagospodarowania przestrzennego wymagań w zakresie ochrony środowiska, gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej;	+	+	+,D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
wdrożenie koncepcji korytarzy ekologicznych oraz zasad ochrony krajobrazu naturalnego i kulturowego;	+	+	+,D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
uwzględnienie w dokumentach planistycznych wyników monitoringu środowiska, w szczególności w zakresie walorów przyrodniczych, jakości powietrza i wód oraz zagrożenia hałasem.	+	+	+,D,B	+	+	+,D,B	+,D,B	+,D,B	+	+	+	+	+	+
Kierunek nr 3.4.: Edukacja ekologiczna mieszkańców														
podejmowanie akcji i działań na rzecz aktywnej ochrony środowiska w regionie;	+	+	+,D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
prowadzenie tzw. „zielonych lekcji” w szkołach;	+	+	+,D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Progniza oddziaływania na środowisko
Programu Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021

Działania	Komponenty środowiska przyrodniczego													
	Obszary chronione, w tym Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Wody powierzchniowe	Wody podziemne	Powietrze atmosferyczne	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
organizowanie/ współudział w konkursach, wystawach, akcjach, kampaniach i festynach na rzecz ochrony środowiska;	+	+	+,D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
szkolenia metodyczne dla nauczycieli i animatorów edukacji ekologicznej;	+	+	+,D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
promowanie ekologicznego stylu produkcji i konsumpcji;	+	+	+,D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
wspieranie działalności edukacyjnej prowadzonej przez samorządy i ich jednostki organizacyjne, ekologiczne organizacja pozarządowe, grupy obywatelskie, Lasy Państwowe itp.;	+	+	+,D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
wspieranie istniejących i tworzenie w miarę możliwości nowych ośrodków edukacji i informacji ekologicznej;	+	+	+,D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
opracowanie i realizacja w miarę możliwości lokalnych programów edukacyjnych uwzględniających specyfikę oraz tradycję kulturową lokalnego środowiska;	+	+	+,D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
rozwój infrastruktury terenowej służącej poznawaniu przyrody: ścieżek edukacyjnych, tras rowerowych, muzeów przyrodniczych i izb edukacyjnych.	+	+	+,D,B	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Źródło: Opracowanie własne.

Wyniki analizy wykazały, że ustalenia *Programu* mają jedynie pozytywne, długoterminowe oddziaływanie na środowisko, a przewidziane w okresie programowania zadania będą miały stałe efekty. Brak znaczących negatywnych oddziaływań ustaleń *Programu* na środowisko, należy uznać za oczywisty w świetle specyfiki ocenianego dokumentu.

Na terenie objętym opracowaniem zlokalizowano obszar należących do Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. W związku z tym analiza oddziaływania celów ujętych w *Programie* odnosi się również do niego. W odniesieniu do celów przedmiotu ochrony obszarów chronionych oraz integralności tych obszarów, analiza oddziaływania wykazała, że bezpośredni pozytywny wpływ będzie miała realizacja zadań z zakresu skutecznej ochrony środowiska naturalnego oraz zachowania istniejącego świata roślin i zwierząt. Szczególnego znaczenia należy się dopatrywać przede wszystkim ze strony działań polegających na zapobieganiu tworzeniu się barier ekologicznych. Przytoczone cele bezpośrednio wpłyną także na różnorodność biologiczną obszaru powiatu. Podobnie jak działania dotyczące ochrony bioróżnorodności. Pośredni, pozytywny wpływ będzie miał miejsce w przypadku działań zmierzających do zachowania walorów krajobrazowych oraz działań zapobiegających poważnym awariom i zagrożeniom wynikającym ze stosowania substancji i preparatów niebezpiecznych.

Wśród bezpośrednich oddziaływań na zdrowie i życie ludzi, należy wymienić przede wszystkim ogół zadań z zakresu ochrony środowiska naturalnego. Pośrednie oddziaływanie na zdrowie i życie ludzi będzie miało miejsce także w przypadku realizacji celów dotyczących ochrony wód, powietrza atmosferycznego, czy też redukcji hałasu.

Zdecydowanie pozytywny wydźwięk, bezpośrednio nakierowany na wody powierzchniowe i podziemne, zidentyfikowano w przypadku celów dotyczących zmniejszenia wodochłonności i energochłonności gospodarki. Realizacja części ustaleń *Programu* wywierać będzie pozytywny wpływ także na jakość powietrza atmosferycznego. Wśród nich znajdują się cele związane z ograniczeniem emisji „u źródła”, ograniczeniem zanieczyszczeń komunikacyjnych oraz eliminacją źródeł emisji czynników szkodliwych.

Większość celów ujętych w opracowaniu wywiera pozytywne, pośrednie oddziaływanie na poszczególne komponenty środowiska. Ma to związek z występowaniem ścisłych zależności między elementami środowiska i ich wzajemnym oddziaływaniem.

Realizacja pozostałych ustaleń także spowoduje znacząco pozytywne skutki dla środowiska, ale dla nieco mniejszej liczby typów ekosystemów i komponentów. Wśród nich należy zwrócić uwagę na cele, o nieco odmiennym charakterze, ze strony których należy spodziewać się pozytywnych skutków w szerokim i długofalowym zakresie. Wspomniane cele należą do czwartego priorytetu ujętego w *Programie* – Edukacja ekologiczna.

Ponadto żadne z działań podjętych w aktualizacji dokumentu nie wpłynie w sposób negatywny na stan środowiska naturalnego w tym szczególnie na obszary Natura 2000. Nie są one też sprzeczne lub zagrażające siedliskom przyrodniczym lub walorom krajobrazowym obszarów Natura 2000 jak i funkcji pozostałych obszarów objętych ochroną prawną.

Spodziewanymi efektami realizacji celów strategicznych ustalonych w *Programie* jest m.in.:

- ✓ doprowadzenie do sytuacji, w której całkowicie zostanie uregulowana gospodarka wodno-ściekowa powiatu elbląskiego, przez co w sposób znaczący zostanie ograniczona możliwość zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych;
- ✓ utrzymanie wysokich standardów jakości powietrza atmosferycznego poprzez większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, co wpłynie z kolei na ograniczenie emisji niskiej przede wszystkim z gospodarstw domowych;

- ✓ utrzymanie wysokiego waloru przyrodniczego poprzez uporządkowanie kwestii planowania przestrzennego oraz systematyczne powiększanie terenów cennych przyrodniczo przy skutecznie działających procesach mediacji z udziałem profesjonalnych mediatorów w przypadku istniejących konfliktów ekologicznych;
- ✓ takie zagospodarowanie terenu powiatu i gmin z jego terenu, pozwalające na pogodzenie zarówno interesów mieszkańców jak i konieczności ochrony obszarów cennych przyrodniczo (w tym Natura 2000);
- ✓ zapewnienie właściwych poziomów ochrony ludności przed polem elektromagnetycznym i hałasem;
- ✓ całkowite uregulowanie gospodarki odpadami, która to wpłynie pozytywnie na wszystkie komponenty środowiska naturalnego;
- ✓ eliminacja nielegalnych eksploatacji kopalin, rekultywacja terenów po zakończonym już eksploatacjach złóż;
- ✓ wyedukowania mieszkańców powiatu, różnych grup społecznych co będzie miało wpływ na wszystkie komponenty lokalnego środowiska ale i nie tylko.

Zadania zawarte w *Programie* mają z założenia pozytywny wpływ na środowisko, jednakże należy się przyjrzeć ich realizacji (tj. konkretnym działaniom inwestycyjnym jakie zamierza podjąć powiat jak i gminy z jego terenu), która może w pewnych przypadkach powodować nie do końca pozytywne oddziaływanie. Jest to istotne w przypadku obszarów prawnie chronionych (w tym Natura 2000).

Szczególną uwagę należy zwrócić na zadania związane z modernizacją i budową infrastruktury technicznej, które mogą charakteryzować się znaczącym wpływem na środowisko. Dotyczy to rozbudowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w miejscowościach położonych na obszarach Natura 2000 lub w bliskim sąsiedztwie obszarów chronionych. Możliwe, że ich realizacja wymagać będzie wykonania szczegółowych raportów o oddziaływaniu na środowisko. W tym przypadku inwestor podejmie wszystkie niezbędne kroki w celu wyeliminowania wszystkich negatywnych czynników (o ile takie wystąpią) mogących w jakikolwiek sposób wpłynąć na pogorszenie stanu siedlisk przyrodniczych, czy siedlisk gatunków roślinnych i zwierząt dla których ochrony wyznaczono ten obszar. Przy realizacji prac zostanie zastosowana najlepsza możliwa technologia.

W przypadku inwestycji związanych z modernizacją gminnych oczyszczalni ścieków na terenie powiatu w celu zwiększenia ich efektywności w zakresie ochrony środowiska mogą być przeprowadzane:

- ✓ modernizację mechanicznego systemu oczyszczania ścieków (z zastosowaniem wysokoefektywnej kraty mechanicznej z praską do kratek, budową piaskowników wirowych z separatorem piasku);
- ✓ wyposażenie/ doposażenie komór tlenowych w system napowietrzania drobnopełcherzykowego z wykorzystaniem rusztów dyfuzorów w celu usuwania związków azotu;
- ✓ instalacje systemów napowietrzania ścieków (np. dmuchaw rotacyjnych itp.);
- ✓ usprawnianie systemu recyrkulacji ścieków i osadów;
- ✓ instalacje wysokosprawnego systemu odwaniania ścieków (np. wirówki itp.);
- ✓ montaż kontenerowych zlewni do odbioru ścieków dowożonych itp.

W przypadku realizacji inwestycji liniowych związanych z modernizacją dróg, oprócz niewątpliwie pozytywnego oddźwięku, mogą one stanowić także swoistą rodzaju barierę i w skrajnych przypadkach negatywnie oddziaływać na korytarze ekologiczne. Bariery ekologiczne związane z oddziaływaniem infrastruktury drogowej mają postać:

- ✓ bariery fizycznej – fizycznie utrudniają przemieszczanie się zwierząt w wyniku sztucznych modyfikacji terenu, wprowadzania ogrodzeń ochronnych obecność obiektów pochodzenia antropogenicznego (w tym obiekty i urządzenia sterowania ruchem, urządzenia podnoszące bezpieczeństwo ruchu);
- ✓ bariery psychofizyczne – polegają na płoszeniu zwierząt oraz unikaniu przebywania osobników w sąsiedztwie dróg w wyniku obecności oddziaływań związanych z ruchem pojazdów (emisje hałasu, emisje świetlne, emisje chemiczne).

Ochrona korytarzy ekologicznych (przez teren powiatu przebiegają dwa korytarze Zalew Wiślany – Jezioro Drużno oraz Dolina Pastęki) wymaga podjęcia szerokich działań związanych z zachowaniem ciągłości korytarzy dobrze funkcjonujących. Podstawowym narzędziem odtwarzania ich ciągłości jest prowadzenie zalesień obszarów rolnych w ramach realizacji programów zwiększania lesistości. Skuteczne zarządzanie korytarzami, w tym ochrona przed zabudową wymaga uwzględnienia ich przebiegów oraz wymogów ochronnych w planowaniu przestrzennym na szczeblu gminnym (zadania takie zostały ujęte w aktualizacji *Programu*). Najważniejsze jest zarówno przy planowaniu jak i modernizacji inwestycji drogowych unikanie konfliktów z przebiegiem korytarzy ekologicznych. Podejmowanie decyzji o lokalizacji powinno opierać się na uwzględnieniu wiedzy przyrodniczej i wykonaniu odpowiednich opracowań pozwalających wybrać najmniej szkodliwy przyrodniczo wariant (działania takie zapisane są w aktualizacji programu).

Przejścia dla zwierząt są podstawową metodą minimalizacji barierowego oddziaływania dróg na dzikie zwierzęta. Przejścia bowiem spełniają dwie zasadnicze funkcje:

- ✓ stwarzają warunki umożliwiające bytowanie tych zwierząt, których areale osobnicze przecinają drogi – zwierzęta muszą mieć możliwość korzystania ze środowiska po obu stronach drogi;
- ✓ umożliwiają migrację, wędrówki i dyspersję osobników przemieszczającym się na duże odległości – kluczowa funkcja przejść dla zwierząt, szczególnie dla ochrony rzadkich gatunków o dużych wymaganiach przestrzennych.

Przejścia dla zwierząt powinny być budowane przy wszystkich nowo powstających drogach, czy ich modernizacjach (w miarę możliwości działanie to zostanie wykorzystane przy przewidzianych do modernizacji drogach w powiecie elbląskim). W zależności od rodzaju drogi można zastosować przejścia po jej powierzchni. Jest to najprostsze przejście polegające na pozostawieniu bez ograniczeń fragmentu drogi. Przejścia górne duże tzw. mosty krajobrazowe lub zielone mosty. Budowanie ich zaleca się przede wszystkim dla przemieszczania się dużych ssaków kopytnych. Przejścia dolne duże, średnie i małe różniące się wielkością, przeznaczone dla przemieszczania się dużych, średnich lub małych ssaków pod powierzchnią drogi. Przejścia dla płazów lokalizowane na przebiegu szlaków sezonowych migracji, wykorzystywane prawie wyłącznie przez płazy.

W celu zmniejszenia śmiertelności zwierząt na drogach można również zastosować ograniczenie prędkości jazdy, aktywne systemy ostrzegawcze i systemy ograniczania prędkości jazdy, reflektory olśnieniowe i ogrodzenia ochronne. Istotne są też nasadzenia roślinności – ograniczające poziom hałasu i emisji chemicznych w obszarach sąsiadujących z drogą. Nasadzenia tworzą miejsca schronienia, żerowania i rozrodu dla różnych organizmów. Należy uznać ze drzewa przydrożne są integralną częścią środowiska przyrodniczego oraz kształtują roślinność przydrożną, która ma wielostronne znaczenia. Spełniają funkcję hydrobiologiczną, jako filtr odgrywają istotną rolę w małej retencji, a także chronią tereny przed stratami wody w wyniku transpiracji. Stanowią naturalny filtr biologiczny oraz spełniają pozytywną rolę w unieruchomieniu licznych zanieczyszczeń.

Szczególną uwagę należy również zwrócić na zadania w zakresie termomodernizacji. Budynki stanowią bowiem miejsca gniazdowania kilkunastu gatunków ptaków i nietoperzy. Dla kilku z nich jest to podstawowe miejsce lęgów. Prowadzone na szeroką skalę remonty, docieplenia i różnego typu modernizacje budynków powodują ograniczenie liczby miejsc lęgowych i stanowią jedną z głównych przyczyn zaniku ich populacji. Rozwianie w tej sytuacji stanowią skrzynki dla ptaków i nietoperzy (mogą być pod lub nadtynkowe). Muszą być one powieszone na odpowiedniej wysokości, różnicowej w zależności od gatunku, dla którego są przeznaczone. Dla zapewnienia bezpieczeństwa ludzi, skrzynki lęgowe należy wieszać w ten sposób, by pod nimi nie znajdowały się chodnik lub trawnik ale np. zadaszone wejście do klatki schodowej. Ze względu na różną konstrukcję budynków w każdym przypadku konieczna jest konsultacja i nadzór ornitologa oraz chiropterologa nad prowadzonymi pracami. Jego zadaniem jest wskazanie najbardziej odpowiednich miejsc dla zamontowania skrzynek oraz ich liczby. W niektórych przypadkach można zastosować inne rozwiązania polegające na pozostawieniu niezabezpieczonych istniejących otworów wentylacyjnych, odpowiednio zabezpieczonych istniejących wnęk, pozostawiania wlotów do szczelin dylatacyjnych. Rozwiązania takie należy jednak każdorazowo uzgadniać ze specjalistą o ich przyjęcie nie powinno skutkować zmniejszeniem liczby dogodnych schronień w porównaniu z rozwiązaniami standardowymi.

W *Programie* ujęto zapisy o promocji wykorzystania odnawialnych źródeł energii w celu eliminacji węgla jako paliwa oraz rozpoznaniu barier uniemożliwiających ich rozwój. Na terenie powiatu elbląskiego funkcjonuje: jedna elektrownia wiatrowa o łącznej mocy 1,0 MW oraz cztery elektrownie wodne przepływowe o łącznej zainstalowanej mocy 0,604 MW. Bariera w rozwoju ferm wiatrowych może stać się potencjalne zagrożenie jakie stanowią one dla nietoperzy i ptaków. Elektrownie wiatrowe mogą negatywnie oddziaływać na nietoperze na kilka sposobów, zarówno na etapie budowy jak i eksploatacji. Na etapie budowy powodują utratę kryjówek, miejsc żerowania oraz lokalnych tras przelotu. Najsilniejsze oddziaływanie ma miejsce podczas eksploatacji turbin. Powoduje ono odstraszenie, prowadzi do opuszczenia żerowisk lub tras przelotów. W przypadku ptaków pracujące turbiny powodują: śmiertelność w wyniku kolizji, zmiany wzorców wykorzystania terenu, efekt bariery, bezpośrednią utratę siedlisk, fragmentację oraz przekształcania siedlisk.

Do działań minimalizujących potencjalne negatywne oddziaływanie elektrowni wiatrowych, należy oznakowanie wiatraków wyłącznie światłem czerwonym i rezygnacja ze światła białych, a także malowanie wież i łopat wirników w ciemne barwy, aby zmniejszyć atrakcyjność tych obiektów dla potencjalnych ofiar nietoperzy – owadów latających o zmierzchu. Przy doborze kolorów należy też brać pod uwagę walory krajobrazowe. Można zastosować także emisję ultradźwięków lub pola elektromagnetyczne o wysokim natężeniu. Jednakże jak podają źródła stosowanie jakichkolwiek urządzeń odstraszających, w celu zminimalizowania śmiertelności, powinno być ograniczone do terenów o niewielkim lub umiarkowanym znaczeniu dla nietoperzy.

Ponadto potencjalny inwestor powinien rozważyć trzy podstawowe rodzaje działań zapobiegawczych i łagodzących, a mianowicie:

- ✓ okresowe wyłączanie turbin, np.: w okresie migracji jesiennej i dyspersji młodych (koniec lipca – początek października), rzadziej migracji wiosennej (kwiecień - maj) lub ciąży i karmienia młodych (czerwiec - lipiec), od wschodu do zachodu słońca, w bezdeszczowe noce, w nocy przy wietrze słabszym niż 9 m/s. Terminy włączeń i wyłączeń dla każdej fermy lub elektrowni muszą być wyznaczone w oparciu o wyniki rocznej inwentaryzacji aktywności nietoperzy, z zachowaniem zasady przezorności.

- ✓ przesunięcie planowanej inwestycji poza obszar znacząco narażony na kolizje z nietoperzami oraz ptakami; rozwiązanie to dopuszczone jest tylko wówczas, gdy monitoring obejmował również obszar na który planuje się przenieść turbinę;
- ✓ rezygnacja z budowy elektrowni wiatrowej w danym miejscu w sytuacji, gdy poziom aktywności nietoperzy oraz ptaków nawet w okresach niewielkiego narażenia na kolizje jest na tyle wysoki, że praca wiatraka może skutkować znaczną liczbą ofiar.

W przypadku budowy elektrowni wodnych działaniem minimalizującym potencjalne straty w środowisku jest budowa przepławek. Przez przepławki rozumie się urządzenia umożliwiające wędrownym rybom pokonywanie budowli piętrzących wodę w potokach i rzekach. Dzieli się je na: rynny bez przegród wewnętrznych (komorowe), o prądzie wstecznym, kaskadowe i węgorzowe. Najczęściej spotykane są przepławki komorowe. Długość komór zależy od wielkości ryb, dla których jest zbudowana. Czasem funkcję przepławek mogą pełnić śluzy, windy (podnośniki, przenośniki) do przerzucania ryb przez zaporę.

Wszystkie z wyżej przedstawionych rozwiązań i działań służących ochronie środowiska na obszarach cennych przyrodniczo, zostaną wzięte pod uwagę w związku z inwestycjami prowadzonymi przez powiat i gminy z jego terenu, w latach 2014-2017, będą dopasowane do rodzaju zagrożenia oraz możliwości finansowych.

X. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

Powiat elbląski nie leży w obszarze granicznym. Realizacja ustaleń zawartych w *Programie Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021* ma charakter lokalny i zamknie się obrebie powiatu.

XI. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu *Programu Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na 2018-2021*, została opracowana zgodnie z *Ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. 2013, poz. 1235, ze zm.) i stanowi element strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Prognoza dotyczy następujących zagadnień, będących treścią analizowanego *Programu*: analizy i oceny celów oraz priorytetów zawartych w projekcie dokumentu, analizy i oceny środowiska przyrodniczego oraz problemów jego ochrony, identyfikacji i charakterystyki przewidywanych znaczących oddziaływań i ustaleń zawartych w *Programie*.

Prognoza, jako punkt wyjścia dla dalszych analiz, charakteryzuje istniejący stan środowiska oraz problemy z jego ochroną. Do cech charakterystycznych środowiska w powiecie elbląskim zalicza się dość dobry stan wód podziemnych, gleb, powietrza i krajobrazu.

Kolejny etap prognozy oddziaływania na środowisko poświęcono analizie, mającej na celu sprawdzenie stopnia uwzględniania, w tym projekcie celów ochrony środowiska i priorytetów ekologicznych ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym, krajowym i regionalnym. Porównanie zapisów analizowanych dokumentów i ustaleń *Programu Ochrony Środowiska dla powiatu elbląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021* wykazuje na występowanie dużej zgodności głównych celów i priorytetów

ekologicznych. Nie stwierdzono też, celów sprzecznych i wykluczających się. Pod względem jakościowym, cele określone w projekcie *Programu* są zgodne ze zbiorem celów częściowych polityki międzynarodowej i krajowej, chociaż część z nich nie jest wyrażona ilościowo jako np. wskaźniki progowe, które winny być osiągnięte w określonym horyzoncie czasu.

Kolejne zagadnienie poddane ocenie w ramach prognozy dotyczy identyfikacji przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko, a w tym zdrowie i życie ludzi na terenie powiatu. W wyniku analizy otrzymano odpowiedź, że wśród zadań ujętych w *Programie* nie ma inwestycji mogących powodować znaczne zagrożenie dla środowiska (w tym na obszary natura 2000).

Reasumując przedstawioną powyżej ocenę wpływu ustaleń *Programu* na środowisko i żyjących w nim ludzi, można stwierdzić, że realizacja proponowanych celów i zadań będzie wykazywać dodatni wpływ na środowisko i ludzi. Powinny one przyczynić się do zwiększenia tempa aktywności w zakresie ochrony środowiska, chociaż zakres i skala proponowanych działań nie wskazują, by w nadchodzących kilku latach nastąpił w omawianej dziedzinie przełom ilościowy i jakościowy w stosunku do obecnego stanu. Szczególnie niepewna jest skala pozytywnych oddziaływań instrumentów o charakterze systemowym, których wdrażanie tylko w części zależy od aktywności na poziomie powiatu i poszczególnych gmin, a często decydujące są ustalenia podejmowane centralnie dla całego państwa.

Całościowa analiza materiału zawartego w *Programie* pozwoliła stwierdzić, że dokument ten nie ma istotnych braków informacyjnych i analitycznych, które ograniczałyby możliwości dokonania niniejszej prognozy.